

विचाः ल्याः

जनताय् भाषिक वेतना धनेन

तय्ज्या

बिचाः ल्याखं

बिबः बी फय्मा

भिठतुना

नेपाल खाला उद्योग (प्रा) लि

परिवार

पो व. १४०४ मेरहमा

तय्ज्या (फिगु)

ने. सं. १०६७

नेपाल सम्बत ११०० अथाः पुहि

संपादक
नारद बजाचार्य

क्यावस्थापक
जि. बि. जोशी
कन्हैयाकुमार साय्मि

पिकाकः
मो मो श्वः
खापू - कालिमाति
५/६० चे

हुजः
रामशरण साय्मि
मंगल साय्मि
राजेन्द्र लाल महाजु
बुद्ध ज्यापु
किरणकुमार साय्मि

शुनु ल्याख्य

जिमिगु खं

बिचाः / लिसः

लुमनि

प. र. तु.

रामभक्त

पिकाः पाखे

२०३७

या

सकल सेपाःभित्तयुत
दुनुगल निसे-भित्तुना
कृषि विकास बैक

रामशाह पथ

वैशाख १, २०३७

द्वैया लसताय यात्रा बर्ग व सकल
सेपाःभित्तयुत जित्तियु-दुनुगल निसे

भित्तुना

शाही नेपाल बायसेवा निगम

फोन-१४५११

Our Happy New Year's Day Greetings To All
Customers and The Country Men

NEPAL BANK LIMITED

DharmaPath Kathmandu

Phone- 11185,14337

तज्जीयु कापः उदपादन देया आयत
प्रतिस्थापनय तितः बित्त्यात्तंयु
श्री बंशीधर डुण्डुडिज लि.
या कदा गणपति कतल
मित्त, बिस्टातलारं

उत्पादीत

पौखिलर, सुदिन व सःताजित्तयु सुति
कापः छयलाः भवदेति उद्योग-
यान थकया बित्तै ।

जनताय् भाषिक क्षेत्रना धनेन

तय्जया बिचाः ल्याः

तिबः जुइ पक्यभा

भिन्नुना

रत्न पीड डण्डिस्टुज

बालाजु औद्योगिक क्षेत्र ये

जिमिगु रव्व

ने

पालभाषा नेपाःया दकले पुलांगु, ससक्त व परिरिक्त भाय् खः । थव भासं नेपाःया इतिहासय् तःधंगु थाय् कय्च्याना च्वंगु दु । इतिहासया पानां सी दु-छगु राष्ट्र भाषा कथं जक मखसे देश भाषा अले जन भाषा कथं नं बलना वने फुगु नेपालभाषाया छगु तःधंगु विशेषता खः । उर्के गुवले तक नेपाःयागु अस्तित्व लयना च्वनी । थव भाय् बलना हे च्वनी । गुवले तक नेवाःत दइ च्वनी उवलय् तक थव भासं थगु पलाः च्वकाहे च्वनी । थव ध्रुव सत्य खः ।

नेपालभाषाया इतिहास मात्तुमाला वने बलय् झीसं लिच्छवि युगया राजभिलापलय् प्रयुक्त जुयाच्चंगु आपालं खँ भः धवदुइ गगु खँ भवः उवलेया जनभाषा खः । गगु जनभाषाया वर्तमान ख्याःपाः नेपालभाषा खः । थुर्के सी दु लिच्छविकालय् नेपालभाषा जनभाषा कथं बलने धुंकागु दु । उगु इलय् नेपालभाषां तसकं विकास याय् धुंकागु खँ संस्कृत थज्यागु सम्वद्धिपाली भाषायात हे थगु खँ भवः तयाय् बी फय् धुंकागुलि सी दु ।

नेपालभाषाया साहित्ययागु प्रादुर्भाव गुवले निसं जुल, थव सन्दर्भय् थौतक झीसं बालाक अनुसन्धान याय् मफुनि । उर्के बालाक अनुसन्धान मजुतलेयात थव सम्वन्धय् बवः छिनाः धाय् थकु । अयनं जुजु यक्षमल्लभा चीधिकःम्ह काय् भो देया जुजु रणमल्ल (ने. सं. ६०२-६४५) या पालय् नेपालभाषा

साहित्य वाङ्मयं पलाः छी धुकूगु दु । गुकिपा दसु कथं जुजु
रणमल्लं हे चित्ता शकूगु सिलः तुतः जक मखु पाण्डव विजय
व मेमेगु प्याखं, जुजु महेन्द्र मल्लं च्या शकूगु आपालं म्ये व
सफूत काय्फु । लिसं जुजु जयस्थिति मल्लं श्व भासं वेद
श्याःगु सफू च्या शकूगुलि नं श्व भाय्या महत्ता उपो वहे
याना ब्यूगु दु । मल्ल इत्य, साहित्यया विभिन्न पक्ष जक
मखु प्रविधि सम्बन्धि सफू, ज्योतिष शास्त्र, धर्मशास्त्रयागु
संरचना नं आपालं जूगु खनेदु । तर झीगु दुर्भाग्यहे धाय्,
आपालं सफूत थौतक प्रकाशन जुइ मफुनि । सिर्फं झीसं पासा-
विनिगु नवहालि वाय्, निगाहो ख्याःपाः जक स्वय्, खनाचवंगु दु ।

शक्यं मल्ल ईया अन्त तक नं नेपालभाषां पलाः चव्यकाहे
चंगु खनेदु । उर्के हे मल्ल ईयात नेपालभाषाया स्वर्ण ईया
रूप, क्वाःगु खः । उवलय्, रचना जूगु आपालं सफूत झीसं
संकलन याना तय्, मफूत । उकेसतं शंकरदेवया पालय्, भारतया
हिन्दु धर्म प्रचारक शंकराचार्य नेपालय्, वयाः उवलयाया वौद्ध
धर्म सम्बन्धि ८४००० गु सफू छव्यका शकल । अथे हे १४
शताब्दी न्ह्याया आपालं सफूत श्यामसुदीनया विध्वंशकारी
हमला फूत । अले जुजु पृथ्वीनारायण शाहनं पितिना छवःपि
पादरीत मध्य, छम्ह फादर जोसेप द रोभाटो ३००० छः
ल्लातं च्या शकूगु, सफू छव्यका शकल । उकी वचय्, जूगु
मध्य, गुति सफू विदेश श्यन व क्वलिनाः धाय्, थाकु ।
अयनं महत्त्वगु सफूत पिहां वने धुकल धयागु खय्, सुयां
निध्याः म्हुनु जुइ मखु । अले थौ वयाः पिहां वंगु सफूयागु
तथ्यांक तय्गुला खूसी भकारी द्यके अं जक जुइ । अयनं शुकथं
पिहां वंगु सफूत मध्य, एसियाटीक सोसाइटी अफ बंगालया
सुचिपत्रय्, दुध्यानाचवंगु, 'तथागत' गृह्यका अन्ते' धयागु सफू

[८]

नेपालसम्बत २२४ स च्यागु खनेदु । झीगु साहित्य व भाषा
नेपालसम्बत २२४ पाखेहे आपालं परिस्फुव जुइ धुकूगु दु ।
शाह युगया प्राङ्गुर्भावि जू वलय्, तक्क श्व भाषा नेपाःयागु
छगु राष्ट्रभाषा कथेहे बलना चवन । दसिया निर्ति जुजु पृथ्वीना-
रायण शाहनं श्व भासं सिलः रचना याना शकूगु, जुजु प्रताप
सिंहया इत्य, श्व भाषाया माध्यमं हे नेपालसम्बत ८६५
(वि. सं. १८३०) स नेपाः भोत सन्धि जूगुयात काय्फु । थुर्के
प्रष्ट सी दु-श्व भाषा नेपाःया छगु राष्ट्र भाषा व अन्तररा-
ष्ट्रिय सम्पर्क भाषाकथं स्वानाचवंगु दु । खला उगु इत्य,
शाह जुजुपिनिगु श्व भाय्, प्रति आपालं मतिना खनेदु ।
श्व खं जुजु राजेन्द्रविक्रम शाहनं तक श्व भासं महासत्त्व प्याखं
चया वंगुलि सी दु ।

थुगुहे इत्य, स्वामि अभयानन्द उर्के ज. रणवीरसिंह थापां
श्व भासं आपालं निर्गुन भजन हाला प्रसार प्रसार यानावगु दु ।
श्वहे परिपेक्षय्, छगु लुमके बहःगु खँ श्व नं खः कि श्व भाय्,
छगु स्थलाःगु जनभाषा कथं सरकारी मान्यता कया वयाचवंगु
दु । दसुया निर्ति नार्थिख च्यागुकीयात काय्फु ।

नेपालभाषा व श्वया साहित्य वाङ्मययात न्हंका वळ्यगु
कृतः राणातय्गु अभ्युदय, नाप नापं शुरु जुल । तर फासिस
विद्वान एवं साहित्यकार सिल्वा लेभिया धापू कथं नेवा बंशि
जुजुपित गोरखालीतय्सं त्याकुसां लिसं परवतिया भाय्या न्ह्याःने
नेवाः भाय्या ल्लास बुलुहुं जुयावन । खला श्व खँ नं सत्य
खः अयनं शाह जुजुपिनिगु श्व भाय्, प्रतिया उदारतायात नं
त्वःमंके फइ मखु । अले त्वःमनी नं मखु राणा कालया अभ्युदय
नाप नापं शाह जुजुपिनिगु श्व भाय्, प्रतिया उदारतायात नं
राणातसे हाकुतिना वळ्यगु यात । फलस्वरूप श्व भाय्यात

[९]

संक्रमण याता वल्युगु कुतः जुल । उके धाय्फु राणा ६
ध्व भाय्या संक्रमण कालया नि खः ।

सनिश्चरं ल्यू धै लिनाः ध्व भाय्यात न्हंका वल्युत राणातसें
आपालं पलाः छित । कारण उगु इलय् राणातय्, निंति सुं
तःधं पि शतु दःसा ध्वहे भाय्, जक खः । उके राणा शासनया
इलय्, ध्व भाय्, प्रति जूगु अरयाचारया वर्णन पाय्, थाकु ।
खतु राणातय्गु निरकुस शासनया ति हिनय्, चन्द्रशमशेरं नेवाः
भाय्यात कानूनं चिनाः प्रशासन व सरकारी मान्यतां बहिष्कार
जक मखु थः चाकरोबाजतय् सेगु भाषा अवनाति याय्त हपाः
वोत तर्क लिफः मस्वल । (स्वयादिसै-कृष्णचन्द्र अर्याल व
बैजनाथ जोशीया-“गोरखा भाषा” सफु) अनं लिपा भीम-
शमशेरया इलय् नं ध्व भाय्, प्रति उलिहे अरयाचार जुल ।
ध्व भाषा प्रति समर्पित जूपि कवि, लेखक, प्रकाशकपिन्त
अनेतने तरहं सस्ति यानांचवन । अझ “नेवाः भासं चय्मते
चःसा भीमशमशेर महाराजं धै सजाय्, याय्माली” धकाः
नेवाः लेखक, प्रकाशकपिन्त थःगु दरवारय्, सःताः जुद्धशमशेरं
ख्यात । थुकथं प्रशासन पाखें नेपालभाषायात गःकीगु कुतः
जुयां चवन ।

ध्वहे कुतलय्, दकले लापा ने.सं. १०२४ (वि.सं १९६१)
निसें नेपाल सम्वत छवेत्रेगु त्वःताः राणातसें थुह यात । ने.
सं. १०२५, निसें नेपाल सम्वतयात ऐन नियमं हाकुतिनाः पित-
वळत । लिपा नेपालभाषाया माध्यमं जूगु भोग्यात दसु लगय्,
मज्जगु हाकुगु कानून दय्काः राणातसें थःगु फसिष्ट नीति, छगु
भाय्या नीतियात न्ह्यःने तय्हुल । नेपालभाषायात लिचुलिइगु
ज्या जुल । थुकथं नेपालभाषा न्हंका वल्युगु कुतः नेपाल सम्वत
१०२४ निसें नि जुल ।

[ज]

नेपाल सम्वत १०६० (वि.सं. १९९७) स नेपालभासं

दकले लापा पिहंवःगु काव्य संकलन ‘नेपाली विहार’ जफत
यात । नेपालभाषाया लेखक, कवितय्त राजनैतिक वन्दी.कथं
यंकाः सजायं यात । शारिरीक यातना वीत तर्क लिफः मस्वल ।
थशे जेलय् वनेमाःपि चित्तधर ‘हुदय’, केदारमान ‘व्यथित’,
सिद्धिचरण, हरिकृष्ण श्रेष्ठ, फत्तेवहादुर सिंह आदि खः ।
ने.सं. १०६४ स नेपाल भासं चःगुलि, धर्मदेशना व्यगुलि
तम्बय्काः जुद्धशमशेरं वर्षावास सिमधय्कहे भिक्षुपिन्त देशं
पित्तिना वल्युगु विषया न्ह्यःने थःगु हाकुगु फसिष्ट ख्याःपाः
राणातय्सं वयन । थशेहे देशं पिने वा देशं दुने हे प्रकाशित
जुइगु सफु पत्रपत्रिकाया लेख चःपि कवि, लेखकतय्त जेलय्,
कुनेगु, बं पुइकेगु, तारीख्, झुलैयाना तय्गु, ख्याय्गु आदि
कथं दुःख कष्ट विद्याचवन । उके व नं छगु हे खः गगु इलय्,
नेपालभासं चय्मगुला छु, टेलिफोनय्, खल्लावला याय्गु नं
छगु अपराध जूवन ।

थुकथं देश विकासया निंति यय्माःगु कुतः नेपालभाषा-
यात न्हंका वल्युत राणातय्सं प्रयोग यात । उके धाय्फु-
नेपालभाषायात न्हंका वल्युगु, देशयात थौं तर्क अवनातिया
लैण्ड थंकेगुली राणा प्रशासनया तःधंगु ल्लाः डु । थौं तर्क
नं ध्वहे राणातय्गु सालिक चाःहुले माःगुलि धाय्फु-थुपि
अझ नं म्वानाचवंगु डु ।

राणातय्गु ल्लातं नेपाः मुक्त जुल । छललःसिनं नेपालय्,
प्रजातन्त्रया पालिस्था जुल धकाः नाय्खि चय्मकल । तर ध्व
कथित प्रजातन्त्र व्यवस्थायागु प्राडुर्भावि नाप नापं फुक्क भाय्-
यात विकास याय्गु अवसरला प्राप्त जुल तर उपेक्षित भाषाया
विकासया निंति सरकारं न छुं कुतः यात न छुंहे भवहालि यात ।

[झ]

वाध्यातावस रेडियो नेपाल छगु कार्यक्रम “जीवन दबू” दुध्याकल तुलनामा संघ्यारमक रूपमा हाप्रो द्वितीय स्थानिय भाषाहल पंचायती ब्यवस्थापागु प्रादुर्भाव जुसेलि धव ब्यवस्थां देया अविकसित र संघ्यामा ति यति थोरै छन कि तिनलाई परिरुक्त तःताजि भाय् विकासया निर्ति छुं कुतः याइला धकाः जनता गर्ने लाभदा राष्ट्रिय प्रयासमा पनि आवात पर्न जान्छ” त्यसैले काःगु भाषा गलत सिद्ध जुल । छायाकि प्रजातन्त्रया नाम प्रष्ट के हुनु पन्थो भने “मूख्य रूपले नेपाली भाषालाई नै भाषा प्रति गुगु उदारनीति सरकारं जवनेमाःगु खः, उकेया बिसरार गर्दै लानु पर्छ ।”

थये तछ्यानाः धाय् धुंकुसेलि सरकारया भाषानीति छु ठीक अःखः “छगु भेष छगु भाषा” या नारा बीगु ज्या यात । खः धकाः कुलाचनने माःगु आवयक मजू । तर त्तिनय् हे देया ३६ गू भाषयात छेवे वांछयाः छगु जक भाषया विकास थजागु सफेद झूठयात छम्ह चेतनशील नागरिक गुवल स्वीकार यागु नीति हे धव सरकारया मू आजु जूवन । धव ब्यवस्थाया धाय् फइ मखु छायाधाःसा देया कला, संस्कृतियात थौं तक ने.सं. १०७६, १०८२ व १०८५ स निर्मित जूगु छगु संविधाने स्वाका तइतःगु भाषयात संरक्षण संवर्धन व परिरुक्त याय्- धवहे भाषा नीतियात क्वातुक्क कय्थ्यात । अले मेमेगु भाषा गुया अर्थ राष्ट्रिय प्रयासय् धाः लाः वनी धयागु खँ पूर्णतया संस्कृतियात देया धुकु खः धकाः सम्वर्धन याय्गु पलेला न्हंको असत्य खः । अले मैथली, नेपालभाषा आदि भाय् अविकसित वछ्यगु कुतः हे जक यानाचन ।

ने.सं. १०८६ स नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठानं आयोजन भाय् खः धाय्गुया अर्थेला फसय् ल्लाः संकाः मू चिनाः याःगु “नेपाली भाषा अधिगोष्ठी” उगु ईया छम्ह जिम्मेवार फय्यात थःगु ल्लातय् कुना तइगु दु धाय् धे जक जुइ । सरकारी व्यक्ति मेमेगु भाय् प्रति श्री ५ या सरकारया दृष्टिकोण पाखे छकः मिखा बय्- गये जुइ धयागु खंया उल्लेख थुकथं यानादिल- “हाप्रो अभिप्राय १. थः खलः नाप खँल्लावल्य थःगु मां भासं खँ के हुनु पन्थो भने अधिकांस जनताको मातृभाषा नेपाली नै ल्लाइपिन्त साम्प्रदायीक धकाः उपमा बीगु ज्या सुरू निसे हुनुपर्छ । भविष्यको नेपालको लागि ३०/४० प्रकारका भाषा सरकार कया वइचन । अफिस अफिसय् सरकारी मान्यता भाषी नेपालमा छन् । हुनत धेरै कम संख्यामा तिनको आफ्नो प्राप्त भाय् वाहेक मेगु भासं नवातकि छगु भाषा नीतिस लिपि छ । तर बोले उच्चारण गर्ने, संप्रेषण गर्ने, संसारको दुध्याःपिसं साम्प्रदायिक धाय्गु, मेमेगु भाय् प्रति अनादर विचार के छ भन्ने अभिव्यक्तिका माध्यम आदिका लागि याय्गु कुतः यानाहल । छगु भाषा नीतिस दुध्याःपिके मेमेगु उपयुक्त नेपाली भाषा हो । अरु जातीय वा स्थानीय भाषा प्रालिय भाषा प्रति गजाःगु संकुचित व साम्प्रदायीक गन्ध जाः धयागु भाषाको ठाउँ उनीहरूको समाजमा छ र त्यस समाजमा नेपाली खँला नेपाली छम्ह नांदेह साहित्यकार, राज सभाया दुजः भाषा भिज्नु पन्थो, तिनलाई नेपाली भाषामा परिणत गर्नु बालकृष्ण समयागु- “भारतबाट शास्त्री भै उदाएका शुक्रराज पर्यो ।” थये मछाः मजुसे देया दक्क भाषयात गःकीगु खँ चार्हि ‘नेपालभाषा ब्याकरण’ लेखि नेवारहरूमा साम्प्रदायी- कनादिसे वय्कलं हान धयादिल- “अरु देशको द्वितीय भाषाको

[ज]

[ट]

कैला जायत गराइ राजनीतिमा खेल्न लागेका थिए ।' ध्यापु धापु प्रष्ट जू ।

२. सरकारी तथ्यांक कथं खैय्, भाय्, मां भाय्या रूपय नवाइपि ५२.४४ हु ध्यागु खै गुगु कयनाचन व गुति सत खः ध्यागु खै सुं न नेपा.मि पहाद, उत्तर, दक्षिण, पश्चिम पूर्व पाखे चाःह्यु वसा छर्लंग जुइक थुइगु खै खः । नव अर्थ शास्त्री डा. विनहाकारजु सन १९७५ स पिकया दीगु च्वसुस च्वयादीगु हु-नेपाली भाय्, मांभाय्, दुपि क्षेत्रीत १२.११ व ब्राम्हणत ६.०५ प्रतिशत यानाः जम्मा १८ प्रतिशत खनेहु । श्व जाति बाहेक नेपाली भाषा मांभाय्, जुइपि कामि, दमाइ, साकी, भार व धोबितय् जन संख्या ६०,६०,७६६ दइ ध्यागु खैय्, सुं न नेपा.मि विश्वास याय् थकु । (नेपालभाषाया ध्वाना सफूप भूमिका स्वयादिसै) यद्यपि सम्पर्क भाषा कथं ५२.४४ प्रतिशत खैय्, भाय्, छयलाच्वंगुली थौं सुनानं अस्वीकार याइमखु तर... तर, नेवाःतय् जनसंख्या दशक दशक पतिकं आपाः धया थै जिल्लाय् व्याकक ल्याः व प्रतिशत ल्याः म्हेो कयनाचनं सायरे छुगु पडयन्त खः- नेवाःतय् भावनाय् नैराश्यता पिजवयेकेगु अथे मखुसा हिया लिधं जनसंख्या उपो जुजुं वनाचनं देशय नेवाःतय् ल्याः जक गथे म्हेो जुजुं वन ?

नयेदु-तथ्यांक काइवलय् व्यक्तिक छु भाय्, नवाइगु ख उकेया न्ह्यःनेया आखः च्चइगु जुयाचन । उके नेवाः भाय् ल्लाइपित्त नं ने' तल । नेपाली (खैय्, भाय्,) खै ल्लाइपित्त नं ने' तल । तथ्यांकया नतिजा पिकाः बलय्, फुकक नेपाली जुल । यदि थथे खःसा श्व छुगु अवैज्ञानिक तथ्यांक खः । श्व छुगु पूर्व नियोजित पडयन्त खः ।

३. सरकारी स्तरं छुगु जक भाय्, विकासया निति आपाल

[५]

योगदान व्युगु, वियाचनंयात सुनान अस्विकार याय्, फइ मखु । अले अथेजी भासं सफु पिकय्गु, सरकार गर्व ताय्काचनं हु । तिब्बति भाषा व तिब्बति लिपि सफु पिकाय्, लय् लय्, तायाचनं हु । तर थःहे दे हुनेया कला संस्कृतियात म्वाका च्वं च्वंगु भाय्या संरक्षण व सम्वर्धनया निति श्व सरकार दांछि दाहे थौतक खर्च याःगु मदु ।

४. वरु ल्हापां निसै दइ वयाचनं नेपालभासं प्रसारण जुइगु समाचार ने. सं. १०८५ अले नेपालभाषां प्रसारण जुइगु 'जीवन दर्प' कार्यक्रम ने. सं. १०६३ स लिकया विल । नेपालभाषा भाषीतय्सं विभिन्न कथं सरकारया श्व पलाःयात विरोधया सः श्वय्कल । रेडियो नेपालया थुगु पलाःयात नेपालभाषा भाषीतय्सं जक मखु ममेगु भाषा भाषी-तय्सं नं बिरोध यानाहल । गुगु विरोधयात सिंलाय्, छुनाः मलाः छु यानाचन । थःगु देशय्, थःगु अधिकार मालेगु छु अपराध मखु । न्ह्यागु नं प्रजातान्त्रिक देशय्, अनया जततायात थःगु भाय्, विकास याय्गु, थःगु भाय्या माध्यमं मुजनशील साहित्य रचना याय्गु अधिकार दय्माः । बंगाली भासं थथै अभिव्यक्त याय्, मदुगु जूसा रवीन्द्रनाथ टैगोरया शुलि नां जाइगु मखु जुइ न बंगाली भाषा हे थाहां वइगु जुइ । कारण गुलि थःगु भास सहज अभिव्यक्त जुइ मेगु भासं उलि जुइमखु । उके रेडियो नेपालं अधिकार जनतायागु मनोभावनायात कुचाः कुचाः थलाः यानाचनं कुतःया व्याकक बिरोध जुल ।

शुकथं रेडियो नेपालयागु भाषा नीतिया टिका टिप्पणी आपालं जुसेलि जेष्ठ ६, ०३६ या विद्यार्थीतय्गु पाखे जन क्रान्तिया पलाः सः ताय्तिति यासेलि ने. सं. १०६६ स येँया जनबहालय, असमान भाषा नीतिया बिरोधय्, तामाङ्ग, मैथली, नेपालभाषा भाषीतय्सं याःगु विशाल आमसभा इतःमितः कनाः

[३]

कन्हे खुनुहु हे रेडियो नेपाल बालम्, ३० मिनेतया दक्क भाय्पा म्ये प्रसारण याय्गु कार्याक्रम छगु तय्गु घोषणा यात । यदि फुक्कस्यां थुकथं छप्प जुयाः बिरोधया सः मथ्वय्कगु जूसो रेडियो नेपाल भलि नं कार्याक्रम तहमखु जुइ । उके थन थाय लावक विश्व सर्वहारा नायः माओसे तुंगयागु छद्मः खँ तुमके बहुःज- 'अधिकार पवनाः मखु त्वाभः रहनाः जक काय्, फइ रेडियो नेपालया साहित्यिक कार्याक्रमम्, साहित्यकारतय्त हिस्पाः थें ध्व कार्याक्रम नं फुक्क भाषा भाषीतय्त हिस्पाः च्वंगु हु । कारण छुं नं कार्याक्रम उवले जक सार्थक जुइ गुवले व भाषा नवाइपिसं नालाकाइ । भाय्पा दखलता महुपिन्त म्ये हाय्काः केवल भाय्पा अपमान जक थौं रेडियो नेपालं याना- च्वंगु हु । देया तःताजि भाय्पात हिस्पानाच्वंगु हु । यक्व भाय्, दुगु झीगु थें जाःगु विकासोन्मुख देशया निर्ति रेडियोया तःधंगु महत्व हु । तर ध्व महत्वयात थौं थुइके फुगु महु । उके हे देया मेमेगु भाय्पात ध्व थासं गःकीगु ज्या यानाच्वन । ५. नेपाल राजकिय प्रज्ञा प्रतिष्ठानया थापं जगु नेपाःया भाषा, संस्कृति व कलाया संरक्षण व सम्वर्धनया निर्ति खः । बर थातक ध्व प्रतिष्ठानं खय्, भाय्, छगुली जक केन्द्रित जुयाः नेपाःया मेमेगु भाय्पा विकास पाखे च्युताः तःगु खने- महु । अर्थात् नीति अनुरूप ज्या याःगु महु । थौं तक ध्व थासय्, प्रज्ञा जूयि विद्वानतय्सं मिहूतगु भूमिका स्वयवलतय्, खय्, भाय्, छगु वाहेक मेमेगु भाषायात विदेशीया मिखां स्वयाः अव- हेलनाहे जक यानाच्वंगु छमहु । थातकया दुने ध्व प्रतिष्ठानं लाप्चा, लिम्बु व मैथली भाय्पा स्वंगु शब्दकोष वाहेक देया मेमेगु भासं छुं सफु पिकाःभु महुनि । जबकि ने. सं. १०३६ या दुने खय्, भासं १७२ गु सफु पिकाय्, थुंकव ।

[६]

थुकथं देया छगु जक प्रज्ञा प्रतिष्ठानं पक्षपात पूर्ण भूमिका मिहूताच्वन । सम्पूर्ण जनताया चर्ति पलिस्था जगु प्रतिष्ठानं असमान व्यवहार यानाच्वन ।

६. देया फुक्क प्रतिभाशाली, योग्य व देया निर्ति अमूल्य योगदान ब्युपि विद्वानतय्त अमिगु ज्याया कदर स्वरूप तः लाइगु सिरपा राष्ट्रिय सिरपा खः । तर थातक श्री ५ या सरकारं छगु भाषा नीति कथं खय्, भासं च्वाइपि लेखकतय्त जक राष्ट्रिय सिरपाया भागिदार यानाच्वन । देया मेमेगु भासं च्वाइपि लेखकतय्त राष्ट्रिय सिरपालं बन्चित यानाः दोश्रो नागरिक कथं व्यवहार यानाच्वन । फलस्वरूप सरकारया ध्व नीति यानाः मेगु भासं च्वयाः थःगु देया गरिमा च्वाडाइपि, थःगु राष्ट्रिय वाङमय्, परिस्कृत याइपि विद्वान लेखकतय्सं थःगुहे देशय्, च्वनाः नं थःत देया दोश्रो नागरिक भाःपीत वाध्य जुयाच्वंगु हु ।

थुकथं छले देया विद्वान लेखकतय्त सम्मान याय्त पलिस्था जगु राष्ट्रिय सिरपाःस असमान व्यवहार हुसा मेखे ध्व लेखकतय्त जनताया न्ह्यःने ब्यय थंकीगु साधन पत्र-पत्रिकायात (खय्, भाय्, व अंग्रेजी वाहेक) दर्ता याके मल्य । थःगु हे देश दुने थथे अनागरिक जुया च्वनेमाःगु तसकं दुःखया खँ खः । सहयानां सहयाय्, मजीगु छँ खः ।

७. श्री ५ या सरकारं प्रतिपादन याःगु न्हू शिक्षा योजना देशय्, शिक्षाया विकास याय्त मखसे जनताया मौलिक अधिकार हनन याय्त प्रतिपादन याःगु सिद्ध जू वंगु हु । प्राथमिक व माध्यमिक तया शिक्षा न्ह्यागु देशय्, नं थःगु मां भासं काय्गु प्रजातन्त्रीक व्यवस्थाया उपलब्धि खः । तर शिक्षा योजनां खय्, भाय्, छगु जक स्वदेशि भाय्, मेगु फुक्क भाय्,

[७]

विदेशि बाय्, दोशो नागरिकतय्गु भाषा कथं न्ह्यव्वया तय्गु दु । अझ न्ह्य शिखा योजना ला नेपालभाषा व मैथली भाषाया विकासक्रमयात पनेत वःगु धाःसा छुं पाइमखु । छाप्रधाःभां थ्व निगु भाय् (थथे थकाः देया मेमेगु सम्पूर्ण भाय् पति सरकार उपेक्षा यानाच्चवंगु महु धयानु जिमिगु धारणा मखु) नेपाली विकसित व समृद्धिशाली साहित्य दुगु भाय् खः । थ्व भाय् न्ह्य शिखा कथं तर्गि न निसं जक ब्वने दु । व न संस्कृत, अंग्रेजी, फ्रेन्च आदि विदेशि भाय् व हिसाब थं जाःगु गहन विषय नापं २४ गु विषय मध्यय् छगु विषय लय्पगु याना तइतःगु दु ।

भविष्य थ्व भाय् विलयन जुया वनेमा धैगु नियत हे थथे नियम द्यक्गु खः । छाप्रधाःसा हिसाब थं जाःगु विषय ब्वनेगु त्वःताः म्हो हे विद्यार्थी जक थःगु मां भाय्या शिक्षा काः वनी ।

थथेहे क्याम्पस स्तरय् त्रिभुवन विश्वविद्यालय संस्कृत भाय् ब्वनीपिन्त स्कलरसिप विद्याः सम्मान पूर्वक शिक्षा काय्गु थवसर विद्याः थःगु उदार नीति कयनाच्चवंगु दु । थ्वहे विश्व विद्यालयं ने. सं. १०८० निसं भर्नाकुलर नेपालभाषा ब्वने इदच्चवंगु खः । तर थौं वयाः भर्नाकुलर विषय धैगु हे मदय्का वळगु दु । केवल मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र अध्ययन संस्थान अन्तरगत प्रमाण पत्र व डिप्लोमा तय् मूल व एलाएइ विषयस जक नेपालभाषा ब्वनेदु । लापा लापा थं विज्ञान व कमर्स वर्गिसं नेपालभाषा ब्वने मदय् धुंकल ।

डिग्री तय् नेपालभाषायात डिग्रीवाइ डिजटेशनया रूपय् थाय् ब्यगु दु । अनुसन्धानया रूपय् वनेमाःगुलि क्याम्पसय् वयाः ब्वनेगु सिक्कय न थ्व तसकं थाकु जुगु अनुभव ताय्काच्चवंगु

दु । उकें डिग्रीवाइ डिजटेशनया रूपय् मखसे क्याम्पसय् वनाः नेपालभाषा ब्वने दय्माः धैगुली सकस्यां छयाः महुतुं सः थ्वयाच्चवंगु दु । डिग्री तय् डिग्रीवाइ डिजटेशनया रूपय् नेपाल भाषा ब्वने दइगुली नेपालभाषाया छम्ह समालोचक त्रि. वि. वि. या उवलय्या शिक्षाध्यक्ष डा. कमलप्रकास मल्लया विशेष कुतः जुगु खनेदु ।

थौं तकं त्रि. वि. वि. नेपालभाषाया विद्यार्थितय् निरति लगु जकसां स्कलरशीप ब्यगु महुति-केवल थः शिक्षकतय् पी. एच.डी. याकेत वाहेक । थुकें त्रि. वि. वि. या भाषा प्रतिया नीति स्पष्ट सी दु ।

त्रि. वि. वि. फुक्क विषययात समान दृष्टि समान ब्यवहार स्वय् मफुनि । थ्वहे कमजोरी यानाः नेपालभाषा व मैथली भाषायात डिग्री तय् क्लास संचालन याय् मफुगु खः । नेपालभाषा डिग्री तय् क्लास संचालन यातकि विद्यार्थी हे दइमखु धैगु खँला रेडियो नेपालया मेगु ट्रान्समिटर मवः तले मेगु उपो ज्या लगय् जुगु कार्यक्रमयात थाय् बीत ‘नेपाल-भाषाया समाचार प्रसारण’ व ‘जीवन दबू’ कार्यक्रमयात लिकाय् माःगु धै थं ज्याःगु हास्यास्पद तर्क खः । छाप्रकि नेपाल-भाषा ब्वनीपिं विद्यार्थी महुगु जूसा थौं डिग्रीवाइ डिजटेशन याइपिं उलिमछि दइगु मखु जुइ । लिस्सें विद्यार्थीतय्गु शिक्षा हासिल याय्गु भावनायात नियोजन यानाः म्हो विद्यार्थीतय्गु शिक्षा जक डिग्रीवाइ डिजटेशनया निरति थाय् बीगु त्रि. वि. वि. गगु वांमलाःगु नीति कया वइच्चवंगु खः उकेयात वंगु दय्गु विद्यार्थी आन्दोलन चकनाचूर यानाब्यगु दु । छता खँ डिग्री-वाइ डिजटेशन याइपिं विद्यार्थीतय्गु सुपरभाइजर बीगु त्रि. वि. वि. या गगु नीति खः व साप हे लज्याचायापुगु तरिका

जुयाच्वंगु हु । छद्मवल धायुग खःसा छिग्रीवाइ डिजटेशन सोधपा नाम्प, डि ग्री प्राप्तिया अवरोध जक खः ।

शुकथं स्पष्ट जू न्हू शिक्षा योजनां विद्यालय व विश्व विद्यालयया तैय्य भाषा नीति गुलि पक्षपात पूर्ण तरिकां कय, च्याना च्वंगु हु । तर नं अर्पि हे थौं भाषीक अधिकारये निति सः तया वःपिन्त - सास्त्रदायिकताया आरोप विया

वहच्वंगु हु ।

८. थथे हे जनमत संग्रह निष्पक्ष व धांधली रहित जुइकेत जनतां भःगु मौलिक अधिकारयात बांलाक उपभोग पाय, दयमाःगु आवश्यक जू । छायाकि नेपाः थें जाःगु तःताकि भाय् दुगु देशय् छगु जक भासं प्रचार प्रसार जुयाः थ्य सम्भव मजू । छायाकि खय् भाय् मसःपि जनता, नं नेपालय लखं लख हु । अमित नं जनमत संग्रह धयानु छु ? धकाः थुइके दोमाः धकाः तामाड, मैथिलि व नेपालभाषा भाषी जनता तःकः मछि तयावःगु सःयात उपेक्षा यानाः छगु भासं जक प्रचार प्रसार याःगु हु । अन्तय् थःत तुं त्याकूगु हु ।

यद्यपि उपेक्षित भाषा भाषी जनतां निगू निगू मछि संविधान सुधारस मजगु ज्या भाः जुइगु न्हू संविधान सुधार याइ अर्थात थौं तक उपेक्षा याना वह च्वंगु देया तमाम भाय् यात नं समानुपातिक थाय् वी धयानु खय् यकन म्हे जक आसा याःगु हु । यदि प्रजातान्त्रिक देशय् दय् माःगु भाषा सम्बन्धी उदार नीति स्पष्ट उल्लेख जुल धाःसा भाः जुइगु न्हू संविधानं छगु उल्लेखनिय ज्या याःगु हु थाय् फइ ।

शुकथं नेपालभाषा व थ्वया साहित्यप्रति सरकारया मही मिखा सुं नं छम्ह सचेत नेपालीया मिखां तापानाच्वंगु

महु । थुक्रियात दे दुनेया सुं नं छम्ह देशभक्त नेपालीं सहयाय् फइमखु । छायाकि दे दुनेया छम्ह नागरिक उपभोग पाय् दइगु मौलिक अधिकार हनन जूगु हु । उर्क सरकारया महीमिखां यानाः नेपालभाषा (उपेक्षित भाषा)या सम्बेदनशील साहित्यकारया नुगलय् ग कथं मलः जुत ? सीकेत जिमिके न्ह्यसः वया-नेपाल-भाषा व थ्वया साहित्ययात मचाय्क न्हंका वलतय् थ्री ५ या सरकारं कयावयाच्वंगु पक्षपाती व दमन नीति छिगु नुगलय् ग कथं विद्रोह भय विया वल ?

न्हू दै २०३७ या लसत्ताय् जिमि

सकल माहकतय्

जिमिगु दुनुगलं निसें भिनुना ।

नेपाल आर्यल तिराम लि.

ववरमहल

Hearty Felicitations to our

Customers and Country man on

Happy New Year- 2037

RASTRYABANJYA BANK

★ नेपालभाषा साहित्यया ख्यलम्

जुयानबहादुर नेवाः
लेखक

जन्म : ने.स. २०१६

तय्जया बिचाः ल्याखं

बगु न्हूगु आयास
वने फ्यामा
मिन्चुना

एसोसियेटेड इन्टरप्राइजेज

प्याफः थें
फोन- १३६६६
पो. ब. नं.- ७६०
केवल- GRANSABHU

निजीतय् थापं जुनु पब्लिक कम्पनीतय्
डोयर् व बिकाश ऋणपत्र मी माल,
न्याय् माल धाःसा जिमिसं छिनाः
ववाहलि थाय् ।

सिखयोसिटी खरिद लिक्की

केठद लि.

फोन-१३२१०

नेपालभाषा न्हापा मूल नेपालया भाषा खः ।
लिपा गोरखा जुनु त्याका वसेलि इमिगु खैय् भाय् ताप कीगु
नेपालभाषा आपालं पाःगुलि की नेपाःमितय् तैवाः धाय्गु
यात । अथे जूगुलि इमिसं नेवाः भाय् धाल । उकथं
नेवाःतय्गु भाय् जुयाः नं कीगु भाय्या नां नेपालभाषा
खः । थव न्हापा न्हापाया अनेक ताम्रपत्र, शिलापत्र व
ग्रन्थतसे प्रमाणीत यानाच्चगु दु । नेपाली भाषा थें खस
भाषां गोरखा भाषा, परवतिया भाषा जुयाः परिवर्तन जुनुं
नेपाली भाषा जू वंगु थें नेपालभाषा लिपाया छुना
भाय् मखु ।

नेपालभाषायात शाहा जुजुपिसं कवयलेगु मस्वः वरु
जुनुं तक नं व भाषां म्ये चिना वंगु दु । भाषायात दने
मफ्यक कवयला छ्वय्गु कुतः राणातसे यात । व अत्याचार-
यात २००७ सालया क्रान्ति कवथला छ्वय् धुंकेगु खः ।
पंचायति ब्यवस्था वसेलि ताः मदवं फासिष्ट तत्वया सत्ता-
धारीतय्सं भाषाया दमन चक्र हानं प्रहार यात । रेडियो
नेपालं नेपालभाषाया पुस्तक फावक कार्यक्रम लिपाल ।
व गुलि तक निर्लेज्जया खै धाय्कि बिदेशि भाषाया विज्ञापन
क्याः नं रेडियो नेपालं नेपालभाषाया विज्ञापन मकाः ।

जुयानबहादुर नेवा

फल्ते बहादुर सिंह

कवि / पत्रकार

जन्म: ने. सं. १०२२ बछलागा १३

★

बैकुण्ठ प्रसाद छाकौल

साहित्यकार

जन्म: ने. सं. १०२६ बछलागा १३

★

आःया श्री ५ या सरकार जक तलु राणा प्रधान मन्त्री चन्द्र शम्शेर निसें नेपाल भाषा न्हंका व्छय्त कुलः दाना हःगु हु । लिपा भीम शम्शेर व जुद्ध शम्शेरला नेपाल भाषा प्रति एत कडा नीति काल ।

बहे जोसपू ने. सं. १०५६ स जि नेपाली विहारया भूमिका च्छया । उकिया परिणाम राजकाज मुद्दा याना जितः जन्म कैद व सर्वस्व हरणया सजाय यात ।

उकि न्ह्यो ला वि. सं. १९६६/६७ तक शारदा (माहिक) पत्रिकाय् खय् भासं न जि लेख, कहानी च्छयगु खः । तर नेपालभाषा प्रति दमन नीतिया विरोधय् जि खय् भासं च्छयगु तःता व्छया । अवलपू उलि उपो याय् मफुसा ने. सं. १०७५ निसें 'नेपाल भाषा पत्रिका' (ह्लिपौ) पिकया भन्ना सन्तोष याना ।

फल्ते बहादुर सिंह

(२)

ने. सं. १०४७ बछला, उगु तः दिन खुनु छह्य सपूत वन्दा नेवाः स्वर्गिय धर्मचार्यजुं 'बुद्ध धर्म व नेपाल-भाषा' धर्म शख पुयाः नेपाल भाषा साहित्य जगतयात न्ह्यलं चाय्का विप्रादित । छी थौं न्ह्यलं चाःगु जक मबु छीसं थःगु कर्तव्य थ्वीके धुंगु हु । थये छगु प्रगतिशील जातिया जीवित भाषा नेपालभाषा साहित्य नं मुकी पी. एव. डी. तक याय्त क्षमता व मान्यता दय् धुंकाः नं न्हंका व्छय्त प्रयास जुइगु दिवा स्वप्नहे जक खः ।

आःया वडीइ छी शिक्षित ल्यासे ल्याय्छया क्वाःगु हियात रचनात्मक प्रवृत्तिइ गुणोत्तर श्रेणी न्ह्याकेगु परम आवश्यक । कर्तव्यनिष्ठ पित्त अधिकार पालि भनू वइ । माःगु 'विरोध' मबु 'विकास' ।

उकि छी योग्यपि विद्वान विदुषीपिनि मुरो मुरो विचार, कुरी कुरी ग्रन्थ रूपं छीगु सफू धुकू जाय्का यने फय्के माल । थ्वहे जिगु भिन्तुना ।

बैकुण्ठ प्रसाद छाकौल

(३)

करुणाकर

पुलां बाखपा अनुसन्धान कर्ता

जन्म : ने. सं. १०३०

-छि न्हसः वथीक वना स्वय् वलय्

हुने तिसः सुनाचंगु भावना खने दु । ध्वहे खे गुनि
चव्या च्वने, हलू धासेलि कुति न्याय् मानिला ?

वरू कोगु मां भाय् न्हस जुया वनाचंगुया ध्ये

प्रमुख कारण कीसहे थःगु प्रमुख परंपराया अपहेलना
वानाच्वनागु नं जुल । की नेपाल भाषा भावीत्य न
एकला दु, न दुस्यः हे बल्लाः । पिने धाःसा मां भाय् (नेपाल
भाषा) थकाय् धकाः हालाच्वनी, थःगु दैनिक व्यवहार्य
परिवार्य, समाज्य धाःसा थःगु मां भाय्, संस्कृति व्याप्त
याय्गु कुतः धाःसा कीके मदु । स्वयादिसँ, उखुनु तिनि
ने. सं. ११०० दैया उरसवय् कीसं थःगु सम्बत छेले
माः धकाः इनाप याना जुल, तर छिसहे पौ च्वया हःगुले
धाःसा विक्रम सम्बतहे छ्नातल ।

हाकनं थथे धकाः जि जक भि मनु जुइत स्वयम्
मखु । थ्व पतिस नेपाल सम्बत च्वय् धकाः स्वयं स
मसल । नेपालभाषा अले गथे प्रगति जुइ ? शिक्षा
परिवार वा समाज्य पर्वतिया भाय् वा मेगु विदेशि
अंग्रेजी भासं खँहा वल्हा याय् दुसा कीसं ल्हाय् तपुका
जुइ । उके पुलां पुलांगु खँवःत साहित्य, संगीत, नृत्य

(४)

दाफा आदि त्रियाक्षिणं ल्हावनचंगु कीगुहे कर्मया फल
खः । वरू मुद्दः नेपालभाषा गां गांयामिसं हालाच्वन,
शहरयला की नेपालभाषा खिचरी भाय् जुल ।
उके थ्व नेपालभाषा थकाय्गु खःसा भाषा प्रेमि
सकलै छपं जुयाः बोलाक योजनावद्ध न्वमाः न्वयाः ज्या याना
यके माल ।

विदेशि विद्वानत कीगु नेपालभाषा वनेत वयाच्वन,
परन्तु कीगु लिपि, शब्दकोष, व्याकरण आदि गतिताःगु
सफल कीसं वयने मफु । तर ल्हायाल्हापया की पूर्वजमिसं
गुलि परिश्रम यानाः कीगु नेपालभाषा साहित्यया वृद्धि
जाय्का थकल ।

उके कीसं इमिगु पाखें शिक्षा कयाः लगनशीलता
पूर्वक ज्या यानाः यके फल धाःसा अवश्य नं थःगु भाषाया
ल्हाय् तय्फइ ।

अपुष्प देव

गुगु जातिया गुगु भाषा जुयाच्वन उगु हे भाव ज्ञान
ब्यूसा थाकन ज्ञान थुइका काइ ।

-प्ता. जगत्सुन्दर मल्ल

(५)

प्रोमव्वहाडुर कसो

कवि / निवन्धकार

जन्म: ने. सं. १०३८ बछलाथ्व १०

★

सट्यमोहन जोशी

नाटककार / कवि

जन्म: ने. सं. १०४०

★

छगु उखान - न्हस्व, लिस्व थःगु स्वाः थःसु
स्व । उकि नेवालं नेवाःनाप खँ ल्हाय्वलय् न्ह्वावले नेवाः
भासहे जक खँ ल्हाय्माः । भाषा प्रेमया तःधंगु दसु
हे थ्व ।

छगु धापू दु-भाय् स्वाःसा जाति स्वाइ । थःगु
मां भासं प्राथमिक शिक्षा काय् मदु तले भाय् स्वाःनाहे
च्वनी धाय् फइ मखु । मां भासं प्राथमिक शिक्षा काय्
दय्केत कुतः याय्गु, अय् संघर्ष याय्गुहे दमनयात न्हंकेत
छीगु क्रान्तिकारी पलाः खः । भाषा सेवाया तःधंगु दसु
छगु थ्व नं खः ।

५०९६५५

भाषा थवगु उच्च जूसा दुःख गबले बइमखु
भाषा थःगु सन्त धाःसा सुख गबले जुइमखु ।

-योनावीर सिं

नेपालय् १०४ दै तक राणा शासकव्यसं याःगु
स्वेच्छाचारी हुकुमि शासन व दमन नीतिया विरोधय्
जुजु व जनतां छग्रीः छप्प जुया २००७ सालय् जन क्रान्ति
यात । उगु वखतय् विराटनगरय् अस्थायी रूपं स्थापना
जुगु प्रजातन्त्र नेपाल रेडियो नं नेपाली भाषाया लय् लय्
नेवाः भाषायात नं स्थान विधाः क्रान्तिया समाचार व जन
जागरणया म्ये प्रसार यात । अनलि राणा शासन क्वदल,
प्रजातन्त्र स्थापना जुल ।

लिपा विराटनगरं काठमाडौंस रेडियो नेपाल स्थायी
रूपं स्थापना जुसेलि, रेडियो नेपालं सुथय् बहनि" थ्व
रेडियो खः आः हरि श्रेष्ठं समाचार न्यंकिइ " धकाः
समाचार न्यंकावं च्वन । इलय् व्यलय् नेवाः म्ये, नेवाः
सांस्कृतिक कार्यक्रम नं दुध्याका तल ।

नेपालय् पंचायती ब्यवस्था वसेलि धाःसा दुर्भाग्यवस
व रेडियो नेपालं दकले ल्हापां नेवाः भाषायात छेकि तय्गु
नवसाः गल । अलेला छु नेवाः भाषायागु फुक्क कार्यक्रम
लिकया बिल, नेवाः भाषायात प्रतिना हल ।

थौं रेडियो नेपालं सुथय् छ वजे निसं बहनि ११
वजे तक स्वंगु इलय् नेपाली भाषाया विभिन्न कार्यक्रम

संचालन याना वयाच्वंगु दु । रेडियो नेपाल अंग्रेजी म्ये हिन्दी म्ये समेत हायका वया च्वंगु दु, विदेशी भाषा, यागु विज्ञापन नं प्रसारण नं यानावयाच्वंगु दु । तर रेडियो नेपाल नेपाः दे दुने प्राचीन काल निसं वयनेना वयाच्वंगु नेपाल भाषा -नेवाः भाषायात समाचार कथं सांस्कृतिक कार्यक्रम कथं, विज्ञापन विइ दइगु अधिकार कथं वञ्चित याना हल । थ्व अजुगति या खँ खः ।

थौंयागु थ्व राष्ट्रिय जागरणया इलय रेडियो नेपाल स्यल्लागु, क्वातगु राष्ट्रिय एकता कायम पाय्ते, समानताया आधारय उदारगु भाषा नीति छ्यले फ्यके मलं द्यन अःखतंतु थःगु देशय दुने च्वंगु विभिन्न जातिया अधि-कांश जनतां ल्हाइगु भाषायात कवलयताः दवे यानाच्वन । थन थ्व देशय ४ वर्ण ३६ जातिया फूलबारी खः धकाः थया वया च्वंगुयात थौं रेडियो नेपाल केवल भालि जक खः धकाः प्रमाणीत यानाः कयना वया च्वंगु जुल ।

थुजोगु संकुचित भाषा नीति कीगु देशय गुवलेसं भिं याइमखु । थ्व खँय सम्बन्धित क्षेत्रं इलयहे विचाः याय् माल ।

समाधान जोडि

(८)

कर्णबज्र बज्राचार्य

निबन्धकार

जन्म : ने. सं. १०४३

★

नेपाः देया नेवाः भाजुं नेपाल भाषा ल्हाय्माः च्वय्माः वनेमाः मां भाय् थःगु साहित्य धुक्नुतिइ जाय्केमाः कुर शासन ल्हाकाः कीत याय् लयन स्व थन कां मिखा अथेनं कीसं होस मयाःसा तःजाः पुखुली विइ कपवाना थःगु भाय् वने च्वय् दय्हे माः थःगु साहित्य प्रकास याय् दय्हे माः थः मांयात उच्चस्थलय् तय्हे माः, उके थःगु हकया निर्मित संवर्ष पाय्हे माः ।

पार्थिव ल्याचार्

भगवतीप्रसाद श्रेष्ठ

कवि

जन्म : ने. सं. १०४८ कछलागा ५

★

सुइत दोष वो ल्हापा की की नि वलनाय माल अर्थात थवं थवय् खँ ल्हाय् बलय् थःगु भाषा छयले माल । थुगु वाना मदु धाय् म्वाय् क न्यसु न्यसु लाःगु सफू

(९)

पिकयाः बलुहु अन्तरराष्ट्रिय भाषां न अनुवाद यानाः पिकया
माल । म्वाः महुगु खर्च यानाः धन सम्पति फुका च्चकिम
धःगु मातृभाषाया सफु पिकायत न्वाहालि कायगु अभियान
संचालन यायमाल ।

धःपिनि संगठितया अभाव सिवे सुयागु मातृभाषा-
यात सुनान न्हंका छवय् फइमबु, न ववरयला जकहे तय-
फइ । धन राणा सरकारया गयाः गयाःगु निरंकुस सासन क्यो
वन । तर कोगु भाषाया अस्तित्व तना मवं । वल १९६७
सालया क्रान्ति अधिकंस राजवन्दीत धःगु भाषा अर्थानि
नेपालभाषाया वरिष्ठ लेखक जुयाः पिहांवल ।

जनसंख्या विस्फोटनया प्रतिस्पर्धाय् भाषा प्रचा-
मजुल । तर गौरवया खँ धव खः -नेपालभाषां विना सर-
कारी सहायतां धःगुहे त्रुति चुयाः अन्तरराष्ट्रिय तर्क क्षेप
तयाच्चंगु हु ।

विभिन्न जाति, भाषा, धर्म, समुदाय हु थाय् छ्य
जक भाषाया एकाधिकार गुगु अवस्थाय् नं जुइ फइमबु ।
यदि धथे कल्पना याःगु खःसा खालि मुग तुष्णाहे जक
जक जुइ ।

भाषा नीति महत्त्व

आचारान्तर शाब्दिक

कयाकार

जन्मः ने. सं १०४८

★

नेपालभाषा नेपालगु प्राचीन भाषा खः । उर्के
प्रत्येक नेपाली धव भाषायात उचित सम्मान व श्रद्धा तयाः
छयला यकेमाः । प्राचीन नेपालया वासिनि न्ह्याह्यहे जूसां
वय्कःपि नेपालीहे खत । लिपा भारत व उत्तर पाखें
अनेक जाति धन वयाः चवं वल तर इपि नं नेपालीहे
जुया छवत । नेपालभाषाहे लाना चवन । लिच्छवी, मल्ल,
शाहकालया जुजुपिसं नेपालभाषाय् शिलालेख, ताम्रपत्र,
इष्टिकापत्र, सुवर्णपत्र इत्यादि च्वया वन । धार्थ्य धाय्माल
धाःसा नेपाल संस्कृतिया मूल हा नेपालभाषाहे खः ।
उर्के धव भाषायात सुना नं उपेक्षाया दृष्टि स्वय् दइ मखु ।
वरु धवया विकासया निति फूगु चाःगु न्वाहालि वीगु
सर्कसिगु कर्तव्य जू वइ ।

धौ कन्हय् नेपालयागु राष्ट्र भाषा नेपाली खःसां
फुक्कं क्षेत्रीय भाषायागु उलिहे विकास जुइमाः गुलि राष्ट्र
भाषायागु । उलिहे सुविधा धवैत वीमाः गुलि राष्ट्र भाषा-
यात । क्षेत्रीय भाषायात दमन यानाः राष्ट्र भाषा थहां
वइ धयागु खय् जिगु विद्वत्तास भया भचाहे महु । थुगु
हिसाबं स्वयंवल्य नेपालभाषायात अनेक कथं न्वाहालि
यानाः थत ह्यमाः । यदि धथे मजुल धाःसा छुं भाय्

अथे सिता वनी मखु, वं थःगु अस्तित्व रक्षा यायत पने
प्रयल अवश्य थाइ ।
उकि सम्बन्धित पुत्रक अधिकारीपित्त जिगु मुकने
नेपालभाषायागु प्राचीनता, मौलिकता, राष्ट्रियता व
दु नेपालभाषायागु सम्पन्नतायात विचार यानाः उचित हे
भाषा विज्ञानयागु सम्पन्नतायात विचार यानाः उचित हे
अधिकार वीमाः ।

30311 (13) 1994

सुयबहादुर पिजा

हास्यव्यंगकार
जन्म : ने.सं. १०४६

★

एव संसारम् मिजंतहे मिजंत जक जूगु जूसा अथवा
मिसातहे मिसात जक जूगु जूसा गुलि खासा जुइगु ज्वी छि।
अथे जुया व्यगु जूसा कोत कलाः भाःत ज्वीगु समस्या
तक नं मदया वीगु खइ छि । तर अथे जुयाव्वंगु मगु
छि । थन मिसात नं दु छि, थन मिजंत नं दु छि अले थन
मस्त नं दु छि । अथेहे जुयाः छगु देशम् जक मखु एव विश्वम्
हे छगु जक भाय् जुया व्यगु जूसा गुलि खासा ज्वीगु खइ
छि । विश्वम्ता छु छि, छगु देशम्हे नं छगु जक भाय् जुया

(१२)

चवंगु मगु छि । उके मां-वी मवाखाचा मिलम् चलम्
जुया चवं थें पुत्रकं भाय्पात मवाका थवं थः जानाः मवाना
च्वेगुलि हे कोगु संस्कृति व राष्ट्रियता मवाना च्वनी
छि । उकि प्रजातन्त्र दुगु न्ह्यागु मुलुकम् देशम् दयाव्वंगु
पुत्रकं भासं चवंगु जक मखु, च्वनेगु, न्यनेगु व खं लाय्गु
खय् स्वतन्त्रता साम्राज्यवादी अंग्रेजतय्सं तकं थःगु देशम्
वियातःगु खनेदु । उके को श्री ५ या सरकारं कोत थः
थःगु भाय् कयाः च्वनेगु मौका वीगु बुद्धिमानि जू वइ ।
गणित, विज्ञान आदिया ऊबलम् नेपाःया अन्य भाषातय्त
नं इच्छाश्चिन विषयया दुने लाकातःगु विभिन्न भाषा भाषि-
तय्त थःगु भाय् मकाय् केगु छगु पडयन्त्र जक खः । अथे
जनतातय्त एव लाय्गु वांलाःगु खं मखु । जनतातय्त
सदां एव लाय् फइ मखु । जिगु धाय्गु थव हे खः ।

सुयबहादुर पिजा.

छद्मोपनक्त जोड्डी

लेखक
जन्म : ने. सं. १०४६

★

भिक्षु धम्मलोक व ल्हापांहा व्यक्ति खः गुह्यसें नेपाल-
भाषा दकोले ल्हापां रेडियो प्रसारण याना दिल । व रेडियो-

(१३)

चीनया पेकिङ्ग रेडियो खः । भिक्षु अमृतानन्दजुं १०६७
कलकत्ता रेडियो स्टेसनं व गजाधर भक्तजुं कान्तिराम इत्ये
विराटनगरम् अस्थाइ रेडियो स्टेसनं नेपालभाषं छुं
प्रसारण यानादित । रेडियो नेपालं हरि श्रेष्ठजुं नेपालभाषं
समाचार प्रसारण याय् धुंकल । अथेहे नेपाल भाषा
जीवन दबूया कार्यक्रम नं रेडियो नेपालय् दुध्याय् धुंकल ।
आः थौंकेहे रेडियो नेपालं फुलवारी कार्यक्रमस वालय
छन्हु छु जक नेपालभाषाया म्ये न्यंकाचवंगु दु ।

थौं कीगु भाषाया सम्मान देशं मितय् ज्ञया वने
चन, उकिया शक्ति मन्त, उकियात जवर्जस्ति दवय् याना
तल, कक्कु तिनाः पित्तिना चन । विचरा भाषा चेतना
विहीन घिती घिती जुयाः मृत्यु सध्याय् सासः कया चन '...
ए ! नेवाः भाषं ल्लाइपि दाजु किजापि, कीत थुलि जे
लज्जागु खँ छु जुइ ? ... अज्ज नं न्ह्यः वय् के मगाः निला ?
सास दत्तले आस दु आः खुनु दना दिसँ' धकाः फत्तेवहादुरजं
ने.सं. १०५६ स 'नेपाली विहार' समुत्ती चवयादित । नेपाल-
भाषा आन्दोलन व साहित्य प्रचार धकाः ने.सं. १०४६/५०
लाकय् धर्मादित्यजुं बुद्ध धर्म व नेपालभाषा पत्रिकाय्
हिशना दित ।

कीगु भाषायात कयाः विभिन्न विद्वानपिसं विभिन्न
थासय्, विभिन्न पत्रपत्रिकाय् व विभिन्न समुत्ती अनेक
खँ चवयावंगु दु । अऊ विभिन्न रेडियो स्टेसनं नेपाल-
भाषा नवाय् धुंकुगु दु । थुलि जुया वन धकाः सन्तोषया

सासः ल्लाय्गु ई मवःनि । थुलि जुयां पू मवःनि । कीगु
नेपालभाषा कीगु मां भाय् खः । नेपाःया दुने च्वंगु तमाम
नेवाः छेँ दुने फुककसिनं थःगु मां भाय् ल्लाय् माःगु दु ।
की नेवाःत जुयाः थः मचा खाचातय् थःगु मां भाय्
ल्लाय् ल्लाय् सय् के वीमाः अनं लिपा तिनि मेगु भाषा
सय् के वीमाः । तर अफसोचया खँ छु धाःसा थथे मजुसँ
आपालं नेवाः महानुभावतय्सं थःगु मां भाय् यात हेला
यानाः, मांयात खवय्काः, मां भाय् त्वःताः अबुजु मल्य
ब्बाजु लिनाः 'क मुलाय् गर, जा ताय् गर' धकाः बापाः
चयाः नेवाः भाय् स्यनाचवंगु नं दु ।

मास्तर जगत सुन्दर मल्लजुं मां भाय् या महत्व थुयाः
थःगु मां भासं अर्थ चवयाः अंग्रेजी व्क्केगु याना वन ।
तर वय् कया माहिलाहा किजा मा. मित्र सुन्दर, साहिंलाहा
किजा चीफ इन्जिनियर पद्म सुन्दर व कान्छाहा किजा
डा. जितसिंह स्वहा किजापिनिगु छेँ थौं नेवाः भासं चवय्गु
व व्वनेगुला छु ? नेवाः भासं खँ जक ल्लाइपिहे मखु ।
छेँया जः फुककं पत्याभासं जक खँ ल्लाइगु । मानौं
अपि नेवाःहे मखु थें च्वं । अऊ डा. साहेवनाप सुं छहा
खवया मनुखं खव भासं खँ ल्लाःसा नेपाली भासं लिसः
वीगु तर थथे मास्तर मित्र व बि. इ. पद्म सुन्दर गवले
याना मदी । वरू खव भासंहे लिसः विया दी । आः वय्-
कःपि मदय् (स्वर्गीय) धुंकल । हानं अथेहे छहा येँ च्वना
च्वंहा खवयाहा नेवाले खवय् वनाः छहा खवया सुं छहा

नेवाः महानुभाव नाप नेवाः भासं खँल्लाःसा नेवाः
 लिसः वीगु पल्सा पर्या भासं लिसः वीह्य नं दु ।
 स्वनाम धन्य सूर्य बहादुर पिबाःजु खः, गुम्हेमिनं
 च्वनाः नं थःगु छेयात ख्वपछे नां तथाः अक गनं गीनं
 नादी बल्य नं थःगु ख्वप -भासंहे नवाय्गु याना च्वनासिं ह्यज्याय् माल । अने तिनि कीसं मननुना यं जुइ । अस्तु ।
 दु ।
 असनं कव्य जनबहालं च्वय बालकुमारी, केलत्वाः दु ।
 नँ पसः यक्व दु । अन नँ पसलय् च्वपि पुक्क धैयं ख्य
 वःपि खः । थन च्वपि नँ पसल्यातपसं न्हाम्हेसिया न्ह्यं
 नं ख्वप भासं खँ ल्लानाच्वंगु दु । थःगु मां भासंहे खँ ल्लाना
 च्वंगु दु । थन च्वपिसं गवले हे ख्वप भासं खँ ल्लाना
 पर्या भासं लिसः वीगु मयाः ।

लक्ष्मी अन्ना लक्ष्मी

नेपाल-भोत स्ठिष्टपत्र

उके कीसं दकले ल्लापां छह्य नेवालं मेह्य नेवाःया
 भाषाया खँय कयमः हिस्साय्गु त्वःते माल । छेँ छेँय नं मचा
 तयूत दकले ल्लापां थःगु मां भायहे स्यनेगु याय्माल । संह भाजु देव थ्वते आदमी र्वासासं चाङ्गव याङ्गानु धा सच
 थःगु मां भाय्यात प्राथमिकता वी माल । नेवाः भासं हैरार थामय् याङ्गव धर्मपत्र चोर्यं बिया संवत ८६५ साल
 ल्लाःपित्त पर्या भासं लिसः वीगु त्वःते माल । पुर्लापि मेति श्रावण शुदि १३ बुधवार थ्व सुन्हु श्री जिनेन्द्र मन्जुश्री
 ततःधपि नेपालभाषाया विद्वानतयूत खिनेगु त्वःतेमाल । सुद्रल लामाजु श्री ग्यालछापविबोर्छे लामाजुया वकिल व
 पुक्क छर्प जुयाः नेपालभाषाया साहित्यं थकाय्गु लालि । ह बहादुर समसेर जङ्गदेवस वकिलं निखेया खँ मिलय याय
 तन, मन, धन बियाः न्ह्यज्याय् माल । कीगु भाषा राष्ट्रः नकाव निखेयानं तय जुल थ्वते खँया वाचा धराडस
 भाषा, देशभाषा, प्रजाभाषा व राजभाषा जुयावने धुंका ह्यस मचोन बहसयाके डेयानि ५० लुँ गच्छशाय संवत
 नेपालभाषायात कः कः धाय्के माल । विभिन्न थासय् चालु ६५ साल मिति भाद्र पद शुक्र शुभम् ।
 जुयाः न्ह्यानाच्वने धुंकागुयात समुचित वीकेत रचनात्मक
 (सामार-नेपालभाषा साहित्यया जातः)

अथे सिता वनी मखु, वं शःगु अस्तित्व रक्षा पायत फक्व
प्रयत्न अवस्य थाइ ।

उर्कि सम्बन्धित पुष्क अधिकारीपित्त जिगु सुक्याव
दु नेपातभाषायागु प्राचीनता, मौलिकता, राष्ट्रियता व
भाषा विज्ञानयागु सम्पन्नतायात विचार यानाः उचित हक
अधिकार वीमाः ।

30311 (11) 31192

सूयबहादुर पित्राः

हास्यव्यंगकार

जन्म : ने.सं. १०४८

★

ए संसारय् मिजंतहे मिजंत जक जूगु जूसा अथवा
मिसातहे मिसात जक जूगु जूसा गुलि खासा जुइगु ज्वी छि।
अथे जुया व्यूगु जूसा कीत कलाः भाःत ज्वीगु समस्या
तक नं मदया वीगु खइ छि । तर अथे जुयाचवंगु मदु
छि । थन मिसात नं दु छि, थन मिजंत नं दु छि अले थन
मस्त नं दु छि । अथेहे जुयाः छगु देशय् जक मखु थव विरत्रय्
हे छगु जक भाय् जुया व्यूगु जूसा गुलि खासा ज्वीगु खइ
छि । विरत्रया छु छि, छगु देशय्हे नं छगु जक भाय् जुया

(१२)

चवंगु मदु छि । उर्के मां-वौ मचाखाचा मिलय् चलय्
जुया चवं थें पुष्कं भाय्यात म्वाका थवं थः जानाः म्वाना
च्वनेगुलि हे कीगु संस्कृति व राष्ट्रियता म्वाना च्वनी
छि । उर्कि प्रजातन्त्र दुगु न्ह्यागु मुलुकय् देशय् दयाचवंगु
पुष्कं भासं च्वयगु जक मखु, च्वनेगु, न्यनेगु व खँ ह्यायगु
खँ स्वतन्त्रता साम्राज्यवादी अंग्रेजतय्सं तर्क थःगु देशय्
वियातःगु खनेदु । उर्के की श्री ५ या सरकारं कीत थः
थःगु भाय् कयाः च्वनेगु मौका वीगु बुद्धिमानि जू वइ ।
गणित, विज्ञान आदिया ऊबलय् नेपाःया अन्य भाषातय्त
नं इच्छाधिन विषयया दुने लाकातःगु विभिन्न भाषा भाषि-
तय्त थःथःगु भाय् मकय् केगु छगु षडयन्त्र जक खः । अथे
जनतातय्त धवँ लायगु बांलाःगु खँ मखु । जनतातय्त
सदां धवँ लाय् फइ मखु । जिगु धाय्गु थव हे खः ।

सूयबहादुर पित्राः

छद्मोपनृक्त जोड्डी

लेखक

जन्म : ने. सं. १०४६

★

भिक्षु धम्मलोक व लोपांहा व्यक्ति खः गुह्यसे नेपाल-
भाषं दकले लोपां रेडियो प्रसारण याना दिल । व रेडियो-

(१३)

चीनपा पेरिङ रेडियो खः । भिक्षु अमृतानन्दजुं १०६७ स
कलकता रेडियो स्टेसनं व गजाधर भक्तजुं कान्तिपा इलय,
विराटनगर, अन्ध्या रेडियो स्टेसनं नेपालभाषं छुं खँ
प्रसारण यानादिल । रेडियो नेपालं हरि श्रेष्ठजुं नेपालभाषं
समाचार प्रसारण याय्, धुंकल । अथेहे नेपाल भाषाया
जीवन दब्या कार्यक्रमं नं रेडियो नेपालय्, दुध्याय्, धुंकल ।
बा, धौकन्हे रेडियो नेपालं फुलबारी कार्यक्रमस बालय्,
छन्दु छन्दु चक नेपालभाषाया म्ये न्यंकाचवंगु हु ।

धौ कीनु भाषाया सम्मान देशं मितय्, ज्ञया वना
चन, उकिपा शक्ति मन्त, उकिपात जवर्जस्त दवय् याना
तल, कक्कु तिनाः पितिता चन । विचरा भाषा चेतना
विहीन धिनी धिनी जुयाः मृत्यु सध्याय्, सासः कया चन '....
ए ! नेवाः भाषं ल्लाइपि दाजु किजापि, कीत थुलि उपो
लज्जागु खँ छु जुइ ? ... अज्ज नं न्ह्यः वय् के मगाः निला ?
सास दत्तले आस हु आः खुनु दना दिसं' धकाः फत्तेवहादुरजुं
ने.सं. १०५६ स 'नेपाली विहार' सफुती चवयादिल । नेपाल-
भाषा आन्दोलन व साहित्य प्रचार धकाः ने.सं. १०४६/५०
ताकय्, धर्मादित्यजुं बुद्ध धर्म व नेपालभाषा पत्रिकाय्,
लिथना दिल ।

कीनु भाषायात कयाः विभिन्न विद्वानपिसं विभिन्न
शासय्, विभिन्न पत्रपत्रिकाय् व विभिन्न सफुती अनेक
खँ चवयावंगु हु । अक विभिन्न रेडियो स्टेसनं नेपाल-
भाषा नवाय्, धुंकगु हु । थुलि जुया वन धकाः सन्तोषया

(१४)

गसः ल्हाय्गु ई मवःनि । थुलि जुयां प मवःनि । कीनु
गसः ल्हाय्गु ई मवःनि । थुलि जुयां प मवःनि । तमाम
नेपालभाषा कीनु मां भाय्, खः । नेपाःया हुने चवंगु तमाम
नेवाः छेँ हुने फुक्कसिनं थःगु मां भाय्, ल्हाय्, माःगु हु ।
नेवाः छेँ हुने फुक्कसिनं थःगु मां भाय्, ल्हाय्, माःगु हु ।
की नेवाःत जुयाः थः मवा खाचातय् त थःगु मां भाय्,
लापां ल्हाय्, सय् के वीमाः अनं लिपा तिति मेगु भाषा
सय् के वीमाः । तर अफसेवया खँ छु धाःसा थथे मजुसे
आपालं नेवाः महानुभावतय् स थःगु मां भाय्, यात हेला
यानाः, मांयात खय्काः, मां भाय्, तवःताः अबुजु मल्ल
ब्बाजु लिनाः 'क मुलाय्, गर, जा ताय्, गर' धकाः दापाः
च्याः नेवाः भाय्, सयनाचवंगु नं हु ।

मास्तर जगत सुन्दर मल्लजुं मां भाय्, या महल्व थुयाः
थःगु मां भासं अर्थ चवपाः अंग्रेजी ब्वंकेगु याना वन ।
तर वय् कःया माहिलाहा किजा मा. मित्र सुन्दर, साहिताहा
किजा चीफ इन्जिनियर पद्म सुन्दर व कान्छाहा किजा
डा. जितसिंह खह्रा किजापिनिगु छेँ धौ नेवाः भासं चवय्गु
व ब्वनेगुला छु ? नेवाः भासं खँ जक ल्लाइपिहे मल्ल ।
छेँया जः फुक्कं पर्याभासं जक खँ ल्लाइगु । मानौ
अपि नेवाःहे मल्ल थें च्वं । अक डा. साहेवनाप सुं छह्य
खपया मनुखं खप भासं खँ ल्लाःसा नेपाली भासं लिसः
वीगु तर थथे मास्तर मित्र व चि. इ. पद्म सुन्दर गवले
याना मदी । वरु खप भासंहे लिसः विद्या दी । आः वय्-
कःपि मदय् (स्वर्गीय) धुंकल । हानं अथेहे छह्य थें च्वना
चवंहा खपयाहा नेवालां खपय् वनाः छह्य खपया सुं छह्य

(१५)

नेवाः महानुभाव नाप नेवाः भासं खँल्लाःसा नेवाः भासं
लिसः वीगु पत्सा पर्था भासं लिसः वीह्य नं दु । छह्य
स्वनाम धन्य सूर्य बहादुर पिवाःजु खः, गुम्हेसिनं ये
च्चनाः नं थःगु छेयात स्वपछे नां तथाः अक गनं गीनं नवा-
नारी बल्य नं थःगु स्वप-भासहे नवाय्गु याना च्वनादीगु
दु ।

असतं क्वप् जनबहालं च्वप् बालकुमारी, केलत्वाः दु । गन
नं पसः वक्व दु । अन नं पसल्य् च्वंप् पुक्क धैयं स्वपं
वःप् खः । धन च्वंप् नं पसल्यतय्सं न्ह्याम्हेसिया न्ह्यःने
नं स्वप भासं खँ ल्लानाच्वंगु दु । थःगु मां भासहे खँ ल्लाना-
च्वंगु दु । धन च्वंप्सं गवलं हे स्वप भासं खँ ल्लाःपिन्त
पर्था भासं लिसः वीगु मयाः ।

उके कीसं दकले ल्लापां छह्य नेवालं मेह्य नेवाःयात
भापाया खँ कयः हिम्याय्गु त्वःते माल । छेँ छेँय् नं मचा-
तय् दकले ल्लापां थःगु मां भाय्हे स्पनेगु याय्माल ।
थःगु मां भायात प्राथमिकता वी माल । नेवाः भासं खँ
ल्लाःपिन्त पर्था भासं लिसः वीगु त्वःते माल । पुलांप्
ततःवांप् नेपालभापाया विद्वानतय्त् खिनेगु त्वःतेमाल ।
पुक्क छर्पं जुयाः नेपालभापाया साहित्यं थकाय्गु लागि
तन, मन, धन वियाः न्ह्यज्याय् माल । कीगु भापा राब्द-
भापा, देशभापा, प्रजाभापा व राजभापा जुयावने धुंकुगु
नेपालभापायात कः कः धाय्के माल । विभिन्न थसय् चालु
जुयाः न्ह्यानाच्वने धुंकुगुयात समुचित वीकेत रचनात्मक

(१६)

ढंग सनेमाल व थः थःवय् मेनमिनाप दय्के मान । अने
जक नेपालभापा व थय्या साहित्य च्वनह्य । कीसं कीया
दुने दुगु पुक्क पंगल न्हंकाः व चीकाः पुक्क छर्पं जुयाः
न्ह्यज्याय् माल । अने निनि कीसं मनंजुना ये जुइ । अस्तु ।

लक्ष्मी अन्न वीक्षी

नेपाल-भोत स्ठिष्टपत्र

..... समन्त भद्र लक्ष्मीसिंह दामोदर उपाध्या रत्न बत्तिस
कोटिया महाजन जय कुशलबीर महन्त पंच बालकृष्ण दत्त
सिंह भाजु देव भवते आदमी थासासं चाङ्गव चाङ्गानु धा सच
करार थामय् चाङ्गव धर्मपत्र चोरयं बिया संवत २६५ साल
मिति श्रावण शुदि १३ बुधवार भव खुन्हु श्री जितेन्द्र मन्जुश्री
समुद्ररत्न लामाजु श्री म्यालछापविबोर्छे लामाजुया बकिल व
गोरखा नेपालया महाराज श्री श्री श्री महाराज प्रतापसिंह
साह बहादुर समसेर जङ्गदेवस बकिलं निखेया खँ मिलय याय
धुनकाव निखेयानं तय जुल भवते खँया वाचा धराङ्स
गुह्यस मचोन बह्यसथाके डेथानि ५० लुँ गच्छशाय संवत
२६५ साल मिति भाद्र पद शुक्र शुभम् ।

(साभार-नेपालभापा साहित्यया जातः)

(१७)

कृष्णप्रसाद दुवाल

निबन्धकार / कवि

जन्म: ने. सं. १०५० गुलागा ६

नोपालमान श्रेष्ठ

निबन्धकार

जन्म: ने. सं. १०५१ दिलागा १२

क्षीगु भाषा व साहित्य न्हंका व्छ्यत थव सरकारं छगु नारा
पिंशु दु । व खः - छगु भाषा, छगु जाति व छगु देश ।
खैला ठीक हे खः तर थव नारा साधारण जनतातय्त
ध्वं लागु भवसाः खः । गुगु भवसालं मेमेगु भाषा भाषी -
तय्त नक्कलि ख्वाःपाः पुइका नक्कलि मनू यानाः इमिगु भाषा
व साहित्यत कवयलेगु ज्या याना च्वंगु दु । कयव्य
तःताजिगु स्वां दु धें क्षीगु नेपाः दुने नं तःताजिगु
भाषा दु, जाति दु । इमिगु विकासया पलाःहे नेपालया
विकासया पलाः खः । छला जक भाषा व छगु जक जातिया
विकास याय्त स्वयगु सरासर पक्षपात व नीतिया चिं खः ।
थधे पक्षपात व दमन नीतिया प्रवर्तक पंचायति व्यवस्थाया
सरकारनि न्हंका व्छ्यमाः धैगु जि विचाः याना ।

११/११/८१

सांभाय् मीगु जन्म सिद्ध अधिकार खः, गुह्यसं मीगु थव अधि-
कारयात लाकाः मेगु भाषायात मीगु शिक्षाया माध्यम याय्त
स्वइ, व देशद्रोही खः ।

-कन्नोमल एम. ए.

श्री ५ या सरकारं नेपालभाषायात मचाय्क कवयला
हःगु दु । जि स्वयंवल्य थःगु जातिया थःगु भाषायात विकास
याय्गु थःगुहे कर्तव्य खः । जातिय भाषायात विकास
याय्गु हे राष्ट्रिय एकतायात वः वीगु खः । धुकियात
कवयला हःगुलि जि साप दुःख लाया । क्षीसं सम्बन्धित
क्षेत्र्य थःगु भाषा विकासया हक प्राप्तिया लागि इनाप
याय् माल । श्री ५ या सरकारं भाषायात विकास याय्त
माःगु ग्वाहालि याय्माः । मयाःसा क्षीसं याके वी माः ।
थःगु भाषायात मेगु भाषायात धें समान कदर याकेगु,
उचित स्थान वीकेगु नेपालभाषा भाषीतय् न्होने वःगु
छगु हाँक खः । थव हाँकयात सामना याय् फूसा जक
मांयागु सेवा याःगु धाय् फइ ।

नोपालमान श्रेष्ठ

फुक्क उपेक्षित भाषा भाषी-छापुँ जू, छधी जू

-नेपालभाषा सकाः खलः

फरणीन्द्ररत्न बज्राचार्य

निबन्धकार

जन्म : ने. सं. १०५१ चित्लागा १०

स्मृतिवक्त्राल श्रेष्ठ

समालोचक

जन्म : ने. सं. १०५२

शः मां सकसितं यद्द धें भासं सिसिलि मां भाय् व
ज्ञानं धुसिलि शः देशा नं माया दद । मां भाय् व मां देयात
सुनानं हेल्ला यात धाःसा मांयागु हि शःके दु धकाः चाःपिनि
नुगल्य् तसकं स्याद । श्री ५ या सरकारं नेपालभाषाया
श्रुतिया लागि गुगुं किसिमयागु नं न्वाहालि मद्गु व रेडियो
नेपाल्य् व शिक्षा क्षेत्र्य् वियातःगु भतिचा थाय् नं लिकया
व्यूगु खनाः जिगु नुगः नं सकस्यां धें स्याः ।

नेपालीतय्सं ह्लाइगु दक्क भाय् नं नेपालया शःगुहे भाय्
खः । उकि नेपाली भाय् यात राष्ट्रभाषाया स्थानय् हे तथाः
नेपालया नेगु व्याक्क भाषाया साहित्य व संस्कृतियात नं
श्री ५ या सरकारं शःगुहे खनाः उति नयंकं ब्वलंकेगु स्वयमाः ।
अले जक सकल नेपाःमितय् नुगः चक्कनी । देश सलल
फलतं ह्यय्त सय्त तिवः बी ।

फरणीन्द्ररत्न बज्राचार्य

देश्य् दक्क भाषायात समान अधिकार दय् हे माः ।

—नेपालभाषा मंकाः खलः

(२०)

‘तय्जू’ पत्रिकाया पासापिसं नयनादीगु ध्व न्ह्यसःया
लिस विइत तसकं थाकु । छताला शःगु भाषा प्रति जुया-
च्वंगु अन्यायया विरोधय् भावना गुकथं दनावल धकाः
पुत्रांगु यक्क न्ह्योया घटना छसोकथं लुमंके थाकु, अले
मेगु खँ ध्व सम्बन्धय् जिगु धौया गुगु धारणा दु वहे नं
छरथुं छत्रवलं वःगु मखु । ताः ई तक बुलुहुं विकसित
जुया वःगु खः ।

अथेसां दकले ह्लापांया छगू व्यक्तिगत घटना जीवन-
भरहे लुमना च्वनीगु दु । सन १९६५ या खँ, जि दरवार
स्कूलया च्यागू क्लासय् ब्वना च्वना बलय् (उबलय् स्कूलय्
मां भाय् नेपालभाषा ब्वने मद्गु) “मातृभाषा” नेपाली
धयागु छगू पेपर ब्वनेमाः (अनिवार्य नेपालीया अतिरिक्त)
उगु पेपरय् जितः तसकं ह्यो नम्वर विद्या हः धें तायाः
कापि स्वयगु माग याना । कयने हः बलय् छथाय् जि
, वं नुवात’ धाय्त नेपाली भाषाय्, ‘उसले बोल्थो’,
च्वयागु जुयाच्वन । ‘उ बोल्थो’ धाय् माःथाय् ‘उसले
बोल्थो’ च्वयागु ‘अपराधय्’ उगु न्ह्यसःया नम्वर मब्यूगु
जक मखु — ५ विद्याः जन्मा नम्वरय् ५ पाः याना १२/१३
नम्वर द्याका तल । उकि यानाः जिगु प्रथम जुइगु स्थान

(२१)

स्मन । प्रधान अध्यापकज् स्व. बोधविक्रम अधिकारीज्
परिक्षकजुषात सःताः गलित जूसा नम्वर मविइगु जकं
ज्यू-५ या सजायं याय् मज्यू धया दितं नं नेपाली भाषाया
'सुद्धता व अनिवार्यताया हिमायती' परिक्षकजु मानेहे
मजू । अनेहे छलफलय् सहायक प्रधान अध्यापकजु प्रो.
नारायणबहादुर मानन्धरज् "नेपालीभाषाय् शुलित कडा
याय्नु अर्थला मां भाय् नेपाली मखुपि मचातयत प्रतियो-
निताम् लब्धाय्नु ज्या जुल" धकाः विरोध थें थः विचार
व्यक्त यानादिल । अतय् जि थःत जूगु मर्का चाल, यक्व
भाषा भाषी दुगु खीग देशय् मेमेगु भाय् ल्लाइपिन्त गुकथं
क्वरनया तल धकाः ।

राणाकालीन थ्व असमान भाषानीति व छता त्वःताः
मेमेगु भाषा प्रति हतोत्साह याय्नु भेद व विभेदया नीति
आ तक नं तिनी । भेदभाव व दमनया थ्व नीतिया विरो-
धय् विद्रोहया भावना नं जिके लिपा राजनैतिक संघर्षया
जीवनय् दुगुहुं विकास जुया वन । विश्व सर्वहारा
क्रान्तिया गुरुपि मार्क्स, एंगेल्स, लेलिन व स्तालिनपिनि
रचना व्वनयकूलित्से छगु निश्चित धारणा दत ।

प्रजातन्त्रया सामान्य अर्थ, मूल सारहे समानता खः ।
छह्य नागरिक व मेह्य नागरिकया समानता, अले छगु
नागरिक समूह व मेगु समूहया दशुइ समानता । छगु
भाय् ल्लाइपि जनता व मेगु भाय् ल्लाइपि जनताया
दशुइ भेद दत्तले सन्त्रा प्रजातन्त्र दु धाय् फइमखु । देशया

(२२)

दक्व भाषायात समान प्रोत्साहन व विकासया मौका व
फुक्क भाषा भाषीयात समान अधिकार दइगु व्यवस्थाहे
सन्त्रा प्रजातन्त्र खः । देशया विभिन्न जातिया जनताया
परस्पर सम्बन्ध छगुलि मेगुयात आधिपत्य तइगु परंपरा
क्वःथलाः फुक्क जातिया समानता व आतृत्वया सहयोग
जुइगु सन्त्रा प्रजातान्त्रीक व्यवस्था कायम यायत खीसं
मदिकक संघर्ष याय्माःगु इ ।

भाषिक लाल-अक

इतिहासया पानां

अथः परं नेपालभाषा । श्री योइस्तु सोम वासरे श्री
त्रिपुरविद्या पिठिया द्वार पाटुका स्थापनाया किन जुरेगं

- एवप तौमधि त्वाःया शिलापत्र

अथः नेपालभाषा न्यमुग स्वभूर्गे विव लिपि बुरो व ई
थ्व छु बु या'

-काष्ठमएडपय् चवयातःगु ।

अथः नेपालभाषा लिख्यते ।स्वस्ति । थ्व कुहु कोरया
हु तियज्ञ याइन । "

-यल कृष्णदेगल्य

(२३)

भरतराज श्रेष्ठ

निबन्धकार

जन्म : ने. सं. १०५२

★

देश विकास उबल्य जक ज्वी गुबले देशया फुकक भाषा
व संस्कृतिया न विकास ज्वी ।

नेपा-मित्य् संस्कृतिया ल्य ल्य फुकक जातिपातिया भाषा.
रुपि क्यव्य विभिन्न स्वां बांलाक ह्यकेगु ज्या गथुया
ह्लातय् खः । गथुं थःतयःगु स्वां जक बांलाक ह्यकेगु
कुतः यात धाःसा क्यव ह्लना वनेफु । उके गथुं निरपक्ष
रूपं फुक स्वांमाय् बांलाक साः विया स्वां ह्यकेगु कुतः
याःसाहे जक भाषा रुपि क्यव्य कः कः धाइ, अनलि फुक
भाषारुपि स्वांतं बांलाक ह्यफइ धयागु जिगु धाम् खः ।

भरतराज श्रेष्ठ

ईतिहासया पानां

तथागत गुह्यकया अन्ते

इति तथागत गुह्यक विकृ वर्धन् सन्दर्शन परिवर्त एकादस
पटल समाप्त । शुभमस्तु संवत् २२४ चैत्र शुक्ल दशमी
आश्विनवार सिद्धयका जुल ।

एसियाइटिक सोसाइति अफ बंगालया सूची पत्रयु (पेज १६)
सामार -नेपालभाषा साहित्यया जातः

(२४)

सद्मनमोहन मिश्र

कवि / हास्यव्यङ्गकार

जन्म : ने. सं. १०५२

जि सरकार खताः तंभ्य माःगु महु, अय् जूसां सरकारय्
वंपि नंपुसकत खनाः जोस भयविद्याः विलिबिलि जाया वइगु ।
'जीवन दबू' दत्तले रेडियो न्याय् मास्ते बल । रेडियो नं खैय्
भाय् छता वाहेक मेगु भाय् अर्थात् राष्ट्रया परिवार दुने
लागु भाय्यात अराष्ट्रिय खनाः रेडियो नेपालय् दुमथ्याकू-
गुलि खैय् भासं पिने लाःपि दक्क भाषा भाषीतय्सं
'नेपाल स्टेसन' थः थःगु छैय् महायुके याःसा ज्यू थें मत्तिइ
चवना वइ । थुकी विद्वानतय् छु विचार हु जि मसिया ।

सद्मनमोहन

जनकछाछ बंछ

समालोचक / नाटककार

जन्म : ने. सं. १०५४

★

मां भाय् धकाः तुगचय्, राष्ट्र भाषा धकाः छ्यंल्य
हुनाः नेवाः जाति थःपिनि मां भाय् नेपालभाषां साहित्य
व वाङ्मय सिर्जना यानाः नेपाल, नेपाली व विश्व-वन्धुया
भितुना च्वं च्वंगु सकस्यां स्यूगु खै खः ।

शुभाः गु नेपालभाषा व साहित्य प्रति छुं दै न्होनिसें
 धुबे (विशेषतः बि. सं. २०१६ बैशाख १ गते निसं))
 श्री ५ या सरकार व गुणु संस्था पाखे सुदृष्टि तथा
 धुकिपा नं विकास, प्रसार व प्रसार जुइके माः गुलिइ कुन
 ध्वपा न्हानाचुं गु पलाःयात न्ह्यपने धे रेडियो नेपालं
 जुइगु ध्व भाषाया समाचार प्रसारण व 'जीवन दबू'
 लिकपा व्युगु, न्ह्यु शिक्षा योजना कथंया माध्यमिक विद्या-
 लय स्तरया पाठ्यक्रमम् ध्व भाषायात प्राविधिक विषयया
 पुचलपु दुध्याका व्युगु व प्रज्ञा प्रतिष्ठान तथा साक्षा
 प्रकाशन धे जाः गु संस्थां नेपालभाषा साहित्यया कृति
 प्रकाशन नीति मज्जगु दुःखया खै खः । ध्याध्याःसां थुज्वः गु
 नीति नेपालभाषा साहित्यया उन्नति प्रगति जक ह्यो जुइ-
 कीगु मखु कि विश्वया मिखां व नुगलं नं नेपाल राष्ट्रया
 साहित्य, वाङ्मय व संस्कृतिया विस्तृत सम्पन्नता स्वयं
 मज्जताः मुल मताय्के माली ।

उकि नेपाली राष्ट्रियता खः कथं वनातुक्क धार्ये व्वलंकेत
 धाः नेपाल राष्ट्रया साहित्य, संस्कृति व वाङ्मय द्वाध्या-
 च्चुं नेपाल अधिराज्यया राष्ट्र भाषा नेपाली लिसे लिसे
 यनया मेमेगु भाषा साहित्य प्रति सरकारी व गैर सरकारी
 कार्यालय व संस्थां स्वस्थ, उदार व समानताया व्यवहार
 जुयावं वने माः ये ताया । नापं धौ व कन्हेया परिस्थिति
 नेपालया धो धो जातिया भाषा, धर्म, संस्कृति व साहित्यिक

(२६)

कयाकलापया म्यं यत्र यत्र स्नय्य समुद्रारी व श्रद्धा
 आस्था ध्याकीगु वातावरण दयकेगु नं अत्यन्त आवश्यक
 जुयाच्चुं दु ताया ।

५०२०७०२१

आज्ञाकाजी सेवक

निबन्धकार

जन्मः ने.सं. १०५५ चिल्लागा २

★

न्ह्यागु जातिपा नं थः गु धाय्गुहे भाषा, साहित्य व संस्कृति
 खः । गुगु जातीय सभ्यता गन ध्यन धकाः स्वयत्त भाषा
 स्वयमाः । धीधाय् धीगु जातीय भाषायात मुनां वाः
 मचाय्क कवयःसां कवयःका च्वंमिसं वाः मचाः गु मखु ।
 ध्व कीत याः गु अन्यथा खः । धुकथं छन्दु कीगु संस्कृतिया
 नं छु गति जुइ धाय्माः गु खै मखु ।

जि स्वयं थः गु जातीय भाषा, साहित्ययात मेगु भाषा-
 यात धे समान कदर याय्गु याकेगु सभ्यताया बि खः ।

— श्री कृष्णजी सिक्क

(२७)

सुन्दरकण्ठा जीर्णी
कथाकार / समालोचक
जन्म : ने. सं १०५५

★

"... गुकथं विद्वहे भयविद्या वल ?" धैनु भाषा
प्रेमया भावुकतां कू जुइक त्याःगु न्ह्यसः खः ध्व ।
छिगु ध्व भावुकताय् बिरोधितय् गुलि बिरोध दु जिगु
उलिहे समर्थन । महीपिसं कीगु भाषायात गुलि स्यंकेत
स्वइ कीसं ध्वैत उलि भिंकेत स्वय् । उकि, अज्याःपिसं
'सोमा' धकाः सराः ब्यूलिसे आय् कन कन ताहाः जुइ
- ध्व अजर ! ध्व अमर !! महीपिनिगु सराः ने. सं.
१०६० (वि. सं. १६६७) या कविपिनि जेलकाल थें सुवाः
जुइ । छिगु भावुकता लिसें जि थःहे भावुक जुयाः धया-
च्चना ध्व स्युंगु ई सन्ध्याःया लय् चा वय्त मखु चा
फुताः लि वय्त संगु सुशसिया ल्हापांगु प्रहर ! आःला
गंगः जक हालेमाः सकले दना वइ ।

ब्यांचलि म्ये जक हालेमाः सकसियां न्ह्यलं चाइ !!

सुन्दरकण्ठा जीर्णी

(२८)

डा. कमलप्रकाश मल्ल
समालोचक / भाषा अन्वेषक
जन्म : ने. सं. १०५६ कौलागा ३० लक्ष्मीपूजा

★

ने. सं. १०७६ या संविधान व १०८२ या संविधानं
नेपाली भाषायात राष्ट्र भाषाया स्थान द्युगु दु । थुकी
मुनानं विवाद याःगु महु, यार्थे फइगु थाय् नं महु ।
तर राज्यया गुगु अङ्गं अधिकारीक निर्णय यानाः नेपाःया
मेमेगु भाषाया विषयय् छुं स्पष्ट नीतिया घोषणा आः तक
याःगु महुनि । छुं नीति दुसा व प्रकाशनय् वय्माःगु खः
छुं स्पष्ट भाषा - नीतिया घोषणा मयासें छक्वः छक्वः
यानाः राज्यया विभिन्न अङ्गं काःगु निर्णय छथाय् तयाः
स्वयंवल्य भाषा-नीति छु खः धैनु ध्वीके माली । तछ्यानाः
धाय्गु खःसा नेपाली छगु भाय् त्वताः मेगु फुकं भाय्
यात Slow Poison नकाः बुलुहुं लेहेंथना वछ्यगु हे थनया
भाषा-नीति खःला धैनु आरांका याय्माःगु मू-मूगु दसी
छुं कवय् स्वयादिसं -

रेडियो नेपाल : २००७ साल माघ ५ गते निसं
नेपाली लिसें अंग्रेजी, हिन्दी व नेपालभाषां नं समाचार
प्रसारण याय्गु याना वइच्चंगु । २०२२ वैशाख १ गते निसं
नेवाः भाय्पा "जीवन दबू" कार्यक्रम व हिन्दी व नेपाल-
भाषां समाचार प्रसारणया कार्यक्रम लिकाल । मेगु ट्रान्स्मी-
टर मवःतले "मेगु उच्चः ज्यालगेजगु कार्यक्रमयात थाय्

(२९)

वीड स्व यताः मन्थाः गुः । " धैः गुः सति करण भी निराधार
व ह्यन्तारस्य वर्गेषु । धी नेपा र भिदो पन्तनपन्ता हिन्दी
किमि म्मे कथ मन्तु रक व धीट मन्त्रिक प्रसारण भाषत
ई गुः हिन्दी व जर्मे जो विज्ञानन विद्याः विदेशी सामानया
वन्तात्तम् ईरवी वार्न्तु, नेपाः भाषे समालार प्रसारणया
नार्ति हि १० मिनेट ई मन्तु धैः गुः पत्ताः जुहला ? धः गुः
देवम् हे नेपाः भाव ज्ञाह्वि विदेशी जक मन्तु विदेशी स्वया
न कथ हि जुलना ? इव "एकम् दैवाक" या निर्णयया
विदेशम् नेपालभाषा-भाषी जनजातसे त्वाः त्वाः व गोगामम्
विचल्यके वाः वाः वर्ति नोप्यो यानाः धः गुः शिष्टगु प्रदर्शन
यत्त । तर धौ १२ दे तक्त न रेडियो नेपाले ज्ञापनय्
विके कथाः च्यनानु च्यन ।

नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान : नेपाली
नायं नेपाः या "धैः गुः भाव साहित्य कला व संस्कृतिया
उत्थान व विकासया" लार्ति स्थापना जुगु इव संस्थां धौ
तक्त निम्नु भाषया छगु कोष व लेखा भाषया छगु
कोष पिकायम् त्वः ताः नेपाः या मेगु छं भाषया वा साहित्यया
उत्थान व विकासया लार्ति छं याः गुः मदुनि । नेपालय्
नेपाली भाव ज्ञाह्वि तक्त नेपाः मि मेमर्ति विदेशी धैः गुः
धारणा प्रज्ञा मदस्वतय् नं ब्रूया धाय् मन्तु, नयमा नेपाली
भाव् धैः गुः मेगु भाषया उत्थान, मेगु साहित्यया सम्बर्धनया
लार्ति प्रज्ञा प्रतिष्ठानं छं मयाय् माः गुः मदु ।

(३०)

विज्ञाः प्राथमिकनिसें माध्यमिक इयंक्तः
धः गुः मा भाव न्यागु हे ब्रूमां नेपाः या मन्ताय् सं
क्रियतक्त अनिवार्य रूपं नेपाली च्यने हे माः । अंग्रेजी
भाव् ज्ञपदेनक्त अनिवार्य रूपं च्यने माः । संस्कृत निर्देतक्त
संस्कृत च्यनेपिन्त कर्त्तनिमं च्ययतक्त वेवा पुले म्वाः । व्यागु
कथानिमं संस्कृत च्यनेगु धः गुः हे प्रवन्ध दु । तर नेपालभाषा
व नेपाः या मेमेगु जीवित भाषायात व्यागु कथानिमं किगु कथा
तक्त संस्कृत, अंग्रेजी, फ्रेन्च, रसियन, जर्मन, जापानी, पुर्तगाली,
स्पानिय, चीनिया, हिन्दी, तिब्बती, उर्दु, अरबी व फारसी
नायं २४ गु "इच्छादीन विषय" मध्यम् छगु यानाः १००
नम्बरया छगु पत्रया धाय् वियातः गुः दु । इव जुल कीगु
नहगु भाषा पाठयक्रमया सारांश । इव पाठ्यक्रम अनुसार
नेपाः त जक मन्तु नेपालया जनसंख्याय् १३ लाखं मां-भाव्
या रूपय् नवाइगु मैथिलीया नेपालय् वहे धाय् जुल गुगु
विदेशी भाषा- फ्रेन्च, स्पानीश, अरबी व फारसीया ।
नेपाली भाव ज्ञाह्वि जक्त नेपाः मि खः मेगु भाव ज्ञाह्वि
नेपाः मि खः सां विदेशी थें खः धैः गुः इव भाषा पाठ्यक्रमया
सार धाः सां ज्म ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालय व उत्तर विज्ञाः
त्रिभुवन विश्वविद्यालय ने. सं. १०२० निसें नेपालभाषा
छगु विषय कथं कथाः च्यने दुगु खः । अथेहेतुं नेपाली
भर्नाकूलरया धासय् नेपालभाषा नं काय् दु यानातः गुः ।
धाः " नेपालभाषा भर्नाकूलर " धैः गुः हे मन्त । मुख्य

(३१)

विषयया रूप्य प्रमाणपत्र व डिप्लोमातक कथा: ब्वने हुनु व्यवस्था ल्यं दया च्वन । एम. ए. स नं नेपालभाषा तय्यु धका: नेपालभाषाया बोर्ड अफ स्टडिज्यात पाठ्यक्रम द्यकेत विश्वविद्यालय उजं जुल । श्व पाठ्यक्रम द्यका: नेपालभाषा बोर्ड अफ स्टडिजं २०२६ सालय पारित यात । समान स्तरीय जू मजू स्वयत् नेपाली, अंग्रेजी हिन्दी व संस्कृतया बोर्ड अफ स्टडिज्या संयुक्त बैठक विक्रम सम्वत २०२६ आश्विन १६ गते तत्कालीन डीनया अध्यक्षताय् च्वना: श्व: पाठ्यक्रम स्तरीय जू धका: पास नं यात । न्ह्याइपुगु खँ छु धा:सा व बैठकय् नेपालीया विभागीय अध्यक्ष बैठक सिधइ थें च्वंका: थयंक: वल । वयां लिपा जूगु आकाडेमिक कौशिलय् नेपालभाषां एम. ए. ब्वंकेगु प्रस्ताव मव: । लिपा न्यनास्वयां नेपालीया विभागिय अध्यक्षं " नेवा: भाषाय् एम. ए. लय् ब्वंके लोगु सफू हे मडुनि " धा:गुलि मव: थेंगु खँ न्यना । श्व जुल सरदार रत्नराज पाण्डे पालय्या खँ । अनं डा. उम्रेती नं थौं - थौं, कल्लय् - कल्लय् यायां प्यदँ फुकल । नेपाल-भाषा एम. ए. स्तरय् ब्वने दइधका: विश्वविद्यालय एम. ए. या पाठ्यक्रम तयार याके धुंका: पूरा च्यादँ लिपा ह्मिग: ह्मिग: तिनि शोध प्रवन्ध च्वया: नेपालभाषां एम. ए. याय्त विश्वविद्यालय स्वीकृति विल ।

२०३३ लाल असारं राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठानया तत्वा-वधानय् जूगु "नेपाली भाषा अधिगोष्ठी" स ब्यूगु विशेष

(३२)

संवोधनय् तत्कालीन शिक्षा राज्य मन्त्रीजुं धइदीगु दु-
" हाम्रो अभिप्राय के हुनु पन्थो भने अधिकार जनताको मातृ भाषा नेपाली नै हुनु पर्छ । तिनलाई नेपाली भाषामा परिणत गर्नु पन्थो । "

हलू धासेलि कुतिय्याय् मानिला ? थुलि तद्ययाना: धया ब्युसेलि नेपालय् भाषा-नीति छु वाय् भाषा सम्वन्धी आ:तरिक आशय व अभिप्राय छु धैच्वने मानिला ? चन्द्र-शमशेरया जवह्ला: जुयाच्वंयि व थौं-कल्लय्या भाषा-नीतिया प्रतिपादकतय् दथुइ छु पात धाय् धाकु । छेवे शक्ति सम्पन्न व्यक्तितय्सं कयाच्वंगु वला त्या: नीतिया श्व अभिप्राय, मेखेर-नेवा:तय्सं नेवा: भाय् ल्हाय्गु, नेवा: भासं च्वय्गु व ब्वनेगु कुत: याय्गु, याकेगु मया:सा नेपालभाषा " वी निभा: " जुइनला धैगु आशंका निराधार मखु । न नेवा:-तय् धव धवय् थोचा थोचा मनु मुना: २४ गु निष्क्रीय प्राय: साहित्यिक - सांस्कृतिक संव-संस्था व २१६गु सफूया १५१ गु धे-वेचूगु प्रकाशक-प्रकाशनं श्व भाषायात "लू निभा: " याय् फइ । नेवा: भाय्या अस्तित्व लयंकेत छपू योजनावद्ध कथं न्ह्यचिले मा:गु दु । नेपालभाषाया भविष्यया च्यूता: दु दैगु ख:सा कीगु २४ गु संव संस्था फुककं छपं छधी छश्व: जुइमा:गु दु । कीगु १५१ गु प्रकाशनय् श्व: श्व: जुया: छिल भिल जुया च्वंगु संगठनात्मक, वैदिक, आर्थिक साधन व जनशक्ति छथाय् मुना: भाषा कयवय् स्वां

(३३)

9/25/21/4/25

दुर्गाछात्र
कवि / नाटककार
जन्म : ने. सं १०५७

जस : ने. सं १०५७

जिगु मुवाः दु, छंगु ध्व मतिनाया मात्रा अकं च्वन्हाय्मा !

(23)

कवि

गुणु न देशया उत्पति न्ह्यागुनं वस्तु उगु देशयागु खः ।
उकी गुणु च्वनह्याःगु दइ सा गुणु सीमित जक नें दइ ।
च्वनह्याःगु वस्तुयात खनाः उकियात महीगु व उकिया
साळेदार उत्पादक, हकवाला व अनुशरण याना च्वान्ति
तकं महिनाःलि वस्तु व उकिया सम्बन्धितपित्त तकं न्हंका
वध्यत कुतः जुइगु दुरुचरित्रता, संकुचितता, नीचता व
अविवेकि ज्या खः । थः थहां वनेत मेपित्त छेकि तइगु
नीति कुनीति खः । कुनीति थम्हं स्वयंवालम् जकं ठीक
थें, सफल थें च्वनी किल्लु उकिया भण्डफोर व अन्त
अवश्यभावी धैगु खँ संसारया इतिहास व अनुभव
कना च्वंगु दु । कयनाच्वंगु दु । पक्षपात यानाः गुलि छबे
लिकेत स्वत उलि न्ह्यिचिलीगु व दमन यानाः गुलि चीत
स्वत उलि पयनेत स्वइगु मानव स्वभाव खः । थ्व स्वभावया
नां हे बिद्रोह खः । थःगु धैगु महुह्यसिनं थःत जक मखु
संसार हे स्पंकी । स्याः मबाःह्यसिनं थःत जक मखु थः
थिति दक्खसित धुँ भालुतय्सं न्याकाः संसारयात न्हंकी ।
छिगु न्ह्यासलम् च्वंगु छेज्वः खंगवः पक्षपात व दमनं
हाकनं छकः च्वय् न्ह्यथना कथंया खँ नःलि जुयाः जिगु
नगलय् दासि वःगु हे छिगु न्ह्यासःया लिसः खः ।

५६२।३।१५

स्वच्छकाजी सुखार

कवि

जन्म : ने. सं. १०५७

ॐ

२२ सालं लिपा जितः जनवाहाद्यो सकल प्राणीषि
उद्धार मज्जु तले प्रसवुहमखु धकाः दना च्वं थें नेपालभाषायात
उचित मान्यता काय् मफुल्लें आनन्दं सासः ल्याय् मखु
वंगु मनंगुना च्वना ।

—दवलकाजी सुखार—

रत्नबहादुर साय्कि

उपन्यासकार

जन्म : ने. सं. १०५७ कळलागा

★

गुणु नं खँल्लावला यावले अथवा सलाह साहुति
यावले न्हसः मतसे मगाः । अले न्हसःया लिसः
मविसे नं मगाः । अथेहे छि नं छगु न्हसः विप्रादिल ।

खला थ्व सकसिनं सगु खँ खः - तःधिकःह्य न्यां
चोधिकःह्य न्या नइ वंगु । अथेहे थन सुं भिनेत मुयातं
स्यंकाः च्वनी । संसार परिवर्तनशील खः । परिवर्तन जुयाहे
च्वनी । सकसिगां ह्युपाः वइ । थ्व सत्य खः ।

(३६)

अले छि न्हसः तयादीमु नेपालभाषा व साहित्य
हनावनाच्वन वंगु खँय् नं छद्म मां तनाच्वंह्य मचाया
नुगल्य गुलि करुणा व विद्रोह ज्वीगु खः, उलि हे जिगु
नुगल्य भय् मज्जुगु मखु । तर जितः लगे जू सुनानं
न्हंकेवं हनावनीगु, सुनानं स्यंकेवं स्यनीगु जूसा थ्व ल्हापेहे
मदय् धुकल जुइ । तर थौतकं नं कीसं खनाच्वनागु हु,
त्वाः तवाः पत्तिकं अथवा क्याम्पस, स्कूल पत्तिकं जुयावया
च्वंगु साहित्य सम्मेलन । उकि भाषा अथवा साहित्य
न्ह्यागु थजु, सुनानं स्यंकां स्यनीगु वस्तु मखु । मनु दत्तले
भाय् दइ, भाय् दत्तले साहित्य दइ ।

दत्तले
साहित्य

विष्णुप्रसाद सेवाचार्य

निबन्धकार

जन्म : ने. सं. १०५८ पोहेलाथ्व १४

★

नेपालभाषा-थःगुहे तुति चुपाः दनावयाच्वंगु भाषा
खः । थ्व भाषा स्वैंगुं चिचिपापां दवलंगु भाषा मखु ।
अथे जूगुलि नेपालभाषा छगु प्राकृत भाषा खः धकाः धयां

(३७)

देशां पुलेमाली मत्तु । आकाश गंगा धेः थःगु शक्ति ह्वाना
ह्वाना चिलाक च्याः धेः च्याय्फुगुया उपहार नेपालभाषाया
लिपि खः । असंख्य लिपि आश्रयित जूगुया कारण हे थःगु
ज्योति थः खिउँया च्वनेमाःगु नेपालभाषाया विवशता खः ।
नह्याहोस्पां नह्याक्व याःसां निदाने नेपालभाषा देशय्
ईज्जत, मर्यादा, आदर्श, प्रतिष्ठा हे जुइ ।

साह बंश जुजुपिनि निगू पुस्तां तक नं राष्ट्रभाषा याना
वयाच्चंगु नेपालभाषाया साक्षी इतिहास दहे दु । अनलि
राणा अटोक्रोसि सासनं १०४ दै तक थ्व भाषायात सौपां
नागमणी त्वपुयाः मणीया जाज्वल्य ज्योति पनाः खूंकू धे
तासाफुसा नेपाली भाषां नेपालभाषायात छेली कुनाः खूंसे
च्वंका विल । प्रजातन्त्र बल अले नेपालभाषां छकः सन्तिसया
सासः ह्वित । तर गथे गथे धाय्मफु नेपालभाषाया खगः
ह्वानं पिने लात ।

देशय् अकस्मात छगू राजनैतिक परिवर्तन बल । पार्टी
विहीन पंचायती प्रजातन्त्र घय्पुनाः । थः त्वःगु नेपाःया
निखरा थःगु राजनैतिक व्यवस्था धाःगुलिता नेपालभाषाया
दुगाह्य त्वःभुलाः तुतामं चुइगु बाध्य याकल । राष्ट्रभाषा,
राष्ट्रियता, राष्ट्र प्रेमया नामय् नेवाःतय्गु छेँखा पत्तिकं
नेपाली खँ मल्लासे मगाका हल । नेपालभाषाया पंखा
चमेली स्वां पुसा ज्वना वःगु नेपाल राष्ट्रिय विद्यापीठया
स्वाःपा हे हिलाविल । अथेतुं नेपालभाषाया लागि जीवन

(३८)

दान बीत सदां लालयीत जुया जूँपि भाजु मय्जु धाःपि
नेपाली भाषा ह्वानाः नेपालभाषाया साहित्य सम्मेलनय्
ब्वतीकाःवःगु असह्य दृढ्य नं खनेदयावल ।

नेपाःमिया हिनु पत्तिकं विलिविलि जाल धाःगु दुस्यः
मदुगु पंचायती प्रजातन्त्र राजनैतिक पद्धति पक्षपात यानाः
रेडियो नेपालं नेपालभाषाया फुक्क प्रोग्राम धः दी धेँ दिका
विल । संयुक्त राष्ट्र संघय् नेपालभाषाया दकले वैज्ञानिक
जुयाच्चंगु रञ्जना लिपि नेपाली भाषाया फुक्क थःगुहे
लिपि खः धकाः अन्तरराष्ट्रिय क्षेत्रय् नं मिखा पीकल-लोक
कल्याणकारी पंचायती प्रजातन्त्र । देश, युग व परिस्थिति
त्वःगु पंचायती सासनं नेपाःया इज्जत नेपालभाषायात
थःगु देशय् पलाः छपलाः तय्गु तक नं अधिकारं बंचित यात ।
नेपालभाषाया पःखाः शाय्द गुलिखे दनि धेँ मर्यू.....

विद्युत् अन्तर्देश

पुष्प चित्रकार

समालोचक

जन्मः ने. सं. १०५८

★

जितः जिगु कयब - जिगु देश बांलाः । जिगु कयब-
जिगु देश हिंसि दु । थो थो जानी भाषाया स्वां ह्वयाच्चंगु

(३९)

जिगु कयव - जिगु देश कः कः धाः, इन्द्रया कयव स्वया नं महान् । हेस्पीदाइया कयव स्वया नं न्हाइगु कयव-जिगु देश, गन जि थत पिरह्व मखु थःगुहे सलं, गन जि थत ब्वयह्य मफु थःगुहे वां नं, थःगुहे उनं । उकि गथे खनी ध्व मिबां सत्य धैगु, गथे धाय् जि सत्य धकाः ध्व न्हुतु । गथे लुदने ध्व नुगलप् सत्य नाला महुह्य श्री ५ वडामहाराजाधिराज पृथ्वीनारायण शाहया "४ वर्ष ३६ जातिया ध्व कयव खः " धया विज्याःगु खैय् । गन कयवया गथुं मेमेगु स्वांत ह्वेकाः छाय्पीगु पलेसा माकः जुयाः धाँराबूल् धायां सयंका च्वन । साय्द गथुया बांलाइगु मयः थो थो स्वांतं कयव छाय्पीगु । कः कः मफुः धाइगुलि न्यानाःहे इर्था व द्वेधया धुपवः दनाजुइ वैगु कर्पि नुगलप् । वैगु कल्लोपित ज्यां जुइ खः जिगु कयवया चा - जिगु देशया चा ध्वगिनाः की हे वाई वाई दायाच्वन -दक्क भाषाया स्वां मल्लइ कथं । ध्व स्व स्वं जिगु नुगलप् खै दासि वइ-साय्द, श्री ५ वडामहाराजाधिराज पृथ्वी नारायण शाहया महोपवाणी लाकमं न्यानाच्वंगु मदुला ? वसपोलया इच्छा व आकांक्षा न्वालि च्वानाच्वंगु मदुला ? धात्ये थथे खःसा-महाद्यःनं जता पयनाः स्वांगः मिखा कनाः, इमल् थथो प्रमठ गण, हरगन सःतु सःतु त्रिशुल वां वल्ल वल्ल रौद्र मूर्ति दक्ष प्रजापतिया हताः याः थो जिगु कयव-जिगु देशय् जिगु उनं, जिगु बांतं व्वय् मदय्कूह्य

(४०)

गथुया विरोधय् हता याय् थो थो स्वां ह्वेकेया निति । ध्वगिनाः वाई वाई दायाच्वंगु चा वांवल्लय् जि तसकं ह्वेय् खः । जि ह्वेय्चाया - राश्रमतय् वध यानाः थःगु सिद्धि प्राप्तिया यज्ञ पुर्केत राम लक्ष्मण काः वःह्य विथ्यामित्र थो, जि ह्वेय् - कयवयात मिमाः, थो थो स्वां ह्वेकाः जिगु कयव - जिगु देश बांलाकेत । ध्वगीगु चा फाला-पुइकेत जि थःगु सः तयाच्वना, निर्मियताया लैपुइ थत श्वेयास्त्र जुयाः पिबय्त्त पनाः तया । जि थःगु पलाः न्ह्याके पवित्र चाय्, स्वच्छ फसय् जातीय भाषा स्वा ह्वेकाः जिगु कयव - जिगु देश सत्यं, शिबं, सुन्दरया निति । अस्तु ।

Chitambar

ज्ञानचहर्ष बज्राचार्य

लेखक

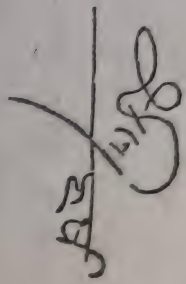
जन्म : ने.सं. १०५८ दिल्हागा ३

★

ह्लापां निसें दुगु भाषायात सुनानं न्हंका वल्लय् धकाः संसां न्हंका वल्लय् फइमखु । नेवाःत गबलेतक नेपाः देशय् वइ, उबलेतक नेपालभाषा दयाहे च्वनी । सरकारं राष्ट्र-भाषा नेपालीयात मान्यता ब्यूगुया साथ साथ नेपाःया

(४१)

विभिन्न भाषायात न उचित मान्यता बीमा: । अले जक
विभिन्न भाषाया माध्यमं नेपा: देया विकास जुइ फइ ।
विभिन्न भाषाया कथा: केवल छगु जक भाषायात थकायत
संस्कृत भाषा: कथा: केवल छगु जक भाषायात थकायत
संस्कृत भाषा: कथा: केवल छगु जक भाषायात थकायत
संस्कृत भाषा: कथा: केवल छगु जक भाषायात थकायत

ज्ञानकाजी कान्तिर

निवन्धकार

जन्म : ने. सं. १०५६ कल्ला नवमि

★

नेपालभाषा नेपा:या गुह्यकला, संस्कृति व साहित्यया
आधार छ: । नेपा: प्रतिविम्बित जूगु ह्यायकं नेपालभाषा
छ: । अथे जूगुलि थव दीगु भाषा न्ह्यज्याकेत थुकी हुने
चंगु दुवंगु महिमा पुनकस्या न्ह्य:ने तया: सत्य खँ
स्वीकार याकेमा: ।

का.ग.प.भा.भा.भा.

(४२)

हिजकवीरिण्ड कंसकार

कथाकार

जन्म : ने. सं. १०५६ कौलागा १

★

नेपालभाषा नेपा:या परिचय छ: । स्वल्प छ: । श्री ५ या
सरकार न्हंकेत स्वयं न्हंके फइगु थव भाषा मखु, सुनानं दिकेत
स्वयं दिके फइगु थव गति मखु । थारथे ला नेपालभाषा
हिनकि नेवा: जाति मखु, नेपा: हिन, नेपा:या संस्कृति
हिन, नेपा:या अस्तित्व हिन ।

थौं हिया:या ई मखु, खसुं भुंगु ई मखु । प्रत्येक
नेपालभाषा भाषीतय नुगतय जाग्रत ज्वालामुखीत बुयावय्
धुंगु हु । रावणया छलकपट नीति जना: नेपा:या ग:कीत
ता:कथाचंह्य श्री. ५ या सरकारया वच्चायापुगु पक्षपाती
जातिगत भाषा नीतिया विरुद्ध थुपि अत्याख ज्वालामुखीत
कन्ह्य तज्याइ, अवश्य तज्याइ ।

डि.व.प.भा.भा.भा.

मथुरा साय्मि

कथाकार / उपन्यासकार

जन्म : ने. सं. १०५६ दिलालपुरि

★

प्रजातन्त्र वयधुका: जक मखु वयां न्ह्य: नं नेपाल-
भाषा व थवया साहित्य न्हंकेगु कुतलय सरकारो क्षेत्रं

(४३)

ज्यूषाय् तक् न्दुयातःगु लीगु इतिहास दु । वि. सं. १९६७
पाखे जेलय् स्वयका वप् धुंकीप लेखक, कवित लीगु न्हःने
म्नानान्वं गु इतिहास दनि । २००७ साल वसेलि कोसं
लीषाय् प्रजातन्त्र वल धया । ब्याक्क नेपाःमिया तनाच्वंगु
अधिकार तुल धया । थय् धाय्बले सरयं छीत लःप्युइ ।
नेपाःया छग्न जक दुगु रेडियो नेपालं नेपालभाषां बीगु
समाचार लिकाय्का च्वना । अनहे “जीवन दबू” या
साप्ताहिक कार्यक्रम नं स्वाहाय्कगु स्वयाच्वना । पुक्क भाषां
विज्ञापन हे नेपालभाषां बी मदय्का च्वना ।

केवल इच्छाविन विषय यानाः वांछया व्युत्पन्नाः । सरकारो
स्तरं वांलाःगु साहित्य व साहित्यकारपित्त पुरस्कार वीगुला
छह्वेहि ति, गनं गुगुं पर्वप् नं श्व भाषायात थाप् छकू वियाः
नह्यज्याकेत स्वःगु गुगुं योजना मदुति । छह्य नेवाःनं
चलय् प्राःगु ध्यागु संकुचित व साम्प्रदायिक कय्कुं विचालहे
जुइ, कतः देशया सम्भवतयात राष्ट्रिय सम्भवत नालाः थःगु
हे देशया म्वानाच्चंगु सम्भवत नेपाल सम्भवतयात हाकुतिनाः
लाप् ध्यानाः सर्गः स्वयाच्चंगु दु । श्व निरुपक्ष व उन्नत
नीति नेपाःमि मात्रया निति मखु । श्री ५ या सरकारं
श्वहे नीति कय्च्यानः न्ह्याः वनेत स्वःसां, जि स्वप्, खतप्
द्यः स्वेनेगु मखु, स्वना तःह्य द्यः त्यहे शनाः वांछ्यत्
स्वयाच्चंगु दु ।

निरिजाप्रसाद
कवि / उपन्यासकार / नाटककार
जन्म : ने. सं. १०५६

न्यायात् लः खः, लखकयात् भाषा । आनन्दया आत् खः,
जनतायात् भाषा । छितः लातिह्य कलाः यःसा ? अन
मय्जुयात् लाताह्य भाःत यःला ? -मयः । छाप् ? अमिके
भाषा मदु । भाषा मन्तकि लाता जुइ । थःगुहे भाषं
रेडियो, सिनेमा आदि मदय्क आधुनिक आनन्द दइमखु ।
अले शिक्षाया माध्यम थःगु भाषा मजुइक न जीवन विकास
जुइ, न भाषा । जि तामाङ्ग गामय् च्वनाह्य । १७ सालय्
थापं च्वंगु छगु प्राइमरी स्कूल दु, श्व ३६ सालय् तिन
छह्य तामाङ्ग मचा खुगु क्लासय् थ्यन । श्व अपराध
मुयागु ? अज नं राजनैतिक दुजःतय्सं भाषाया महत्व
गथे मथुल ! अपि असफल जगु श्व महत्व मथुयाः हे
खः । लय्ताःया खँ - राल्फा गुटं श्व महत्व थू । राल्फा-
यात् न्वाहालि याय्गु प्रत्येक नेपालीया कर्तव्य खः ।

याय् ज्यू । IDO दु । सिनेमा थप्पु हे कयने ज्यू । हुनं तुमनी - शिक्षाया स्थल्य ? लजगाया स्थल्य ? भत्तिह बइ - व्यावसायिक शिक्षा विकास जूसा जागीर हे जक शिक्षाया उद्देश्य जुइ मखु । अले भाषायात आः थें घाःपाः लाइ मखु । ना ना तरहया विचाः थथे वयातुं च्वनी, जब भाषाया स्थल्य जूगु दमन व पक्षपात नीति तुमना बइ - नेवाःतय् पत्रिका रजिष्टर मजू हैं ! पत्रिका खुना-वीगु आन्दोलन याय्ला जिं

-नेवाःतय् एकता खनीबलय्, थःगुहे बलं भाषा थत यंकाच्चंगुं तुमनी बलय्! मन धुक्क नं च्वना बइ । थुक्सिया न्हू दैया ऐतिहासिक प्रदर्शनं मन लयातय्का ब्यूगु दु । तर जिं स्यू थुक्सिया नायःतय्त थ्व बुद्धया सन्तानतय्त थ्व गुल्पाः ज्वना जूपिन्त थ्व नाय्या न्ह्यःने स्वयंजूर्पिं म्येय्तय्त ...मतलब भिन्तुना देखाःपिन्तनेवाः जातिया इतिहासं, नेपालभाषाया इतिहासं, अले नेपाल सम्बतया इतिहासं गवर्ले क्षमा याइमखु ।

-गवर्ले क्षमा याइमखु - "भाषा म्वाःसा जाति म्वाइ" नारा यात । सुनां धाल भाषा सीसा जाति सी ? नव नेग्रो जाति सीगु ? नेपालभाषा मसःगु "नेवार गाउँ" यक्व दु । प्राकृतिक कारण कयनाः मां भाय्या महत्त्व थुइका ब्यूसा भाषाया स्थल्य याकनं जनता न्ह्यचिली ।

-क्षमा याइमखु नेपालभासं प्रकृतियात नं । नेवाः-तय्त प्रकृति गुगः स्या स्यां जक प्रतिभा विद्याच्चंगु दु ।

(४६)

अय्चवंक तपस्या यातं हे प्रतिभा मय्य प्रकृति सिद्धिदासयात्र - हाय् ! योगवीरया प्रतिभा सिद्धिदासयाके दुगु जूसा... सिद्धिदासया तपस्या योगवीरयाके दुगु जूसा छाय् तपस्या व प्रतिभा ह्वना मविल बेइमान प्रकृति । -मतिनाया साहित्य च्वत्तिक प्रतिभा याकनं दइ - थ्व जिं धयागु खः । लुप्तनं धाःगु दु - चीनय् पक्का नं जन साहित्य मडु, अले संसारया गुगु कुंचाय् नं मडु (संकल्प -१५) - नेपालभाषाया इतिहासं गवर्ले क्षमा याइमखु मतिना साहित्य च्वय्मते, संसारय् मडुगु साहित्य जक च्व धाइपिं मूर्खतय्त ।

-नेपालभाषाया इतिहासं गवर्ले क्षमा याइमखु - 'ततः-जाःगु मेच' यात । "ततःजाःगु मेच" य् पर्या भाय् मसःगुलिं छह्र मचां क्लासय् खि वय्की । आः व प्याखं स्वःपिसं विचाः याइ - शिक्षाया माध्यम मां याय्त संघर्ष याय्माः, तर संघर्ष सफल मजुतलेयात थः मचातय्त पर्या भाय् ल्लोकेमाल, नत्रसा क्लासय् खि वय्काः मचां वर्वाद याइ । उकिया नाटककारं गथे मथुल - व्हीगु वस्ती नेवाःतहे मास्तर दु, पर्या मास्तरत नं व्हीगु भाषा खः । स्थानीय भासं थुइका वीगु स्वतन्त्रता सनातन खः । व प्याखंयात क्षमा याइमखु गवर्ले नेपालभाषाया इतिहासं ।

-संघर्ष याय्माः, तर छि लेखक खःसा संघर्ष याना दी मते - छिगु मरुगु जुइफु । नेपालभाषाया छ्या गुग लिज्याय् फु । जिं स्यू - भैरवगोपाल लुमंकाः, रुद्रवहादुर

(४७)

लुमंकाः नेपालभाषा स्वयाच्चंगु दु । (वास्तव्य अपि संघर्ष्य
सीगु मखु) मुनास्वांग्या भूमिकाय् दु, रत्नध्वजयात ध्यवा
विद्याःसां च्वकेलाम धाल है भैरवगोपाल । उह ! गज्याःह्य जुइ
रत्नध्वज धयाह्य - ४ लाख सिवाय् नेवाःत मदु धकाः 'सिनुइ
लेख पिकथाः नेवाःतय् हतोत्साह थाइह्य, सुपाय् वैनु
धकाः कविता (या बरथा वारिद ...) च्वइह्य, थःगु मिखा
मदुह्य, - 'न चौर हार्य, न चरा हार्य' तकथा अनुवाद तथाः
(साहित्य व जीवन) लेख ताहाकोह्य- गवलें क्षमा थाइमखु
वयात भैरवगोपाल ।

-थःत थम्हं धितुधिताः नं ही चाः जि थुकथं । दना
व.गु दु, दना वयाच्चंगु दु, दासि वयाच्चंगु दु, थुकथं
विद्रोह जि के च्वंह्य लेखकथा मनूयाके । वफरा लेखकला
भाषा लखय् न्या खः । व न्यां छु पाय् फइ, पुख
सुकोपिन्त । वहे जि के च्वंह्य लेखकथा मनूखं विद्रोह थाइ,
संघर्ष थाइ, व नाप गुह्यस्यां बुद्धिमान खःसा बुद्धया
गुल्मातय् गवलें तथा वीमखु बाल्दया बाध्यता, न्हावलें
तथा वी लय् लय् तायाः मुसुहुं हिलाः मानया संपूर्णता...

३॥ ५५५

(४८)

पुष्पराज राजकर्णिकार

कवि

जन्म : ने. सं. १०६० यँन्याः पुलि

★

'नेपालभाषा जोर्ण जूगु अहिस मचासे भिक्केनु' योगवीर
सिंहया थव आह्वानयात न्ह्योने तथाः नेपालभाषा जोर्ण जूगुया
कारण मालावं वने वले छगू दे छगू भाषाया असमान नीति
थव स्वीकृताजि स्वांग्या कयवय् नेपालभाषा ह्वय्के मव्यूगु खनेदु ।
तर रेडियो नेपाल नेपालभासं समाचार मवीगु याय् न्ह्यो स्कूलय्
नेपालभाषा वचनाच्चनाह्य जुयाः नं थव विषयलय् जि बांलाक मस्यु ।
रेडियो नेपाल नेपालभासं समाचार वीगु त्वःतल ।
थव जितः बांलाः मताल । थःत मनय् मसंगु छुं नं ज्या
जुलकि मनय् असन्तोष अर्थे हे बुया वइगु जुयाच्चन ।
रेडियो नेपाल नेपालभासं समाचार वीगु दिक्कुसेलि
साहित्य मुँज्याया वाः हे बल धाःसां ज्यू । थव साहित्य
मुँज्यास विद्वानतय् पाखें नेपालभाषाया विषय अक अप्वः
सीके फल । गुके जिगु मनय् च्वंगु असन्तोषयात लः विद्या
ह्वय्कल ।

पुष्पराज राजकर्णिकार

थगु मां भाष्या उत्तरोत्तर उन्नति व विकास याता थंके-
गुली बडिचत याय्गुया अर्थ अमिगु मौलिक अधिकार हनन
याय्गु जुइ ।

- सिद्धिचरण श्रेष्ठ

(४९)

राजा शाक्य

जन्म : ने. सं. १०६१ तछलागा २
कथाकार

बुद्ध त्रु. देशम् कट्टर हिन्दु साधु शंकराचार्य ह्युक्त्याः
व्यप्यद्भः (८४००) बौद्ध ग्रन्थ हन्ता यायाः नेपाःया बौद्धिक
इतिहास्य घाः लाक् धे हिन्दु राज्य घोषित पंचायत
सरकारं न "एक भाषा" नीति नालाः जनताया स्वतन्त्रता
व देश प्रजातन्त्रयात दूषित यानाथ्यु दु । आः हानं
वहुगु व्यवस्थां नं यजाःगु हे नीति जक नालाः देशा घोषित
पीडित जनताया जाति, संस्कृति व भाषा वक्तृकेषु कुतः
मयात धाःसा व व्यवस्था वाप् पुचःयात नेपाःया जनतां
गवले नवल्ले क्षमा याइमखु ।

राजा शाक्य

छत्रवह्राडुर कायपठ

अन्वेषक

जन्म : ने. सं. १०६२

★

भाषा जातिया अस्तित्व व जाति राष्ट्रया सम्पत्ति
खः । नेपाःया संविधानम् नं न्हयना तःगु दु— देशया दक्क
जाति समूह हे राष्ट्र खः । उकिं छगु जक भाषायात कय-

(५०)

च्याय्गु स्वप् मज्जु । छगु जक भाषायात कय्च्याय्त
स्वयं पक्षपातया सिर्जना जुइ — थ्व असंभवया खँ मखु ।
पक्षपात जुइवं विद्रोहया सः थ्वइ— थ्व अस्वभाविक मखु ।
विद्रोहया सः थ्वयं दमन नीति मज्जने मगाइ — थ्व
असत्यया खँ मखु । उकिं सरकारं देशा दक्क भाषा— माहि-
त्ययात उथान याय्गु स्वयंमाः । गुकि देश विरामया
ज्याय् राष्ट्रिय एकता वक्तृका यने फइ ।
अन्तय् — जिगु नुगलय् थ्वइच्चंगु विद्रोहया सःहे जिगु
मां भाषा साहित्य सेवा खः । अस्तु ।

छत्रवह्राडुर कायपठ

पञ्चारत्न जुखाधर

निबन्धकार / ख्यालः चर्चामि

जन्म : ने. सं. १०६२ ति पुर्नि

★

श्री ५ या सरकारया उक्तंया नीति जिंके जक गखु
राष्ट्रियताया भावना दुपि सकसियां नुगलय् घाः जुइ, इमिके
विरोध दना वइ, विद्रोह दना वइ । नेपालभाषाया जक
खँ मखु, नेपाली भाषा त्वःताः देशया फुक्क भाषाया विकास्य
सरकारया असमान भाषा नीति हे म् पंगल जुयाच्चंगु दु ।
थ्व पंगल चीके मफुत्तले थो थो भाषा भाषी जनताया
जन्म सिद्ध मौलिक अधिकार हे हनन याका च्वने माःगु
जुइ । थ्हा मथगु भासं शिक्षा काय्गु निसं कयाः फुक्क
व्यवहार थ्हा मथगु भासं हे जक याय्माःगु करं कयनाच्चंगुपि

(५१)

बहुसंख्यक नेपाली जनता प्रति जुयाच्वंगु अन्यायपात, जि स्वयं, मौलिक मानव अधिकारया प्राप्तिया निंति याय्गु जन संघर्ष लिसे स्वाका घंके माःगु दु । “भाषाया खँ मू मखु, मू समस्या मेगु हे दनि, वर्नि न्हापां ज्यंके माः ।” धाइपिसं श्व खँ चात चायकं वा मचायकं श्वीकूगु खने-मदु । “जनमत संग्रह निं जुइके अले जनता या निर्णय कथं देश या व जनता या भायः कवः जो” धाइपिसं बहुभाषा भाषी राष्ट्र छगू जक भासं जनमत संग्रहया प्रचार याय्गु नीतिया विरोध मजुल धाःसा, जिला धाय्-इमिसं जनमत संग्रहया महत्त्व हे थुगु मदु न त जनमत गुकथं पिदनी धैगु हे स्मृगु दु । नेपाली भाषा थगु मातृभाषा मखुपि बहुसं-ख्यक जनता जनता दुगु देशय्, वा धाय्, नेपाली भाय् वालाक थु हे मथुपि यक्व जनता दुगु देशय् नेपाली भासं जक नय्गु न्हासःया लिस गुकथं थुइका वी, थुइका थुइके हे मफइगु खँ खः । थुकथं जुइगु जनमत संग्रत भाग्योदय चिट्ठां थें जक जुइ भाय्(वः जनतां थःगु भाय थह्य दय्की धइशुला जुइ हे मखु । उकिं मू खँ, जनताया मौलिक अधिकारया खँ दु धाःसा भाषामन्त्र जातिगत दमन जुया-च्वंगु सरकारया राष्ट्र विरोधी, राष्ट्रियता विरोधी व राष्ट्रिय एकता विरोधी नीतिया कडा आलोचना जुइमाःगु दु । विरोध जुइमाःगु दु, विद्रोह जुइमाःगु दु । राष्ट्र दुनेया पुष्क भाषा समान खः व भाय् लाइपि पुष्क जनता

समान खः धैगु खँ लुमंकाः थथे जुइगु व्यवस्था हय्त फु कथं कुतः याय्गु हे थौया सरकारया असमान भाषा नीतिया विरोध दकलय् बालाक याय्गु जुइ थें जितः ताः ।

(Handwritten signature)

नाति बज्र

कवि

जन्म : ने. सं. १०६२

सः पने सुनानं फइमखु

न जः पने सुनां फइ

न फय् हे पने सुनां फइ

उकिं,

ध्वांतय्सं सिवाय् सुनानं

सुयानुं भाषा, साहित्य व संस्कृतिपात

कुनेत स्वहमखु ।

(Handwritten signature)

लुमन्ति

इव लुमन्ति नेपालभाषा प्रति सरकारया मही मिखाया लुमन्ति छः-सं)

ने. सं. ८८८८८ नेवाः वंशीय जुजुपिन्त गोर्खालितपुसं ल्याकुसां लिसें परब्रतिपा भाषया न्ह्यःने नेवाः भाषया ल्यास बुलुहुं जुयावन ।

ने. सं. ८७४८८ जुजु सुरेन्द्रविक्रम शाहया पालप् निसे सरकारी बड्डा खानाप् नेवाः भासं च्याताःगु गुणं भवं दसिया रुपप् स्वीकृत जुइमब् धकाः ऐन पिकाल ।

ने. सं. १०२५८ नेपालभाषायात राजकीय बहिस्कारया नाप ऐन द्यकाः चले जुयाचंगु नेपाल संवतयात हाकुतिना वळत । ने. सं. १०४४८ धर्मसार कविता च्वःगुलि योगवीरसिंह, प्रकाशक नवनीवीरसिंहयात ज्वनाः म्हुति १०/१० तका दां वं पुइकल ।

ने. सं. १०५१८ बुद्धधर्म व नेपालभाषा पत्रिकास हिसा याप् मज्जु कविता च्वःगुलि योगवीरसिंह, सिद्धिरत्न कसाः-पिल सास्ति यानाः उपत्यकां पितिना वळत ।

ने. सं. १०५४८ बुद्धधर्म व नेपालभाषा पत्रिकास लेख चक्क धया थं लेखकतयत व नेपालभाषाया सफू पिकाःपि सकसित जावलाचेलय् सःताः जुद्ध सम्सेरं नेवाः भासं च्यपमते धकाः ख्याचः विल ।

(५४)

ने. सं. १०६०८ चितथर हृदयलिसें ३० म्हु मेपिल जेल यानना विल ।

ने. सं. १०६०८ नेपाल विद्धार व मेमेगु सफू जफत यात । ने. सं. १०६०८ नेपालभाषाया च्वमि गुक्रान जगस्तीयात जयान सजार्थ विल ।

ने. सं. १०६३८ ज्ञानमाला नफूया थ्य हाःपिल व म्यपिल सास्ती विल ।

ने. सं. १०६४८ नेपालभासं धर्म देजना द्यगुलि भिक्षुपिल देसं पितिना वळत ।

ने. सं. १०६४८ नेपालभाषाया नफू पिकाप्त पास याके माःगु वन्देज तल ।

ने. सं. १०७७८ एकेडेमि थापं जुल । नेपाल मेमेगु भाषा, कला, संस्कृति आदिदां न विकास यापुगु उद्देश्य तःसां थ्व सस्यां ख्यं भाप, अग्रेजी व लाप्चा भासं जव्दकोप (२०२७) ख्यं भाप, अग्रेजी व लिम्बु भासं जव्दकोप (२०१८) व मैथिली भासं विद्या पदावलि (२०२६) पिकाल । तर नेपाल भासं छगु हे सफू पिकाःगु महु । जबकि ख्यभासं (२०३३ तक) १७२गु सफू पिपाप् धुंकल । लिसें जनताया करं वलना-च्वंगु एकेडेमि नेपालभाषाया च्वमितयत गुणं मानपदवि विद्याः सम्मान याःगु महु । सुयातं एकेडेमिया दुजः तकं याःगु महु ।

ने. सं. १०७७८ नेपालभाषा पत्रिका (ह्लिपौ) यात कार-बाहि यात । छुं ई तक पत्रिका पिकापके मविल ।

(५५)

★ ने. सं. १०७६स नेपाःया संविधान धोषणा जुल । खैय्भाय्-

यात राष्ट्रभाषाया रूप्य् सर्वेधानिक थाय् विल तर मेमेगु भाषाप्रति सरकारो नीतियात प्रष्ट मयाः ।

ने. सं. १०८३स "सी" पत्रिकायात काठमाडौं मजिस्ट्रेट

पाखें स्पष्टीकरण काल ।

ने. सं. १०८५स रेडियो नेपालभासं वीगु समाचार

लिकाल ।

ने. सं. १०८५स त्वाः त्वालय् रेडियो नेपालं समाचार लिक्काःगुया विरोधय् नेपालभाषा साहित्य सम्मेलनदक्छि यंक जुगुल तःमह साहित्यकारतय्त ज्वना यंकल ।

ने. सं. १०८१स धर्मरत्न यमिया उपन्यास आङ्ग्लोमो जकल यात ।

ने. सं. १०८१स उपत्यकाय् न्हू शिक्षा योजना लागू यात । ध्व योजना कयं जापानी, अग्रजी, फ्रेन्च, जर्मनी पुर्तगाली आदि २४गु इच्छाधिन विषय मध्ये छूगु काय् दैगु यानाः माध्यमिक तय् नेपालभाषायात विदेशी भाय्या झ्वलय् तय् यंकल ।

ने. सं. १०८१स तर्गि ६, ७स नेपालभाषा ध्वने मदय्का विल ।

ने. सं. १०८१स कलेज स्तरय् भर्नाकुलरया रूप्य् नेपालभाषा ध्वने मदय्का विल ।

ने. सं. १०८१स रेडियो नेपालं नेपालभाषां प्रसारण जुगु "जीवन दू" कार्यक्रम लिकाल ।

(५६)

★ ने. सं. १०८१स अद्वैतानिक रूपं जनसंख्याया तथ्यांक कयाः नेवाःतयगु जनसंख्या म्हां पिकाल ।

ने. सं. १०८४स वि. ने. भा. सा. सम्मेलन (ध्वप) य् लसकुस म्ये ह्युर्के मन्थूगु ।

ने. सं. १०८६स विज्ञान अध्ययन संस्थान व व्यापार तथा प्रशासन अध्ययन संस्थान पाखें ऐन्ड्रिडक विषयया रूप्य् तयातःगु नेपालभाषायात पाठ्यक्रम लिकाल ।

ने. सं. १०८६स शिक्षा राज्यमन्त्री नेपाःया फुक्क जातीय भाषायात खतम यानाः खैय्भाय् छगुयात जक वलंकेगु दुषित कुतः यात ।

ने. सं. १०८७स नेपालभाषाया पत्र पत्रिका रजिष्टर्ड बन्द यात ।

ने. सं. १०८६स ऐतिहासिक विद्यार्थी आन्दोलनय् विद्यार्थी-तसे थःगु भासं ध्वनेदय्माः धकाः तःगु माग थौं तक नं पूरा मयाः ।

ने. सं. १०८६स सरकारो साधनं जनमत संग्रहया प्रचार प्रसार खैय्भाय् छगुलि जक यात । थुकिग विरोधय् मंकाः खलकं थो थो भाय्या सामुहिक आमसभायात सरकारं बेवास्ता यात ।

ने. सं. ११००स नेपालभाषा मंकाः खलकं सरकारया असमान भाषा नीतिया विरोधय् पिकाःगु जुगुसयात नं सरकारं बेवास्ता यात ।

★ ❀

मोगु थय्यागु चीथगु देश देश दुनेया तता जिइ भाषा यागु विज्ञास व सम्भवन्म लागू जुगुवासा ... राष्ट्रिय विज्ञासया प्रयासय् आभात लाइ धौगु खै पूर्ण तया गलत ख चिड्चिचरण श्रेष्ठ

अज्ञान एवम्

कथाकार

जन्म : ने. सं. १०६३ जन्माष्टमि

नेपाः दे छुन विभिन्न भाषा भाषीया जनता मुनाः
चंगु दे खः । बहुभाषीय दे जूसां नं लिपि वद्ध भाषा
धन ह्यो जफ हु । उकि मध्यन् नेपालभाषा छुन प्राचीन
लिपि वद्ध जकमखु बहुलिपिवद्ध जुयाः नं सर्वत्र थासय्
लहानाचंगु भाषा खः, मुकिया दसु नेपाः दे न्यंक
दुगुलि हे सी हु ।

लहानाचंगु जक दृष्टि एव भाषाया महत्व दत्त मल्याः ।
अथ नेपाः देया ह्याप् हे विदेशि तय्गु न्ह्यःने एव
भाषां तयाचंगु हु । गथेकि धन प्राचीन कला, साहित्य, वास्तु-
कला, संगीत व बौद्ध धर्म अध्ययन याः काहपि विभिन्न मुलुकया
प्रकाण्ड विद्वानपिसं थः थः गु अध्ययन व अनुसन्धानया क्लृप्तय्
एव भासं च्याया तइ तःगु ताम्रपत्र, शिलालेख व सफूत
मवसे मगाः । अथ संयुक्त राष्ट्रसंघया सदस्यता प्राप्तिया
निर्ति हे एव भाषाया लिपियात नेपाःया राष्ट्रिय लिपिया
रूपय् कयनाः तिनि सदस्यता स्वने फत धाह । थजाःगु
राष्ट्रिय महत्वं जायाचंगु भाषायात संरक्षण व सम्बर्धन याना
यकेगु राष्ट्रया कर्तव्य ज्योमाः । उकि थो ५ या सरकार
पाखे एव भाषायात थल्लाका यकेगु कुतः जुइमाः ।
तर थौ, ह्यागःया इत्यप् थो ५ या सरकारपाखे

(५८)

ज्योमाःगु कुतःया पाय्छि अःखः जुयाचंगु नेपालभाषा-
या ख्यलय् लयलुयाचंगि मुनां मस्यगु खँ मखु । मुकिया
दसि माल धाःसा एव सरकारं हुनुहुं वुनुहुं यानाः एव
भासं प्रचारण ज्योगु रेडियो नेपालया समाचार, साप्ताहिक
जीवन दूया ज्या क्वः तिकिया वगुलि व सम्बन्धित
थासं नेपालभाषाया साहित्यिक पत्रिकात दर्ता मयाःगु इत्यार्दि
सी हु । दकलय् थम्हं संरक्षण पाय्गुला खँ हे छे
तय् एवहे भाषा भाषीतय्गु थःगु हे इच्छा व अभि प्रेरणा
भाषा वलंका यकेगु कुतलय् तक नं वरोवर सरकार पाखे
पःखाः जुयाः दना वियाचंगु अनुभव मदुगु मखु ।
एव छुन थो ५ या सरकारया VANDALISM प्रवृत्ति खः ।

देया दुने चंगि मुं जनतां थःगु मातृभाषा व साहित्य-
यात सुयातं मस्यकुसे वलंकेगु कुतः पाय् त सनेगुयात
हे यदि मुनां नं साम्प्रदायिक धकाः धाल धाःसा व धाय्का
चवनास साम्प्रदायिक गवले जुइ फइ मखु । वलं थुकिया थ्याक्क
अःखः व साम्प्रदायिक धकाः धयाचंगि वास्तविक अर्थय् स्वयं
थःपि हे साम्प्रदायिक जू वनी । छायाःसा सुयातं मस्य-
कुसे छुन शान्तिया लैपु जवनाः प्रत्येक जाति व जनतां
थःगु भाषा व साहित्य वलंकेगु कुतः पाय्गु भिनु व वांलाःगु
खँ हे खः । देया दुने चंगु लयागु हे भाय् थज्योमा
उकेयात थकाय्गुहे राष्ट्रिय सम्पत्ति थकाय्गु खः ।
अले थये सुयातं छुं मस्यकुसे थःगु प्रगति पाय्गु वांलाःगु
कुतः यात दकलय् प्रसंसा ज्योमालं अःखः लाच्छना

(५९)

वाग्म्या तात्पर्यात् हाकुमति भाष्यः मेगु छु धाय् फइ ?
 बुद्धोप हाकुमति ल्हावले ल्हावले द्वेपी व प्रगतिपा
 वाक्क जुगा च्चनीगुहे धुमिगु जन्मजात कुरवभाव खः ।
 धाव् तला थ्व दे प्रजातन्त्रीक दे धकाः सरकारो

इहेहाया च्चकाय च्चापि व्यक्तित्वसं ध्वाति पुया मज्जु
 ननु । तर भाषाया ल्हावसःयात कयाः थन प्रजातन्त्रीक
 देवाग् जुइमाःगु कथंया व्यवहार छु जूगु दु ? बहुभा-
 मिय दे जुयाः नं छग् भाषायात जक थकाय्गु, ब्वलंकेगु
 व 'नेगु भाषा सो थहु' याना तय्गु नीतियात गवले
 प्रजातन्त्रीक धका धाय् फइ मखु । ल्हागु नं प्रजातन्त्रीक
 देवाग् विभिन्न भाषा भाषीया जनतायात थःथःगु भाय्
 वल्हाका यंकेगु हक दय्माः । गुकियात सरकारं हनन
 यावत गुवले स्वय् मज्जु । थ्वहे प्रसंग्य् इलय् ब्यलय्
 नेमलभाषा भाषी ल्हावयुवा भाजु मय्जु पिसं सः तया
 वइ च्चंगु खः । थौया इलय् थ्व सः अक्क ससक्त माध्यम
 तयाः वनेमाःगु दु । थुकी छो भाषा हचःमि पासापि
 दक्कं छप्पं जुयाः वज्ज जुइ माःगु दु । थौ ५ या सरकारया
 भाषा प्रति जुयाच्चंगु थ्व अन्याय एवं पक्षपाति पूर्ण नीति
 प्रति न्हिगः जक मखु, थौ जक नं मखु, कल्हय् नं थ्व सः
 तयाहे वनी-गवले तक थ्व भाषायात सरकार पाखे समान
 व्यवहार दइपय् । अन्तु ।

डा. राजेश दास

(६०)

इन्द्रमाखी
 भाषा अन्वेषक
 जन्म : ने. सं. १०६३ गुंलाथ्व
 ★

नेपालभाषायागु ऐतिहासिक परंपरा साप हे ताःहकः
 व तव्या जू । नेपाःयागु चाय् जुयाः प्रभुरित जुइफूगु थ्व भाय्
 खः । अले नेपाःयागु ल, फय्, व गुई हात्तुहानाः थ्व ब्वलंगु
 मखु, थनया जनतां ब्वलंका हःगु भाय् खः । उकि थ्व छग्
 शसक्त जन भाषा खः । गुवले तक जनतां थ्व भाषायान
 थः नाला तइ उवले तक सुनानं न्हंका व्छय्गु कुतः याःसां
 व कुतः मूल्यहीन जुयावनी ।

थ्वहे सन्दर्भय् थ्व भाषायागु ऐतिहासिक परंपराय् छकः
 मिखा ब्वया स्वय्-किराति इलय् थ्व भाय् नं मूर्त रूप
 काःगु खनेदु । लिच्छवि युगय् वयाः थ्व भाय् जनभाषाया
 रूपय् ब्वलन । गुकिया दसु योसं लिच्छवि युगय् किया
 तःगु आपालं साहासन काय्फु । अनं लिपा मल्ल इलय्
 थ्व भाय् नं जन भाषां छपलाः न्ह्याज्यानाः प्रशासनिक भाषा
 व राष्ट्र भाषाया रूप काल । थुलि जक मखु नेपाः गालं
 पिने दोलखा देसय् नापं थ्व भाय् प्रशासनिक भाय् जूगु दु ।
 शाह ईयागु प्राथमिक कालय् थ्व भाय् नं राष्ट्रभाषाया
 रूप कया हे च्वन । थ्व भाषाप्रति शाह जुजुपिनिगु
 मतिना व योगदान उलेख मयाय्गु साप हे अन्याय जुइ ।
 जुजु पृथ्वीनारायण शाहनं थ्व भासं भजन चिना वःगु

(६१)

खनेहु । अथेतुं जुनु राजेन्द्र विक्रम शाहदेवं ला प्याखं
तक च्या वत । ध्व भाष्यात शाह जुजुपिसं प्रशासनिक
भाषाया रूप ब्युत्पत्ता जुनु सिंह प्रताप शाहया इत्यम् (वि. सं.
१८३२) ने. सं. ८६५ चीन व नेपाःयागु सन्धी जू वलय
नेपालभाषा, चीनी व फारसि भासं जूगुलि ध्व स्पष्ट
जू । तर निरंकुश राणातय्यु उदय नापं नेपालभाषायात
नंका वध्युगु कुतः जुल । जङ्गवहादुरं नेपालभाषायागु
लय्नु वोरा सफु चुइका वध्युगु भीम शम्सेरं नेपालभासं
चल धकाः तजार्थे व्यूगु आदिवात काय्फु । राणातय्यु
इलनिसें प्रशासनिक भासं नेपालभाषायात लिकयाः आवं-
निसें ध्व भासं जूगु भव्यात मान्यता वीमखु धैगु सूचं चन्द्र
शम्सेरं १९६२ पाखे पिकाल । ध्व हे प्रवृत्ति नेपालभाषा
नंका वध्युगु दकले लापायागु पलाः खः । अलप नेपाल-
लभाषा लंका वध्युगु विभिन्न कुतः जुल ।

सात साल जन क्रान्ति लिपा ध्व नेपालभासं विकासया
लैगुइ ताद्यतिनि यानाः न्ह्यज्याय् त्यसां आपालं पःखाः ?
हयाः ध्वैगु विकासया गती अवरोध हया विल । एस. एल.
सी. वैकल्पिक भाषाया उन्नतं ध्वैत लिकाय्गु, रेडियो नेपालं
ध्व भाय् प्रति याःगु अन्याय निरन्त्रय नं ध्व भाष्यात नंका
वध्युगु भवसाः खः । थौं तक ध्व भाषायागु साहित्य विका-
सया निमित्त ध्याया द्यगः तक खर्व मयाःगु नं द्यगु दसु खः ।
राणातय्यसं लला वंगु वीप थौं तक नं लला चंगु
हु । अमर सहीद मुक्रराजयात “भर्खर भारतवाट शास्त्री

भई उदाएका मुक्रराजजी नाहि “नेपालभाषा व्याकरण”
लेखि नेवारहरमा सामप्रदायिकता जाग्रत गराइ राजनीतिमा
खेलन लागेका थिए” धकाः राजसभाया सदस्य, सत्रमाइ
कुष्ण सम च्याः राणातय्यसं लला थकूगु वीपयात वमन
यानाच्वंगु हु ।

नेपालभाषायात नंका वध्युगु मेखलःयागु कुतः सिके
नेपालभाषा प्रेमि धकाः थःत ह्यसीका वयाच्वंमि, थःत
प्रगतिशीलया ख्याःपाः छुना जुइमि, नेपालभाषायात जूगु
अन्यायया विरोधय् सुं द्यगु पुचलं याइगु कुतःयाग असफल
याय्त् स्वर्हापि हे थौंया निमित्त की दकले ग्यानपुमि मंकाः
दात्रु खः ।

नेपालभाषा नंका वध्युगु अर्थ नेवाः नंका वध्युगु
खः । नेवाःत नंका वध्युगु अर्थ नेपाःयागु संस्कृति, नेपाः-
यागु कलाकृति व नेपाःयागु सभ्यता नंका वध्युगु खः ।
ध्व पुक्क जनतायागु मंकाः सम्पति खः । ध्व गुवलं लला
वनी मखु, हिमाल थें अटल, अमर व अनुपम जुया हे
चवनी ।

३२३

सोमभक्त
समालोचक
जन्म ने. सं. १०६५

नारद,

पौ ध्यत । छितः धन्यवाद ।

गुण नं भाषायात सरकारं दमन याइ, तर न्हंका वळ्य फइ
मबु, छायाः सा ध्व छम्ह निम्हसिनं दय्काः स्वाका तः गु भाषा
मबु, व निम्ह प्यन्हं ध्व भाषा दय्के माल धकाः दय्काः थना
तः गु भाषा मबु ।

अयनं छिगु जवर प्रश्नयात स्वागत हु ।

आः जितः विद्रोह कार्यक्रम सहित दनावः गु व्वय्-

छता, नेपाबभाषां व्वय् गु मत्वतेगु । (निराश जुइगु कारण हे

मडु, छायाकि थुकी स्वार्थ मडु ।)

नित, सरकारया थजाः गु अप्रजातान्त्रीक नीतियात आलोचना

याय्गु (सामूहिक व थः थः पहलं)

स्वता, इलय् व्यलय् प्रतिनिधि वनाः श्री ५ या सरकार नापं

स्वापू तथाः माग न्ह्यव्वय्गु व छुं छुं ख्यै माग पूरा जूगुली

स्वीकृत यानाः कार्यान्वयन याकेगु (झीगु भाषाय् दकलय्

अधिकसित हे ध्व थें चवं ।)

प्यता, वाकि माग मत्वतुसैं रचनात्मक तरिकां विरोध व्वयनाच्वने ।

(माग लम्बेतान जुया पूरा ज मजू सी मदइगु याय्मज्जु ।)

नारद, ध्व थः गु व्यक्तिगत विचाः खः । वस

21/11/2018

[[६४]]

काट्टीनाथ लम्बोच
अन्वेषक
जन्म ने. सं. १०६५ पोहेलागा

छु वाख कने - छु थसय् निम्ह जःलाखःला हु ।
धाय् गु छम्हेसिया नां 'नेभा' व मेम्ह 'गोभा' ।

नेभा व थाय्पा न्ह्यागं निसैया च्वमि, वयाके सांस्कृतिक
सम्पत्ति आपाल हु । तर ध्यवा भच्चा म्हा । पुलांगु छेँ, धः-
गुहे तालं जुइम्ह, व थाय्पा नांदम्ह मनु व थाय्पा हे पर्याय
नां धाःसां उप्रम्ह ।

अन छुं पुस्तां न्हःनिसैं गोभाया वंशजत नं चवंल । अनेक
कूटनीति कमे यानातः गुलि इमि न्हंगु छेँ भच्चा तखाक्क,
झः झः धाय्क् दय्का तः गु हु । लाय्क् सतिइगुलि वया भच्चा
मान नं हु । समाजय् इज्जत हु । व नाप मेपिनि मतलव
हुगुलि स्वापू हु । वयात जःला खःला व पुलांम्ह च्वमिया
नातां नेभाया छेँसं च्वम्ह धकाः मेपिन्त म्हासिइके विइ मास्ते
मवः, तर खःगु खँ छु याय् । छेँ तखा, न्हू तर मेपिसं
नेभाया छेँ थेंला खःनि, वयागुहे स्वयाः दय्क्गुला खःनि
धकाः धाइवले वया दुनुगलय् मि गुनुगु च्याः । तर छु याय्
वया पूर्वजत नेभाया पूर्वजत थें वांलाक्क, त्वःवक च्वने मसः ।
(वांलाःग खँ जूगुलि नेभापिनिगु हे थः नाला काय् माल ।
थये छगुहे थसय् च्वनाः मान पदवि नेभा स्वयां भहां वनानं
गोभायात नेभायाहे नां कयाः जक लोकयात म्हासिइके विइमाला
च्वन । मूर्ख बुद्धि, छु याय् वया नेभायात गुकयं ववःभले, गुकयं
नालय् ध्यने, गुकयं थना वळ्य वा न्हंका वळ्य धैगु तक नं मत्तिइ
वनिइगु जुयाच्वन । उकिं वं गवले नेभायात विइमाःगु सामाजिक

[६५]

मायता, नवाहाति वा लायकं पाखे विद्माः ग. भलसा आदि छ.

मन्त्रिकेन स्वइदं ध्यानात् ।
 ध्याः पदया धाकं गोभां नभाया पःखाः शुनाः नं धः धाय्
 वनेणु लं तद्याकल । व धाय् या वनेकुथी नभापिनिगु भाय्
 विसारं वने मद्यक्ता विल । उकं, इमिगु भाय् सय्कल
 सीकल कि जक ततःधांगु दर्जाय् ध्यने फइगु जुल । ध्ये
 छु छु जुल, छु छु जुल अय् नं, नेभा सुभक ध्याः नं दिन वइ तिनी
 धकाः पियाव्वन । सुभक च्वं व्वन, अन्याय सहयानां व्वन । ध्ये
 सहयाना च्वंगुलिता छाय् खः मस्यु, छन्हु गोभां लप् वना च्वं
 नेभायात ध्याः गादी तुतिइ कय्कल । नेभा सिकक हाल
 गहार । गहार । धाल । मनूत मुन । फुक्कस्यां फुक्क खं
 धीकल । स्वः वपि मनूतय् कुनु कुनु तं पिहां वल ।
 मेपि जलावःलातय् नं सिकक त पिहांवल । तर, छु याय् व
 तद्वंमह मनू वलिने तिहुँ यातकि अःखतं वयातहेतुं पाजु पिन्थाय्
 स्वयने यंकी । उकं भुनु भुनु धः धः जक हाली, तरसः याय्
 महु, वइत सुनां नं छुं याय् मफु । अस्पताल यंकेमाः अस्प-
 ताल यंकेमाः जक धाल । औपचारिकताया लागि गोभां नं वैत
 अस्पताल यंकाः भर्ना यानाविल ।

नेभाया दाजुकिजापि छपैं जुइ मफु, उकिं गोभायात
छुंयाय् मफु । वं मनु क्यय्कूसां उय्, कपिनिगु जमगा छयःसां उय्
मसः मय्पिनिगु छयनय् न्हूसां उय् । वहै समाजय् बाधः,
वहै सभाय् नायो । वल्लाः त्याःया जमाना, व त्याना च्वन ।

सह्यागु याःसां सह्याना चङ्गलि गोभा च्वप् च्वप् जाया
चन । गत तक्क धाःसा छन्हु वं नेभायात धाल- अय्-
नेभा ! छहु जिगुहे नां धे ल्युने भा वच्क नां तय् माःला ?
लिका व नां । आः निसे छंगु नां नेभा मखु नेवा ! (वं

[三]

मतिह तल श्वेत लाः थाय् तक्क न्यवल चिना तय्माः), गोभा
व वया त्वालय् च्वपिसं विचरा नेभायात नेवा धाय्गु यात ।
का स्व, तःध्वपिसं मय्त्तिक कर्पिनि थः यत्थे दुगु नां नापं
हिला विइयो ! (थन तुमके वहःगु खँ छु दु धाःसा ज्ञापा
मचावले वया नां 'खोभा' जुयाचन । लिपा वं 'खो' आखलं
गयाः 'गो' तःगु खः । वं छन्हु थये गणं 'नोभा' नां तथाः
इतिहासं नेभाया नाम निशाना मदय्का छ्वय्गु कुविचाः नं
याः थें च्वं)

सम्पादकजु, आः छि हे धयादिसँ नेभा व गोमाया.
 श्व वाखनं नेभा प्रति सुया नुगलय्, विद्रोह भय्, विद्या मवइ ?
 जिगु नुगलय्, जक तं पिहां वयाः छु जुइ, नेभाया सारा
 सन्तान व जःलाखःला फुककं छोथी जुयाः थःगु अधिकारया
 लागि संसा जक हे छु जुइ । मखुसा छ नि छु का ।

第 二

आभारतु आभार

कवि

जन्मः न. सं. १०६८ कछलागा १३

ज्ञो उभेक्षित भाषा भाषो जनताया निति वर्तमान
 व्यवस्थाया विशेषता ध्यायु हे श्रुकिया फासिष्ट तानाशाही
 प्रकृति नू वह । देशया चयु ल्याखं मयाक जन्ताया म्ये ध्यना
 कायु ध्वं दुश्चेष्टा याःनु दु । अमिनु नुगः मिखा ल्हकेनु
 ध्वं ताःतुनु दु । छायाःसां मां भासं शिक्षा कायु नेपाःमि

५७

जनताया मौलिक अधिकार एवं हताक लोका काः गुः हु ।
 “छगु देश, छगु भाषा, छगु भेष” श्रेः जाः गु नारा
 विद्याः रेडियो, विद्यालय तापाका वळ्यगु शुक्रिया दसि खः ।
 अझ गुगु तं प्रजातान्त्रिक मुलुक, द्यमाः गु ‘समान अधिकार,
 समान आदर व समान औसर’ या माग याः पिनल सामप्रदायिक
 ध्याः महुतु प्वाः तिकेत स्वः गु शुगु षडयन्त्रकारो सरकारया
 निर्लज्जता नं शीसं अनुभव याय्, धुगु खँ खः ।

श्रज्याः गु अवस्थाय्, शी उमेक्षित जाति या नुगलय्, निश्चित
 रूपं विद्रोहया वः फय्, दनी । शुगु भावनाया वः फय्यात
 विवेक व धैर्य नियन्त्रित यानाः लि दूरदर्शिता पूर्वक योजना
 नयाः न्ह्यज्याय्माः । प्रत्येक उपेक्षित भाषा भाषीया पुचलय्,
 शीत जुगु अन्याय व समस्या ध्वाधुइकाः लि भाषी योजनाय्,
 सकलं सहभागि जुइत यक्वहे प्रचारया ज्या जुइमानि । थुकथं
 शीपि सकलं छवी जुयाः न्ह्यज्याय्गु हे आः यात लवः गु, छिगु
 व माः गु समाधानया लुगु ताया ।

Omlet Udaar

निरञ्जनरत्न शाब्द

कथाकार

जन्मः ने. सं. १०७१ गुंलाथ्व १२

सुनानं स्वैतं मचाय्क वा चाय्क वइत खतमहे पाय्त स्वइ,
 वइत न्हंका वळ्यत स्वइ अथेहे सरकारं शीगु साहित्ययात

[६८]

न्हंका वळ्यत छगु अप्रजातान्त्रीक भावना कय्ज्याना
 चवन । । श्व पक्षपाति खः । श्व दमन नीति खः । श्रज्याः गु
 दमन नीतिहे मनूतयगु नुगलय्, घाः यानाविइ । अले मचाय्कहे
 मनूतयके छगु विद्रोह दनावइ । थुकथं या नीतिहे जिगु नुगलय्,
 नं घाः यानाविल । अथेहे जिगु नुगलय्, नं विद्रोहया भावना
 दना वय्का विल ।

Omlet Udaar

कैशवमान शाब्द

कवि

जन्मः ने. सं. १०७१

तापाः जुजु पृथ्वीनारायण शाहं नेपाः या एकिकरण याय्,
 न्ह्यो तक्क पूर्ण रूपं नेपाः या राष्ट्र भाषा जुयाच्वंगु नेपाल
 भाषा एकिकरण लिपा नेपाः दे तक्क जुइ धुंकाः मध्य नेपाः या
 क्षेत्रीय भाषा जूवन, तर राष्ट्रिय मान्यता झन थाहां वन ।
 शाह जुजुपिसं राज्य चलेयाना च्चंवलय्, शीगु देश विभिन्न भाषा
 व संस्कृति या *Melting Pot* जुल । खय् तयगु संस्कृति दुगु बांवां
 लाः गु वस्तुत नेवाः तय् प्राप्त जुलसा नेवाः तयगु बांवां लाः गु
 वस्तुत खय् तय् नं प्राप्त जुल । विभिन्न भाषाया समन्वयया
 खय्, नं खय् भाषाय्, नेवाः शब्दत दुध्याः गु दुसा नेवाः भाषाय्,
 खय्, शब्द लयलावयाच्वंगु हु । थुकथं समन्वय सद्भावनाया
 वातावरणय्, विभिन्न स्वांया छगु न्ह्यइगु कयव धैगु अभिव्यक्ति

[६९]

छाप्युगु झीगु देशय्, राणाशाहीतसें साम्प्रदायिकतायात उग्र रूपं दवलकाः खैय् भाय् व संस्कृतियात जक शकाय्गु, मेमेगु भाय्यात स्थाय्गु नीति सखि व प्यद तजवरजस्त लाय्गु यात । वहे नीतियात थौं तकं म्वाका तल । हाकनं झीगु देशयात सुखि व समृद्ध याय्गु छःसा विभिन्न भाषा व संस्कृतिया सह-अस्तित्वयात ध्यात विहमाः । राष्ट्रिय विभूति लय्, वलय्, विभिन्न संस्कृति व भाषा विशेषतायात न्ह्यवय्, माः । नेपाः देशयात छाय्गीत नेपाल लिपि, नेपाल सम्बत, नेपाल कलायात राष्ट्रिय मान्यता वीहे माः । नेपालभाषा व धवया साहित्ययात बहुसंख्यक भाषा मवुसां क्षेत्रीय भाषाया स्थान बिचाः शुकिपा विकासया निति सरकारं माःगु व्यवस्था यानाः नेवाःतय्के चवंगु राष्ट्रिय भावनाया कदर याय्माः ।

देवनागरी लिपि खारेज याताः नेपाल लिपियात राष्ट्रिय लिपि घोषणा जुइमाः ।

अक्षय

सनदेवी ताम्राकार

कथाकार

जन्म: ने. सं. १०७२ तछला

★

भाषा साहित्य म्वाकेगु व थहां वय्केगु लिइ सरकारी निर्देशनया तःथंगु ल्लाः दइ । तर झीगु देशय्, झीगु भाषा साहित्य प्रति सरकारी नीति निर्देशन यमराजया ल्लाः जुयाच्चवंगु इ । नेपालभाषा साहित्य दवलकेगु पलेसा अःखः मुरया प्जुयाच्चवंगु

[७०]

हु । थोथो भाय् दुगु देश खयाः नं छगू जक खस भासायात राष्ट्रिय भाषा कर्य नाताः गनू छुनाच्चवंगु हु । मेमेगु भाषाया साहित्य लिपि लिखं थहां वनाः राष्ट्रिय भाय्, नालातःगु खैय्, भाय्, लय्मे लाः वनी धयागु विचालं सरकारं मेमेगु फुक्क भाषा भापीतय्, गःपतय्, ल्लाः महुविना तःगु हु । दसिया हुनि झीसं झीगु भाषा साहित्य प्रतिया अन्याः अरयाःयात उलाः क्यना विइमगु । दकलय् ल्हापां रेडियो नेपालं वियाच्चवंगु समाचार प्रसारण लिकाल । नेपालभाषाया 'जीवन दव' कार्यक्रमयात वांछला विलुकि वना कुथिइ नेपाली व नेपालभाषाय् लय्याः वने दुगुयात न्हू शिक्षाया दवाःपाः पुयाः सरकारं ध्याकुनय् वलयविल । थौं कन्हे च्यागू तर्गनिसें जक वनेत दुध्याकातःगु झीगु भाषा विषय न्हू शिक्षा नीतिया केवल शो केस दुनेया दवसाहे जक धाय्त्वः ।

थौं कन्हे रेडियो नेपालं 'फुलवारी कार्यक्रम' धकाः ववपु-लांगु, पवसाहःगु रिक्कडं नेवाः म्ये छपु निपु हाय्का झीगु नुगः चू सालेत सनाच्चवंगु हु । वास्तवय् धव कार्यक्रम दकव उपेक्षित भाषा भापीतयत चाकु क्यनाः भुजि लाय्गु छगू कुतः जक खः । थुकथं सरकारं नीतिया लिधंसा कयाः झीगु नेपालभाषा व साहित्यया गःपतय्, ज्वनातःगु ल्लाः महु लिपि लिखं कसिका यनाच्चवंगु हु-उखुनु थुखुनु छुं सी मदय्क झीगु भाषा साहित्यया सासः चफुइत । तर, न्ह्यामहेस्यां न्ह्यावव साःसां चमबुइगु पाःसा प्यमदनीगु झीगु मां भाय्, नेपालभाषा व धवया साहित्य न्ह्यानाच्चवनी, अले लबु दनाः महिताःतयत ह्यकाः वनेगु ई पिपा चवनी । धव ईयात याकनं न्ह्यववयत झी फुक्क नेपाःमि-तय्गु कुतःयात ब्वाला काय्के माःगु हु ।

सन देवी ताम्राकार

[७१]

भूषणप्रसाद श्रेष्ठ

कथाकार

जन्म: ने. सं. १०७२ कौलागा

भाषा व साहित्य म्वाकीमह सरकार खहे मखु । सरकारं
ब्रिया: म्वाकातः गु भाषा व साहित्य पिनें स्वय्
जक संरक्षण सुपु: धें फुस्कुलु जुइ । भाषायात म्वाका: साहित्यया
इकुलुसां सुपु: धें फुस्कुलु जुइ । जक याइ अले यदि सरकार
सम्बर्धन भाषा भाषी व जनतां जक याइ अले यदि सरकार
धारणें हे प्रजातान्त्रीक खःसा वं देशय्, दक्क भाषा व दक्क
भासं पिदनीगु साहित्ययात समान हक अले अवसर ब्रिया:
तिव: वीहे मा: । श्री ५ या सरकारं थुकिया अ:ख: ज्या
याना: प्रजातन्त्रया गःप: कत्तिक तियाच्चंगु हु ।

राणातन्त्रं सन्धिल व प्यदैक्कवत्यलं भाषा साहित्य न्हेंके मफु,
श्री ५ या सरकारं नेडियो कार्याक्रम जक लिकया द्यू वलय्,
सलंस: साहित्यकारत छक्कलं त्रुगु हु ।

सरकारया पक्षपात पूर्ण अले दमन नीति नेपालभाषा व
साहित्ययात न्हेंका दळय्, फइमखु, थुकी जित: ब्रम्हन्तिसें विश्वास
हु ।

क्वत्तलसे दनावइगु प्रगतीया इतिहास खःसा क्वत्तय्के
वी, दना वय् ! क्वत्तय्: महसिया अस्तित्व ल्जनावनी, क्वत्तय्का
च्वम्ह झः झः धाय्क न्यनावनी ।

(Handwritten signature)

[७२]

स्वाभि, धें
कथाकार

जन्म: ने. सं. १०७२

नारद, भाषा मद्रुपि जीवला थःत मर्छिगुया विरोध थयं धा:सा
झीला भाषा दुपि, अभिव्यक्तिया माध्यम दुपि चेतनशील वर्ग
ख: । यदि झीसं स्वस्व खकं झीगु अभिव्यक्तिया माध्यम भाषा,
सभ्यताया चि संस्कृति प्रति सुनां नं मही मिखां स्वःगुया विरोध
मयाय्गु झीगु नपुंसकता जुइ । अझ झी भाषा मद्रुपि जीव तकं
मखुला धैगु भान जुइफु ।

नारद, छंगु न्हयसलं जिगु नुगःयात थाथा यानाव्युगु हु ।
जिगु नुगः दुनेतुं लिकुनाच्वम्ह व्वालायात पितहयाव्युगु हु । व
अथवा जिगु नुगः दुने च्वम्ह व्वालायात न्वलाव्युगु हु । व
व्वाला लिसे नपुंसकतय्, नपुंसकता नं लसी कथं थुमसे वः-
झीगु संस्कृति पाछाया: झीत हे गःकीगु नपुंसक कुतः, नेपाल-
भाषा प्राणि विभिन्न क्षेत्रय्, (संचार, शिक्षा आदि) याना कया-
च्वंगु दमन नीति, जनगणनाय्, झी प्रति मही मिखा आदि
फक्कंया विरोधय्, जिगु नुगलय्, व्वाला न्वानाच्वंगु हु । जिगु
व्वाला हथाय्, चा: मिव्वाला जुइत तर 'जि' ग्या: मात्र बदला
दनी धका: छाय्कि जित: लोभ हु छफुति लःया नं समुद्रया तिहे
महत्त्व द्यमा ।
उकि इमिगु मही मिखाया विरोधय्, जुइगु छु नं रचना-
मक सामुहिक ज्याय्, समर्थन जुइत जिगु नुगः दुने च्वम्ह व्वाला
उकुसमुकुस दं ।

(Handwritten signature)

इयामलाल विद्याकर

कवि

जन्म ने. सं. १०७५

गुजलप्, तक राट्टया जातीय भाषा, कला, संस्कृति च्वन्हाय्
कइमखु, गुजलप्, तक च्वन्हाय्गुली पंगः जुयाः पःखाः
दना वइच्वनी, उवलप्, तक राट्ट च्वन्हाइ, विकास जुइ धकाः
भाषा याप्, सम्भव महु । राट्टया विकास व गौरव अनया
भाषा, कला, संस्कृति नापं यक्व स्वाप्, दु, उकी हुने हे म्वाना-
च्वंगु दइ । देशयात विकास व गौरव छापीयु खःसा देशया
दक्क जातीय स्वतन्त्र भाय्, कला, संस्कृतियात समान रूपं
अवसर दय्माः, अधिकार दय्माः, ध्व फुक्कं प्रजातान्त्रीक मुलुकम्
दइनु खँ खः तर नेपाः प्रजातान्त्रीक मुलुक शान्ति प्रिय
ब्रयाः नं धौ देशया बहुसंध्यक जनतां ल्हाइनु थी थी भाय्पात
दमन यानाः बहुसंध्यक जनताया इच्छा व आसायात स्यानाः
हिनलरया फासिप्ट नीति नाला वइच्वंगु उपेक्षित शोषित
जनतां वाः चाय्का वःगु दु, वाः वाःगु दु । राट्टया सरकारं
छुनु पक्षय्, जक नालेगु, छुनु पक्षय्, जक स्वार्थ रक्षा यानाः
मेगु थी थी जातिया अस्तित्वयात न्हंकेगु, स्याय्गु ध्व राट्टया
सेवी मखु, प्रेमी मखु थुकि तय्क धाय्फु ध्व राट्टया सरकार
मखु, ध्व जनताया सरकार मखु, थुपि जन विरोधि खः ।
राट्ट द्रोही खः । फासिप्ट खः । जातीय भाषाप्रति न्ह्यामहु-
सिया नं माया ममता दैगु खँ स्वाभाविक खः, दय्हे माः । श्वे
माया ममतायात स्याकाः मु नं मुम्क च्वने फइमखु, च्वने नं
मज्यु । थौया फासिप्ट सरकारं याना वइच्वंगु थी थी पक्षया
दमन नीति जिगु नुगलप्, मुलुप्याचं इवा विद्या च्वं थें

[७४]

जितः स्याः । वहे स्याः सनं थी तक जिगु नुगलप्,
विद्रोह दनावःगु दु । गुयने तक जनतां इच्छा यागु, आसा
यागु, सरकार वइमखु उवने तक जिगु विद्रोह च्वलाइ मखु ।

इयामलाल दिवाकर

प्रतिसर सार्चमि

कविप्रदी

जन्म ने. सं. १०७५ दिला

ध्व खँ झी सकस्यां स्यूनेपालभाषा, नेपाया भाय्, खः ।
ध्व खँ जातिया संस्कृति खः । छुनु भाय्, छुनु दे, छुनु संस्कृति
धैगु ध्व सिद्धान्तला "कन्हे झीगु छुनु" धकाः धै च्वं थें ताः ।
उकि ध्व करपिन्धाय्, वल्लः कयाहःगु नीति थः थाय्, चाय्,
बुया वःगु संस्कृति, भाय्, धर्म व साहित्ययात थुना हयाच्वंगुला
जिगु नुगलप्, पा मलखं कः थें जुयाच्वंगु दु । थौ सकसिगु
मे त्वाः ल्हाताः थःगु छुनु मे सयसी भनं तिति पापा यानाच्वंगु दु ।
थये अमिगु थःहे दे, थःहे सकतां धैगु नीति कन्हे झीसं झीगु
मां दे तक धाय्, दइला मदइला धकाः संका वं । अलयाख जन-
ताया नुगः खँ थौ राट्टिय भाय्, धकाः नां लुना तःगु भासं
खँ ल्हाय्, मसयाः नुगलप्, तुं दुमुना वनाच्वंगु दु । थयेहे जुल
धाःसा जनताया नुगःया दबुलिइ प्याखं लहुइमहे कन्हे "जनतां
छु धाः ? जनतां नं छुं याय्फु, जनता तःगु दे याकःवा दने
फइ मखु ।" धैगु खँ ल्वःमकेत गवाय्त माः ? उके कन्हे दे
न्हंका मव्हे धकाः गथे धाय्, ? जिगु विद्याः कथं व "दिया

[७५]

शतु खः, नेपाः देवा नुगत्य पा वानाचमम्ह माया दुरु त्वम्ह
मचा मखु, हि त्वनाः ब्वलम्ह सुत्पा खः । शतुया नीतिहे पक्षपाती
व दमन ज्वी ।
उकि ह्यो धौ मि बुयाः रवाय् । कन्है व विषं जाःगु जाः
व्कनीम्हेस्वायु मुं ह्यीसं न्हैके भफइला ।

Handwritten signature

पञ्चरत्न शाक्य
कथाकार
जन्मः ने. सं. १०७५

जान्त समुन्दरया सतहलय्, यानाच्युगु Disturbances या
प्रतिक्रिया उकी भय्, वियावःगु अल्याख् । Waves त खःसा जिं
धाय्, सुं व्यक्तिया मनय्, दनावैगु विद्रोह नं अज्याःगुहे Dis-
turbances या प्रतिक्रिया खः ।

पक्षपाती, दमन नीति, सम्बिधानया नारा— 'एक भाषा'
थन एक भाषा धाय्वं सो दु नेपाली छता त्वःताः मेगु अनेक
जातीय भाषा व साहित्यया हत्या । 'अनेक जातीय स्वांया फुल-
वारो' धैच्वंगु म्हुतुतय् ENTRANCE FOR THE HINDUS
ONLY याना मेगु दवव फुकक जातीय भाषायात NO VACANCY,
NO ENTRANCE, NOT ALLOWED या साइनबोर्ड धाका
तःगु दु । ख NO, NOT व ONLY या दुने फुकक नेपाः वासि-
तय् जवरजस्ति मात्र HINDU याना च्वंथे नेपालभाषा व

[७६]

धवपा साहित्ययात न न्हंकाः जवरजस्ति यःगु अधिपत्य दुने
लाके रथंगु पञ्चयन्त्रया आगं मुलाच्वंगु दु । 'एक भाषा' नीति
इमि थःहे छम्ह थन लाकाः मेपि फुककं गनं गनं लाकाच्वंगु
दु । धव भाषा व साहित्य, छगु न्वाय्गु माध्यमयात म्हुतु
दुने कपर्पु तइ ब्यूगु सरकारया 'एक भाषा' नीति सामः सासः
कुनातःगु सम्बिधानया पानात, जि-पलेसा 'म' धाय्केत वाध्य
याना च्वंगु ONLY या परिस्थिति थव छम्ह छनु... या व्यवस्था
जि दुने विद्रोह याकेब्यूगुया पुसा खः, Disturbances खः जिगु
विद्रोहया सतहलय् ।

Handwritten signature

रमेशकाजी स्थापित
कवि | निवन्धकार
जन्मः ने. सं. १०७५ थिलापुरी ह

नारद, (थथे धकाः सम्बोधन याय्वलय्, 'तय्जु' परिवारं
नुगतय्, स्याकी लाकि छु ?) छ तय्जुया सम्पादक जक मखु
जिम्ह छम्ह दुबिस्ता ब्याःम्ह पासा नं खः । उकिं छंगु औप-
चारिक न्ह्यसःया औपचारिक लिसःहे जक बिषाः थःतहे हेय्केगु
मस्वसे दुबिस्तां ब्याक्क लिसः बी रयना ।

नारद, छं जितः गुगु न्ह्यसः बछ्याहल व सिवय्, ल्हापा
छं जिंके मेगुहे न्ह्यसःया लिसः निं काय्माःगु खः । छं जिंके न्यने
माःगु खः— "रमेश छंके विद्रोह भय्बिया वः लाकि मवः ?"

[७७]

धुलि न्यंगु जूसा छं जि के मेगु न्ह्यसः न्यनेहे भवःलिगु खइ । छायाःसां जि मछा हे मजुसे तय्कां धाय्गु खः— “जि के छुं कथंया विद्रोह भयविषा मवः ।” तर छं जितः गुगु न्ह्यसः पौ वछा हःगु खः व पौ छं ल्लाः आखलं च्यातातःगु मखसे थासा आखलं छायेयाना तःगु दु । उकिं जि विचाः यायत वाध्य जुनकि ध्व न्ह्यसः छं जि के जक न्यंगु अलग न्ह्यसः मखसे नेपालभाषाया तमाम लेखकतय्के नं ध्वहे न्ह्यसः न्यंगु ज्वीनाः । उकिं ध्वहे न्ह्यसः जूसां नं लिसः जि वहे विचाच्वना— “जि के छुं कथंया विद्रोह भयविषा मवः ।”

सरकारं नेपालभाषा व ध्वया साहित्ययात मचाय्क न्हंका वछ्यंगु पडयन्त यानाच्वंगुयात छं गुलि वाः चाय्का च्वंगु खः उलिहे जि नं वाः चाय्का च्वनागु दु । थथे वाः चाय्क चाय्क जि छुं याय्मफु । छंला मेगु याय् मफुसां “तय्जू”या विचाः अंक (विरोध अंक) पिकाय्गु साहसला यात । वास्तव्य ध्व नं छुं तःधंगु आन्दोलक ध्वांक मखुनि । जिला धुलि नं याय् मफु । सरकारं झीगु भाषायात याना वयाच्वंगु दमनया समानान्तरय् यदि जिगु नुगलय् विद्रोह दनावःगु जूसा थौं ध्व सत्ताय् च्वनाच्वंगु छम्ह छम्ह अधिकारी- तयत गःतां ज्वनाः वछावाय्गु खः । मसला नी थें लवंमाय् तयाः धिसिधिसि निनेगु खः । कानून व सन्विधानय् बांवां- लाःगु खँवः वयाः अनौपचारिक रूपं नेपालभाषायात दमन यायत च्यातातःगु प्रत्येक गोप्य पत्र-पत्रिका माला हयाः वहे भ्वहे जक द्वै चिक मुनाः ध्व भाषायात कवरयलेत पडयन्त भवयाच्वंगु छम्ह छम्हसित उना वछ्यमाःगु खः । अले राष्ट्रया धुकुतिइ लिधना च्वंगु प्रत्येक साहित्यिक संस्था व संचार माध्यमतसे राष्ट्र भाषाया च्वाःपालं पुइकाः नेपालीभाषा छगु

[७८]

यात जक विकास यानाः देशया मेमेगु भाषायात गःकिइगु प्रात जक विकास नीति ज्वना तलं नं विरोध मयासे ध्व पक्षपाती व दमन नीति ज्वना तलं नं विरोध मयासे ध्व भाषाया अनुरागीनिन्स थःथःगु श्रद्धां सारिरीक, बौद्धिक व आर्थिक श्रम तुकाः नेपालभाषायात विकासया लँपुइ न्ह्याका द्वापिन्त नं साम्प्रदायिक धकाः पाः लयाना जूपि छम्ह छम्ह नकचरातय्गु ल्याय् ध्यनाः प्यनय् छुना वी माःगु खः । महुतुच्वाः फायाः म्ये स्वहाय्का काय्माःगु खः । तर जि थथे छुंहे याय् फगु मखु । वस, छुनु निपु च्वसु च्वयाः, छगु चिकिचा धंगु पत्रिकाया सम्पादन यानाः हे लुधना च्वनागु दु । नारद, उकिं जि निर्लज्ज जुयाःहे धयाच्वना— “जि के गुगु कथंया विद्रोह भयविषा मवः ।”

hishikapi

उद्धव मास्के

कवि / कथाकार

जन्म ने. सं १०७६ श्रो पंचमी

★

२००७ सालय् जि मवूनि । २०१७ सालय् जि मस्तहे तिनि । २०३६ सालय् धाःसा जि छम्ह युवक जुल । ध्व स्वंगु ऐतिहासिक ह्युपाःया अन्तिम परिवेसय् जि दु । ध्व परिवेसय् जि थःत महुसोका अले जिगु देश व देशया अवस्था यात न । धाइ—नेपाः प्रजातान्त्रीक देश खः । तर जि विश्वास याय्मफु । ज्यूसा प्रजातन्त्र मखगु राणा शासन व आःया

[७९]

पद्धति नाग तुलना याता भव्यु जिग इच्छा राणा शासनया
इत्यत्र जि मन्त्रुलि जि वचनातयाग व न्यनातयाग भरं जि छकः
तुलना याता स्वयं । राणा शासनया इत्यत्र, नेपाया न्ह्याग
पक्षय नं शोषण जुग दु- राजनैतीक, आर्थिक, सामाजिकया
नाप नापं जातीय भाषा, साहित्य, संस्कृति...यवक प्रवव । वहे
अवस्था धौ नं खनाः जि अबू चाः । वरु धुलि सम्म पाः कि
ल्लपा कडा नीति अपने याः गु जूसा आः व स्वयाः भतीचा
नरम नीति अपनेयाः गु वि ताप्का । ध्व नरमनीति जनताया
लागि *Slavo Pansong* खः । धुकि सीमदयक जनतायात छेकि
तय्यो उकि ध्वइत ह्योसं धुइके माः । जनताया विरुद्ध गुलि
कडा नीति अपने याइ उलि याकनं देशय, विद्रोह दनी । नरम
नीति याता गुलि याकनं जनतायाके विद्रोह दनेमाः गु खः उकी
भतीचा लिवाइला धौग संका दु तर अन्याय अत्याचारया
लागि जनतां न्ह्यावले नः गुः लमध्याः गु खं इतिहासं धै च्वंग
दु । प्रजातन्त्र धाः गु देशय धौ जनता वायावाया कना च्वंक
च्चंक नं छगु विद्रोह दंग दु । अन्याय अत्याचारया विरुद्ध,
जुनुस वगु दु “तानाभाही-मूर्दावाद” या नारा लगे जुग दु ।
भोगीभत, पीडित जनताया ध्व सत्यम् जिगु नं छसः दु-सायद
ध्वहे नं जिगु विद्रोह खःला ?

अर्थः

भाषा विप्रे सकसिनं करुणा प्रयासा
पासा गतं ह्रद गये उरयाग आसा ।
सिद्धि चरण श्रेष्ठ

[८०]

सुचन खुसः

कवि

जन्मः ने. सं. १०७७

★

(पासा नारद, ‘तपून्’ न्याग न्ह्यमया जि विद्याचरनाग लिः
ने. सं. १०६८, ने. भा. पत्रिकाया १६३, १६४, १६५ ल्याख्य
पिदंग जिगु ‘न्ह्यगु पिढी व साहित्यिक मान्यताया खँय’ लेखया
प्रतिक्रिया चक्रवादीपिन्त लिः कथं तयार जुग (तर पिहां
मवः निगु) ‘तथाकथित प्रगतिशीलया वकिलत नापं’ या छगु
अंश खः)

नेपाः गुगु छगु जाति व भाषा भाषीतयगु जक लुधक समाः
यागुगु विर्ता मखु । तर सरकारया सम्पूर्ण योजना व संचार
साधनया कयाकलापं धाःसा यथे यथाच्वं गु महु । गुगु जनताया
अपमान व जातिगत अस्तित्वयात अस्वीकार याता च्वंगुया वि खः ।
यथे भाषा साहित्य व संस्कृतिया दमन यागुगु जाः सरकार भवै-
च्वंगु दुसा मेहे जनस्तरं असमान भाषा नीतिया विरोध कथं
न्यायकीगु सभा, सम्मेलनय, ववति कथाः वा च्वयाः नं जि थः के
व्वलंगु विद्रोह पिथना च्वना । तर भाषा, साहित्य व संस्कृतिया
विकास यागुगु मनं तुनाः दनाः वइ च्वं पि कन्हैया भविष्यतश्च
सम्मेलन व पत्रिका पत्रिक, तथाकथित प्रगतिशील व अगतिशीलया
बिहला धाकाः नेपालभाषाया सीमित संचार साधनय, पः खा दनाः
गुगु ध्रुविकरण कीगु कुतः जुयाच्वंगु दु धुकि ववथाय, दुने
च्वनाः वैचारीक नेतृत्व कयाच्वना धकाः गर्व याता च्वं पिन्त
राजनीतिया घच्चायापुगु कासाय, सफल यात खइ, तर धुकी
दुने हे कहेया शुन्य साहित्य जायकीपि न्ह्यगु पिढीयात व्वलंके
मवीगु सुक्ष्म षडयन्त्र नं जि खना च्वना । यथे सरकारया दमन

(८१)

नीतिया प्रोत्तरोपया निति शीगु भाषाया समर्पित सीमित पुचः
दुनेषा लेखक व पाठकया हुने भाषाया छ्यलय्, छगू पञ्चाया-
पुक्क तलवार चाहिंकाः बाझः यायत कतिवद्ध प्रगतिशीलताया
तथाकथित छम्हचा वकिलत प्रति नं जिंके उलि हे विद्रोह दना
वइ च्वांगु हु गुति सरकारया भाषा, साहित्य व संस्कृति
न्हेंकेगु नीति योजना व कार्यान्वयन पक्षय् हु ।

(Signature)

केदारमान लामाकार

केशाकार

जन्मः ने. सं. १०७७ कछलाथ्व ५

★

जोषित जातिया व्यक्तित्वसं नं प्रतिनिधि यानाच्चंगु थुगु
व्यवस्थां थः जोषित प्रति छन्नाःचा लिफः स्वयाः अवस्था
लुमंका थुगु जूसा शायद भाषाः जति जाति प्रति थपाय्च्वं
अन्याय जुइ सवइगु छइ । तर थुगु व्यवस्थाया मेचय् च्वनी
वलय् लिफः स्वय् फुसंत मदइगु वा फुसंत दयाः नं स्वय्
मास्ते सवइगु छ, व जि मस्यु । तर थथे प्रत्येक प्रतिनिधि-
तय्सं थःत जन्म थुम्ह मांयात हत्या यानाच्चंगु स्वय् मफयाः
जिगु नुगतं थ्व व्यवस्थायात फाता पुइका छवःसा छुं जुइ धैगु
विद्रोह स्वाकाहःगु हु ।

(Signature)

(५२)

इन्द्र नक्किन् (ओम्नि)

कवि

जन्मः ने. सं. १०७६ चौलागा १

★

नेपालभाषा, थ्व ओ नेवाःतय्गु राट्ठिय भाषा खः, मां
भाय् खः । थ्व त्वापा त्वापाया मल्ल जुवुपिनिगु इलय्,
'राट्ठिय भाषा' खः । नेपाः गाःयात पृथ्वीनारायण शाहजुं
एकिकरण यासँलि लिपा नेपाःया राट्ठिय भाषा नेपाली जुल ।
नेपालभाषा प्रति हेल्ला याना हल । नेपालय् नेपाली भाय्,
अनिवार्य याना हल । थथे जुसँलि नेवाः भाषित मिलय् जुयाः
नेपाः गाःया थाय् थसय् थःगु मां भाय् नेवाः भाषयात
प्रचार यानाजुल । यक्व नेवाः कवितय् ताल्कालिन राणाशाहि-
तय्सं (श्री ३ सरकारं) ज्वनाः सास्ति यानाः जेलय् कुनाविल ।
तर शी नेवाः कवित ममयासँ जेल हुने नं नेवाः भाषया
कवि सम्मेलन याना जुल । वय्कःपिन्त तानाशाही, क्रूर निर्दयी
राणातय्सं खुव सास्ति यात । गुम्हेसित स्थाना विल । थौं
वयाः नं रेडियो नेपालं नेवाः कार्यक्रम 'जीवन दबू' व
नेवाः म्येयात रइ यात । स्मरणीय जू कि जुजु महेन्द्रया पालय्
नेवाः भाषां यानाः हे नेपाःयात सं. रा. संघया सदस्यता प्राप्त
जुल । आः वहे सरकारं नेपालभाषायात न्हंका वळ्यु कुतः
यानाच्चन । उकिं शी सरकारं नेपालभाषा व नेपालसम्बतयात
मान्यता वीकेया लागि न्ह्याः वनेत तयार जुइमाल ।

(Signature)

(५३)

जनकद्वीप ब. आ.
लेखक
जन्म: ने. सं.

श्रीगु सुसंस्कृत नेपालभाषा व ध्वया साहित्ययात न्हंका हे ंछप धकाः सरकार कया वयाचवंगु दमन नीति जिगु विस्फो- पित नुगतं जितः विद्रोहया दबुलिइ न्ह्याकाचवंगु हु । उकिया प्रतिक्रियाया छगु उदाहरण थोपागु जिगु जीवन खः । अले नेपालभाषाया अत्याधुनिक साहित्य न पर्या भासं हीकाः अमित नं जि श्रीगु भाषा व साहित्यया सम्पन्नता वचना च्वनागु हु । हानं अन्तरराष्ट्रिय क्षेत्रय् नेपालभाषाया (Postal Course) कोर्स धका च्वनागु हु ।

उकि छन्हु श्रीगु नं पाः वइतिनि गुवले नेपालया एकेडेमि- तसें नं नेपालभाषा व साहित्ययात थाय् मविसे गाइहे मखु ।

५१५५/१५०८१०

इहवरानन्द
कवि/उपन्यासकार/नाटककार/आलोचक

जन्म: ने. सं

जिगु न्ह्यसले जितः पलख छद्माः इवाता याना विल ।
स्याकेहे धकाः सेथाक्क कुति न्यासेलि स्याला स्या हे स्याइ ।

(८४)

उकि आया ना जुहे जुइ । अले उकि नमलं वा चिसनं आया धायगुलि अमित लीकेगु वाहेक छं अर्थ मखना जि- स्याः चाय्केगुली ।

वरूपासा, जिगु मिखाय् दंक नेवाः भाय्पा १ वाखं छगु इवाता देवइ:- लोपा लोपा दुवातय् च्वनाः नेवाः भासं वाखं तक नं कने मदु । ईयागु खं, इलं मपुली २००७ सालय् क्रान्ति जुइ अले विराटनगरं निसं सः वीगु याना हइ, म्ये नं न्यने दया वइ उको करार पत्र कयाः दकले लोपां रेदिवां चिनाखं (नेवाः भाय्पागु) च्वना हयाम्ह मनू जिहे खः । ११ सालनिसं एस. एल. सी. परिक्षाय् नं नेवाः भाय्- नेपालभाषा नामं हे च्वनावइ । बुलुं नेपालभाषा धायगु त्वःताः एन. वी. एन. वी. धाधां १६ साल कयनेवं नेवारी धया ंछइ । १७ साल वइ । नेपाःया राजनीति छकः विखू त्वःती । बुलुनं २२ साल वइ, अले नेपाल रेदिवां सः वीगु त्वःती, म्ये नं न्यने मदया वनी । ३६ साल कयनी । वाः वं मवं विद्यार्थी आन्दो- लन जुइ, व भरायधना वनी । अले झी जुजुं वालमताधिकार वीगु धोपना याना विज्याइ । ई अथेहे न्ह्यानां च्वनी । हानं नं नेपाल रेदिवां म्ये हालांहःगु ताय् दया वइ । नव, मेगु छु धाय् ?

५१५५/१५०८१०

१ वाखं (-गुं) कहानी, कथा
२ वाखं (-गुं) इतिहास

(८५)

दुर्लभलाल सिंह
लघु कथाकार
जन्म: ने. सं.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

सरकारया भाषा नीतिघात कयाः कुणाकक धायुधाःसा जितः
विद्रोही धक्ताः पाः द्यह । मयाप् धाःसा जितः म्याफर् व नपुंसक
धक्ताः पतिं धस्वाकी । जि न विद्रोही खः सत्यया, न म्याफर्
खः असत्यया ।

3. 17. 11. 1912

समर्पणार्थम् प्रेषितम्
समालोचक

ज॒प्सः॒ न॒ सः॒

नेपालभाषा व श्रव्या साहित्य प्रति सरकारया नीतियात
कथाः श्रुतु विचाः पक्केणु न्ह्यसः धन दं वइचवंणु दु । गुणं
देया सरकारं नं राष्ट्रियताय् लिधना चवनेमाः । सहि अर्थय्
राष्ट्रियतां प्रेरीत मज्जु सरकार पक्षपाति जुइ, साम्प्रदायिक
जुइ । तर श्रुथाय् लाक्क राष्ट्रियता धयाणु छु खः उकेया नं
स्पष्ट धारणा दय्माः । राष्ट्रियता व अराष्ट्रिय धकाः वर्गि-
करण याय्णु अधिकार रंगीन सुलवं दुषिनिणु पेवा जुत्तले
राष्ट्रियता वलने फइ मज्जु, वरु श्रुकि सहि राष्ट्रियतायात
नं कुरूप यानावी ।

၁၂

राष्ट्रियता ध्यानु स्वैंगं एकाधिकार, स्वैंगं पेवा, स्वैंगं प्रभुत्वया क्षेत्र जुइ फइ मयु । सम्पूर्ण देशवासीतय्, आत्म विधास याय्गु समान अवसर अधिकारया वातावरण हे राष्ट्रियताया ववातुगु तिवः जुयाव्वनी । गुगुनं जातिय भाषा साहित्य संस्कृति नं राष्ट्रया अभिन अंग खः । अमिगु उन्नति विकासं प्रयश्चया परोक्षकथं राष्ट्रियताया अभिवृद्धि जुयाव्वनी । स्वयातं मस्यकुंसे आत्मविकास याय्गु मौलिक अधिकार खः । श्यु अर्थय् विभिन्न जातिया भाषा साहित्यया विकासयात राष्ट्रिय महत्वया दृष्टिकोणं मस्यसे रंगीन दृष्टिकोणं स्वय्गु गग ज्या अधिकारीक स्तरय् जुइ व राष्ट्रद्रोही, जनद्रोही व सहि, राष्ट्रियता प्रति तःधांगु पडयन्त जू वनी ।

यः गन्तुं भाषा, साहित्य विकास यायगहे स्वैगुं मिखाय्, साम्प्र-
दायिक अनुभव नू वंसा भुजोग् साम्प्रदायिक जुइगुलिइहे
सकल जातिय भाषा भाषी साहित्यकारतय्, निति गौरवया
खू जुइ । मखु साम्प्रदायिकता धैगु संकुचित व राष्ट्र वातक
धारणा खःसा राष्ट्रया अभिन्न अंग जुयाञ्चंगु सम्पूर्ण जातिय
भाषा साहित्य विकास पाखे तस्त जुयाञ्चंगि कपर्कुं नुमः दुपि
सम्पूर्ण तथाकथित पाखण्डी राष्ट्रवादीतय्त अधिकारीक स्तरय्,
संरक्षण जुइमज्मू । भुजोपिन्त संरक्षण याइगु गगुं सरकार
राष्ट्रिय सरकार जुइकैमखु ।

राष्ट्रियता धैरु केवल राजनैतिक धारणा जक मखु । विभिन्न भाषा, संस्कृति, साहित्यया माध्यमं देशय्, ववातुगु राष्ट्रियता थनाः भावनात्मक एकाता परिचालन याय् कैव्वती । तर सहि राष्ट्रियताया परिचालन अवले तिति जुइगु संभव जुइ जब सहि राष्ट्रियताया अर्थ अधिकारीक स्तरय् न छर्लंग जुइ । सत्तासिन व शक्तिधारी मनतय् स्वार्थहे राष्ट्रियता

उत्ते इमिन् सार्धे पिनेया फुक्क साम्प्रदायिक व अराष्ट्रिय
वसा इ राष्ट्रियता राष्ट्रियता मखु व दवाव ख । धुजोगु
वसा पूर्ण स्थितिह गुणु जातिव भाय् साहित्य समानताया
दवान पूर्ण स्थितिह गुणु तर धुजोगु दवावपूर्ण राष्ट्रियता
वाजवरणम् गवाय् पैमखु तर धुजोगु दवावपूर्ण राष्ट्रियता
निम्न ह कुवनी व इल कयनी ।

1/10/2018

वासुदेव
नाटककार/कवि
जन्म: ने. सं.

धात्ये धायु खसा सरकार नेपालभाषा उत्तति यापत
नागु न्हयने वहगु छुं यागु महु । छगु सरकारया ल्याखं
व्यवहारिक व औपचारिक ज्यात उपो छुं न यागु महु । थय्
नुवाचंगु झीगु देश व जनता प्रति उत्तरदायित्व बबवीमह
नरकार महुलि हे खः । दर्शित संक्षेप, झीगु देशय् प्रजातन्त्र
महुलि थय् नुवाचंगु खः । थज्यागु सरकार पाखे झीगु
अथवा भेगु छुं हे भाषाया भि जुह धैगु आसा याय्गु हे व्यर्थ
उक महु वरु थाह हे मर्भा थारगु छः । थज्यागु अर्जातात्तिक
सरकारया पदः हे न्ह्याथय् जुहमा राष्ट्रया नुगः खँ व जनताया
वाणी मुखर जुहगु साधनतय्गु कथु कीगु जुयाचवनी । उके
थन्यागु सरकारया न्ह्याते ल्हाः फः वता छुं ज्या जुहमखु ।

(८८)

स्वां मान धैगु खसा कैमा लिना वलयाः स्वांमा पीमाः ।
अधिकार अन्त्याचारीयार्के पवना प्राप्त जुहमखु अतः अन्त्या-
चारीयात फुका वलयत अधिकारयात हे प्रयोग याय्माः ।

वास्तवय् सरकार भाषागत गुण गलत नीति कयाचंगु दु
उक्येयाना नेपाली भाषायात हे नं हाति जुयाचंगु दु । रसया खँ
न्हयने-अन क्रान्ति न्ह्याः नां हे न्येने महुगु लिपि तक्क नं
मदैचंगु गुलिखे भाषात क्रान्ति लिपा लिपि सम्पन्न जक मखु
संसारया महान साहित्य नं सम्पन्न जुल । व भाषां
नं विश्रयात अमर रचना वी फल । उकेया नतिजा स्वरूप
स्वयं नमि भाषा राष्ट्र भाषाया श्री वृद्धि जुल, वांगमयया क्षेत्रय्,
रसया अप्पो नां दत । लः गुलि गुलि च्वय् वइ कमल उलि
उलि हे स्पष्ट खने दै । झीथाय् सरकारय् च्वना च्वपिसं
थुलि खँ मथुगला खइमखु । माक्व थू, किन्तु अमिगु नीति
हे भेगु । तलवारला पक्का खः, परन्तु नीति जुयाचन पालेगु
रक्षा याय्गु मखु । अयनं सत्य छुं खः धासा सुनानं सुइत
गवले चन्हक पाला वळ्प फइ, किन्तु वयागु हियात त्वइसे
चक्का वी फइ मखु । भाषा धइगु मनूया हि खः । थगु
भाषा थगु हि । हि गवले त्वइया वनो मखु ।

न्ह्यागु भाषाया उत्तति नं वहे भाषाया मनूत पाखे जक
स्पलताक जुह । उके व भाषाया स्रष्टातय्सं तपस्या यासा
जक व खँ सफल जुह । जिं धाय् त्यनागु झीगु भाषाय्
थन्यागु तपस्या जूगु हे महु, अन्त्यापि तपस्वीत हे महु धैगु
मखु । धागु छुं धासा अन्त्यापि तपस्वीत आपाः माल, वय्कः-
पिसं अप्पो तपस्या याय्माल । झीगु भाषाय् अन्त्यागु
साहित्यया सृजना जुहमाल गुणु साहित्य थगु वा थमहं
रूपगु भाषाय् च्वने मखसां न्ह्यागु देशय् च्वमहेस्यां नं समु-

(८९)

द्रवत्ता दुहां बन किन्तु तःगः हिरामोति त्वःपित धैगु जुइमाल ।
दुर्गालात ड्ववित् ड्वग्रहे माल, हिलेग मखु । हिला ड्वालय,
हे तनावनी, ड्ववि बधु, अमृतं तिकिनना धर्तीयात उर्वर
माना वी । साहित्यं एकेडेमि द्यको एकेडेमि साहित्य मखु ।
आधुनिक छगु राष्ट्रया आवश्यक औपचारिक ज्या यायगु धैगु
मेगु हे खँ । जिमिथाय् नं सम्पति दु धकाः धुकुती यंकाः तालं
नवहतःगु सन्ह क्यनेगु छगु खँ, सम्पति तयांतयथाय् मदयाः
तीहे ज्या मछिगु सन्ह ड्वग्रगु मेगुहे खँ ।

१। ५ ३१३७

भयान्तदास

कवि

जन्मः ने. सं.

स्वैगु नं स्वतन्त्रतायात लाकाः जवर्जस्त दासत्वं स्वीकार
याके वीगु कुतः तिरस्कृत हे ज्वी । उकिसनं थौंया ड्व
प्रजातान्त्रिक युग्य केवल एकाधिकार धकाः छगु हे जक
द्यसुनाः मेमेगुयात तित्तु तियाः गंकाः स्याना वळ्यगु तसकं
निन्दनीय ज्वी । देशया छुं नं भाषा संस्कृति निसं कयाः
प्रत्येक नियम कानून तत्रक यात याइगु प्रयोग समानुपातिक
ल्याः कथं ज्वीमाः । युग हिलावं थें देया दुने पुक्कस्यां
नय्, त्वने, पुने द्यमाः थें मनु जुलकि मानवताया नं छुं

(६०)

कदर मनुमात्रयाके द्यमाः । गुक्तिमित धुल्य, गुक्तिमित मुल्य
तयाः व्यवहार यायगु थौंया युग्य मन्त्र्य वुक्कल । त्रिक
तिक्क जक मुलं मुयाः यःगुहे जक न्त्रार्थ सिद्ध यायगु
कुतः जक यायगु खःसा ड्व मुलुक हे नं छगु मत्स्य न्याय
सिबे छुं पाइ मखु ।

देशया गुलि नं भाषा, संस्कृतियात देशया मंकाः धुकु थें
पुक्कसितं उति खनाः व्यवहार द्यायमाः । छगु हे जक भाषा
संस्कृति वलंकेत मेमेगु भाषा भाषीत्यके उगु थुगुं कर
काय् गाःगु जररत मदु । कर कथं पुक्क देशवासीत्यके
काय्गु खःसा पुक्क देशवासीत्यत् नं समानकथं व्यवहार
ज्वीमाः । थौं सरकारया वकुलाःगु भाषा नीति यक्व ज्ये-
क्षित भाषात थःगु हे देशय् च्वनाः नं मौलिक अधिकार वंचित
जुइमाःगु न्यायोचित जुइफइ मखु । छायाःसा बहुभाषा भाषी
दुगु देशय् एकति एक भाषाया जक प्रचार प्रसार यानाः
मेमेगु भाषायात गालय्त् तयाः गःकीगु ज्या गुगुं हालतय्
नं स्वीकार्य ज्वीमखु । केवल नेपालभाषाया हे जक उत्थान
यायमाः धया मेमेगु भाषा भाषीत्यत् कवथलाः जुइगु साम्प्र-
दायिक पहः नं जितः मयः । देशया गुगुं नं भाषा संस्कृतियात
याः जूगु जिं थःतहे जूगु भाःपी । छायाकि शरीरया छुं अंशय्
याः जुलकि शरीरया मेमे थाय् नं कष्ट ज्वीगु स्वाभाविक
ज्वी । गथे तःखा भ्यागः छथाय् संकल कि पुक्क थसं पाः
लाक्क सनी । थः थःगु थासय् पुक्कसिगुं उतिकं थाय् दु,
सु दु थाःसा नेपालभाषा व थवया साहित्ययात मचाय्क न्हंका

(६१)

जन्म : ने. सं.

(2)

2121-
871117

(32)

राज सायबि

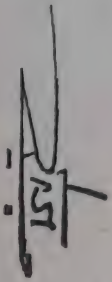
कथाकार

जन्म : ने. सं.

★

माध्यमिक स्तरया नू शिक्षाप् नेपालभाषायात गणित,
जीव विज्ञान धुजोगु प्राविधिक विषयया पुचलप् तप्युया
धर्म (?), छिगुहे न्ह्यसःया दुने लाः थें जि तांया ।

धार्येला मेवया लोभप् सा स्याताः धुँ पोसप् याइपि
छल्लतः दत्ते थन छुं जुइ थें जि मताया ।

अस्त्वरत्न जुखाधर

कवि

जन्म : ने. सं.

★

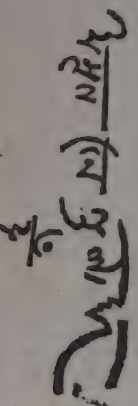
ध्व ख्ये निष्ठाः म्हुतु जुइ कैमखु - सरकारं नेपाल-
भाषा व ध्वया साहित्य थकायत माःगु ग्वाहालि जक मभ्यु
मखु न्ह्यज्यायगु लैपुइ तक नं पंगः थनाः धाप्तां ख्याः थें
दनाच्चंगु दु । कीगु न्ह्य ज्यायगु हक कवरनला तःगु दु, ध्व
ख्ये कीसं विरोध याना वयाच्चना, याय् माःगु नं दु । तर
सरकारं कीगु भाय् व साहित्य न्हंकेत स्वइच्चन धैगु ख्ये

(३४)

धाःसा दः विश्राम म्हु । धाय्कि ध्व भाषा व ध्वया साहित्य
नेपाःयागु संस्कृति नाप छस्वा जुयाः थःगुहे कनारमक निपि-
तसें धाय्पा ततःजीगु पुलांगु साहित्यया परंपराय् आः तक नं
न्ह्याना वयाच्चंगु दु । ध्व छग्गु म्वानाच्चंगु विकसनीन,
ससक्त जन भाषा खः । उकि ध्वयात न्हंकेत स्वइच्चन
धाय्गु पाय्छि मजू, धाय्कि ध्व गवले नं लनी मखु ।

अले ध्वहे इलय् कीसं थःत नं छकः धाय् लोपकनय्
मस्वय् ? कीगु दुने नं इल्ल अल्लविरोध दु । थुपि नाप नं
की धाय् मलवाय् ? सकल नेवाःतसें मांया दुल्ल ति निगु मां
भासहे थः मस्तयत्त खँ ल्लाकेमाः धाय् मधाय् ? भाय्जक
न्यना वनीगु जूसा न्ह्याथेजाःगु साहित्य थजु जन विरोध
वा नांगगु (पोर्नोग्राफि) नेवाः भासं च्वय् ज्यू धाइपिन्त
छाय् न्ह्यसः मयाय् ? कीसं मेपि शोषित पीडित जनताया
निर्ति मच्चल धाःसा कीसं थःगु भाय् शोषित पीडित जुल
अधिकार हजि धकाः गय् धाय् !

उकि जि स्वय् - कीसं छग्गु स्वस्थ मानवतावादी दिशा
ज्वनाः स्तरीय विश्व साहित्य श्रुजना याय्, अले सरकारं
नं कीत हनेत ल्लासं गय् मचुइ ? थःहे कीगु लैपु खः नत्रसा
सरकारयात जक दोषं विषां छु हे जुइ ?

(३५)

न्याहा नं मनुया गुगः छगु ज्वालामुखि खः । गुबले
सहयाय् मफइगु अन्याय जुइ, व ज्वालामुखि तज्याइ, अले
अनं विद्रोहया लाभा पिहां वइ । हल्य् हे थज्यागु अन्याय
व पक्षपातयात न्हंका मच्छत धाय्वं मनुया विद्रोहनं तसकंहे
न्यानापुगु हिसाया लैपु ज्वनेफु, द्रलंदः मनुयात चुइका
यंकीगु हियागु खूसि वाः वय् फु । गत मनुयात मनु जुयाः
स्वाय् थकुइ, अन मनुत जुक्व लाखे - लसि जुयाः नं पिहां
वय् फु । थज्यागु परिस्थिति पित महय्त मनु नाप मनुया हे
व्यवहार जुइमाः, मनुयात लवःगु न्याययागु वांलाक पलिस्था
जुइमाः । सामाजिक, राजनैतिक व आर्थिक ख्यलप्य जक
मखु, मनुया भाय् व साहित्यया ख्यलप्य नं न्यायया म् उतिकं
हे तःधं । छायाःसा मनुयात नय्, त्वने, पुने जक दंथां
मगाः, वयात थःगु दुःख - सुखया वाखं कनेत, हिलेत, ख्यय्त,
हालेत थःगु हे भाय् माः । छह्य सपेराया धकि दुने चम्पे
त्वाःल्लाना तःह्य ताहा जुयाः म्वाय्गु थ्व युगया जक मखु,
गुगु नं युगया मनुयागु आकांक्षा जुइफै मखु ।

थौं नेपालभाषा व थ्वया साहित्य प्रति जुयाचवंगु तःधंगु
अन्याय व पक्षपातयात कयाः कोसं मदिक्क विरोध याना.
वया च्वनागु दु । थ्व विरोधया सः थौं छह्य - निह्य कवि
लेखकपिनि कलम व प्यह्य - न्याह्य बुद्धिजीवीपिनिगु म्हुतु-

[६६]

प्याल जक मखु, द्रलंदः नेपाःमिपिनियु हुनुगलं निसं पिज्वा-
चवंगु दु । उय्नुहु तिति हे नेपाल सम्बत ११०० द्यै वयंगु
नमताय् कोसं पचुक खन - कोयाय् नं न्हलं चाःपि मनुत
थौं आपाः दय् थुंकन । छह्य - निह्य मनुया तिससलं जक
विद्रोहया फम् सनी मखु, तर थुगर्मा थौं हे को सदां छधी
व छर्प जुयाः हाला च्वने फन धाःसा थुकि ताख्वाय्तप्यगु
ल्लायपंया पिति अवश्य फिरिकिरि संकी - जितः विश्वास
हु । यदि थुलि नं छं मजुल, मनुत वज्ज्वाय् हे जुल धाःसा
थौंया कलम कल्लय् तलवार जुयाः पिरां मवइ मुनां धाय्फु ?
पत्याः यानादिसं - थ्व हासा थानाः भौ ख्याय्गु ख्याच्वः मखु ।
इतिहासं स्वातुस्वां वया वयाच्वंगु धातय्यागु वाखं खः ।

श्रीराम

श्रीराम
कवि

जन्म : ने. सं.

गुगु नं ख्यलप्य पक्षपाति व्यवहारया प्रतिक्रिया स्वरूप
छगु सहज अले स्वभावतः बलना वइगु विद्रोह गुगुकथं
बल धाय्गु जि मरू । टेक्निकल्ली बलंगु जिगु विद्रोह
मखु । छगु सहज प्रतिक्रिया खः विद्रोह । वस् ।

श्रीराम

ससारं गुलि आविस्कार जुल व पुत्रक आविस्कार मध्ये
भाषाया आविस्कारयानु अत्यन्त महत्वपूर्ण थाय् दु । भाषा
मध्यु समाजया कल्पना तर्क थाय् भाकु । भाषायानु स्वायु
मनुत लिसे ला व लुसिं थें जुइ । भाषा महुसा- गुणं विचा-
यानु तं रूप दइ मखु । नेपाल छगु चीधंगु देश जुयाः नं
थुकी तःताजि भाय् दु । थःथःगु भाषायात च्वछाय्गु सक-
सितं तःथंगु अभिलाषा जुइ, तर थथे धकाः स्वयानु भाषा-
यात क्वरयलेगु व अवहेलना याय्गु उचित मजू । थज्याःगु मनो-
वृत्ति राष्ट्रिय एकतायात धक्का जू वनी । नेपाली भाषा थौं
कीगु राष्ट्रभाषा जुयाच्वन । उकेयात उन्नत व सम्बद्ध
याय्गु की सकसिगु कर्तव्य खः । थौं थव भाषा लिया लि
थथे सम्पन्न जुयावंगु हर्ष व उत्साहवर्धक गौरवया खँ खः ।
तर थव भाषा की सकसियां राष्ट्रभाषा जुयावना च्वं थें सकल
देशवासिया थःथःगु मां भाषायात वलकेगु अवसर सक-
सितं प्राप्त जुइमाः । थथेहे-जुसा जक राष्ट्रभाषा कन
कन सुसम्पन्न जुइ । गथे सिमाय् उकिया कचा मचा वाउंसे
चवनाः वलना वंसा हे जक व सिमाया अभिवृद्धि व दीर्घायु
जुइगु खः, थथे हे देशय् हुने च्वंगु तःताजि भाषायानु उन्नति
व विकास हे देशयानु राष्ट्रभाषाया गरीमा व महिमाय् वृद्धि
जुइ ।

कीगु थज्याःगु चीधंगु देशं देश हुनेया तःताजि भाषा-
यानु विकास व सम्पन्नयनय् लगय् जुनधा मा राष्ट्रभाषायानु
अभिवृद्धी वाधा जुइ, राष्ट्रिय विकासया प्रयासय् आघात
लाइ धैगु खँ पूर्णतया गलत खः । गुलि गुलिमिनं थज्याःगु
विचाः अभिव्यक्त याना वयाच्वंगु दु । परन्तु थौंया जमानाय्
थज्याःगु विचाः कयाच्वनेगु गुण प्रकारं नं स्वस्थ मखु ।
राष्ट्रभाषाया विकास व सम्बृद्धिया निरति उपो कुतः याय्माः
तर देशया मेमेगु विकास व उन्नतिया निरति नं सरकारं
लिचिले मज्जू । सरकारं देशय् च्वंगु पुत्रक भाषायात समान
दृष्टि स्वय्माः धैगुया अर्थ राष्ट्रभाषायात थें हे पुत्रक भाषा-
यात स्वय्माः धैगु खँ व्यावहारिक जुइ मखु तर थःथःगु
भाषायात सम्बृद्धि व सम्पन्न यानाः थुकियात राष्ट्रभाषाया
साहित्ययानु समक्ष यंकेगु कुतः याय्गु अधिकारं धाःसा
स्वयातं वञ्चित याय्गु सरकारया नीति जुइमज्जू ।
नेपालभाषा पाले छकः विचाः याय्-थव भाषा नेपाः-
यानु छगु प्राचीन भाषा खः । थुकिया मूल तिब्बत, बर्मेलि
जुगलिं इण्डोआर्यन परिवारयानु मूल नेपाली लिसे पाः ।
नापं जीवन् हनाच्वने माःगुलि नेपाली व नेपालभाषायानु
सम्बन्ध स्वानावनेगु स्वाभाविक हे खः । नेपालयानु इतिहासय्
लिच्छवि इलंतिसे हे थव नेपालभाषायानु अस्तित्व दयाच्वंगु
खनेदु । मल इलय् थव भाषाया थुकुती आपालं सफूत निर्माण
जुन । विशेष यानाः मल ईया उत्तरार्धय् साहित्यया अने-
तनेगु विधात थुकी दुध्याः वन । वाखं, प्याखं, म्ये, तुतः

आदि ध्व भास्य निर्माणं जुल । उक्तं प्राचीनं नेपाः स्तुति-
केतुः कृतः यादृपित्तं ध्व भासं आपातं ज्वलंतं प्रस्तुतं याय
फल । सत्यादिति न्ह्यायानु नेपालया अवस्था स्वयाः विशेषज्ञ
Briden Holmstrom ध्याह्य विद्वानं नेपालय Only Newar's
and Newar's have a literature which is wholly Ex-
otic (स्त्रालि नेवात्य जक धन उत्कृष्ट साहित्य
दु मेधिनियु महु) धकाः धया दीनु दु ।

यथेहे फ्रान्सया विद्वान इतिहासकार सिलभा लेभि -
'बुरिह्य मांयात हेला याय थें नेपालभाषायात हेला यानाच्चन'
धकाः नुगः सर्विका दीनु दु ।

बौद्ध विद्वान भदन्त आनन्द कौसल्यायनजं धयादीनु दु -
'भाषा विज्ञानया दृष्टि नेपालभाषायात मदयका दृष्ट्यायया अर्थ
छगु तद्यं धति जू वनी ।'

यथे ध्व भाषायागु महत्वयात आपालं विद्वानतसें मुक्त
कण्ठं प्रसंसा याना वंगु दु । आतक नं नेपालया इतिहास
प्रेमी विद्वानतयसं ध्व भाषायात सयकाः प्राचीन नेपाया धर्म,
संस्कृति, इतिहास सयकाः थुइकाः वइ च्वंच्वंगु दु ।

नेवाः भाय् (मांभाय्) ल्लाहपित्तला ध्व भाषया ममता,
प्रेम श्रद्धा जुइहे जुल । थुकिया उत्तरोत्तर उत्तति व विकास
याना यंकेगुली अमित वञ्चित यायगुया अर्थ अमिगु मौलिक
अधिकार हनल यायगु जुइ । न्ह्याथे हे अल्पसंख्यक भाय्
धाय् मज्जीमा व देशयाहे धुकू जुइ, उकी उत्तम उत्तम

[१००]

साहित्यया रचना युया वंमा व विश्व साहित्यया हे धुकू जुइ ।
उकि थःगु मां भासं अमूल्य रचनात धाय्पियाः थुकिया
गरिमा व महिमाय् अक तनेगु कीमं यायमाः । यथे यायगुया
अर्थ राष्ट्रभाषाया सेवा यायगु नं जू वनी ।

सिद्धि चण्डिका

गुह्यसिके थःगु ह्यापाया गौरवम् छु अभियान इइ वयाके
थःगु मां भाषया वमण्ड अवरय इइ ।

-इयानन्द सरस्वती

न्ह्यागु भाग्यं तंसां जितः साय नुगः साः, ध्यायासा
भाय् हे राष्ट्रगा वंशावली खः ।

- डा. जोनसन

थःगु मां भासं चय् वले थें अपुक नुगः धंकेगु ज्या
कतः भासं जुइ फइमख ।

- पद्माप्रसाद वैद्य

(१०१)

नेपाल बहुभाषिक, बहु जातीय व बहुधर्मात्मिका राष्ट्र स्वः

-परचु

नेपाल राष्ट्र छगु जक जाति, छगु जक भाषा व छगु जक धर्म हुनु राष्ट्र नखु धन धीधी जाति हु, धीधी भाषा व धीधी धर्मय् विद्वास तयाच्वपि मत्त हु । उकि नेपाल राष्ट्र धाय्वले ध्व फुक जाति, फुक भाषाभाषी व फुक धर्म मान्य दाइपिनि संक्राः राष्ट्र खः । ध्व खँयात इमान्दारीपूर्वक धुइके मफुत्तले नेपाल राष्ट्रया सर्वांगीन विकास जुइमाः धइगु न्वँयात नं धुइके फइमखु । नेपालया राष्ट्रियता व राष्ट्रिय एकताया विनासया निरति नं ल्हापां ध्वहे खँयात मूलरूप धुइके फुक्रे माः । नेपाल राष्ट्र धइगु खँ विश्वया मानचित्रय् छगु सीमावद्ध एकाइ खःसा देश हुने ध्व छगु विविधताया संगठन खः । नेपालया एकता धँगु फुकक खँय् एकता मखु अनेकताया दशुइ एकता खः । ध्व यथार्थतायात नेपालया शासकतसँ व नेपाली जनतां नं वांलाक धुइके

(१०२)

माःगु न्वँ खः ।

नेपालया मंत्रिपरिमल नेपाली भाषायात राष्ट्र भाषा धयातःगु हु व हिन्दू धर्मयान राजम धर्म यथानगु हु अने नेपालय् बाह्र वंजया गानन हु । ध्व न्वना न्वँयान कयाः छल्लःसितं नेपालय् नेपाली भाषा छगुया हे जक विकास यापदइ, हिन्दू धर्मयान हे जक राज्यको संरक्षण दइ व खँय् जातिया हे जक फुक क्षेत्रय् बाहुल्यना दइ धइकथंया खँ धुइकाच्वंगु हु । गुलिमिनं अथे मखु धइगु खँ सीकं वाय्कं नं उकथंया प्रचार यानाजगु हु व सुनिर्वाचित कार्यक्रम दयकाः नेपालया धीधी भाषा, जाति व जातिय संस्कृतियात न्हाकथं नं कवरयलेगु, न्हाका वध्यगु पडयन्त्र यानाजगु हु । शुक्रथंया पडयन्त्रकारीत नेपालय् पृथ्वीनारायण शाहं विजय यानाः राष्ट्रिय पुनः एकीकरण याःगु तःदै लिपि-जक सक्रिय जुगु खःसां थौतकं नेपालया शासकीय क्षेत्रय् इमिगु प्रभाव दयाच्वंगु हु । नेपालया राष्ट्रिय एकतायात ध्व दकलय् ग्यानापुगु खतरा खः । थुकि देशय् हुने धीधी जातिप्रति असमान व्यवहार जुयाः दमन जुयाच्वंगु जक मखु, धीधी भाषाया विकास जुइ मफइच्वंगु जक मखु, थुकि राष्ट्रया स्वतन्त्रता व राष्ट्रिय अखण्डतायात हे गम्भीर खतरा जुयाच्वंगु हु । थथे जूगुलि नेपालया राष्ट्रिय स्वतन्त्रता व राष्ट्रिय सार्वभौमिकताया रक्षाया निरति नं देशय् दक्कन जातिया दशुइ समानता, देशय् दक्कन भाषायात समानता व देशया धीधी धर्मात्मकताय् दशुइ समानता दइगु

(१०३)

द्वयस्था यानाः नेपाल राष्ट्र फुल जातिपा मकाः खः धइगु भावना दलकाः राष्ट्रिय एकतायात ववातुका यकेगु नेपाल-या निति दकलप् तथंगु राष्ट्रिय आवश्यकता खः ।

श्व राष्ट्रिय आवश्यकतायात बेवास्ता यानाः जातिगत भाषागत व धार्मिक स्वतन्त्रता व समानताया जनअधिकारयात दमन यागु नीति थौतकया प्रशासकतसे कया वयाच्वंगु दु । अले श्व नीतिया विरोध यानाः राष्ट्रियता व राष्ट्रिय एकताया सम्बर्द्धनया निति थौतक हालावःपिन्त जातिवादी, साम्प्रदायिक आदि गलत आरोप विद्याः कवलयेत थनया धोर साम्प्रदायिक तत्वं छगु कथंया षडयन्त्रकारी संगठित आन्दोलन हे याना वयाच्वंगु दु । हालप् तिति थनया छगु साप्ताहिक पत्रिकां मंगोल जातिय सम्मेलनया समीक्षात्मक समाचारप् नेत्राः जातिप्रति यागु आक्षेप व डा० कमल प्रकाश मल्लया लाला न्ह्यःया अन्तरवार्तायात कयाः यागु साहित्यिक टिप्पणी उक्तथंया साम्प्रदायिक षडयन्त्रकारीतय् कुनियतया भण्डाफोर हानं नं जूगु दु । थुकथं राष्ट्र यातक भावना दलकाः साम्प्रदायिक ल्वापु थनेत स्वइगु तत्वया मुकाबिला नेत्राः तसंजक मखु सञ्चा नेपाली राष्ट्रियताया हिमायती सकल नेपालीतसे नं छयं छथी जुयाः याप् मागु दु । पत्रपत्रिकाय् थुकथंया जातिगत आक्षेपया खँ प्रचार यानाः पत्रिकां थगु नीजि सञ्चार्य जक पूर्वकीगु मखु राष्ट्रिय एकताया भावनाय् नं कुडरायात याइगु खः । तर थथे जुइकं नं उक्तथंया राष्ट्र विरोधी तत्वयात थो ५ या सरकारपाखे

(१०४)

छाय् गुगु कथंया कारवाइ मयात थ्व दकलप् अजुगति चाय् मागु, दकलप् दुःख ताय् मागु व दकलप् थुइके मागु खँ खः । थोथी जाति व धर्म दुगु राष्ट्रयात नं नेपाल बहुभाषिक, बहुजातीय व बहुधर्मालम्बो राष्ट्र मखु धइगु प्रचार याना जूपिन्त कारवाही यानाः देशया प्रचार्य स्थितिपात जनताया न्ह्यःने तथा वीगु गुगु नं जिम्मेदार राष्ट्रिय सरकारया तःबंगु कर्तव्य खः । थुलि गम्भीर खय् नं सरकार मौन जुयाच्वनेगु सरकारं थगु उत्तरदायित्वयात पूर्वके मफ्यगु खः । थुकथंया स्थितिपात दलकां यंकल धाःसा थुकिपा परिणाम देशप् साम्प्रदायिक ल्वापु जुइफु, देश कुचा दलावने फु, राष्ट्रया स्वतन्त्रता व सार्वभौमिकता तना वनेफु । उकि नेपालया राष्ट्रया गठनया यथार्थतायात थुइकाः राष्ट्रियता व राष्ट्रिय एकताया निति सरकार व जनतां नं नेपालया थोथी जाति, भाषा व धर्मयात समानता विद्याः नेपाल राष्ट्रया उच्चति प्रगतिपात न्ह्यज्यकेगु कुतः जुइ मागु दु । थुकिपात गुगु कथंया पंगः वःसां उकिपा समाधानया लैपु नं सकले जानाः याप् मागु दु । थोथी संविधानय् नेपालीयात राष्ट्र भाषा व हिन्दू धर्मयात राज्य धर्मया मान्यता विद्या वःगु कारणं नेपाली राष्ट्रियताया विकासय् पंगः हइगु जुलधाःसा संविधानया संशोधन यागु नं आवश्यक जुयावइ । राष्ट्रया संविधान राष्ट्रया रक्षाया निति खः । राष्ट्रिय एकताया निति खः । थुकिपात सुनानं लवःमके मज्यू । उकि संविधानं हे नेपाली जनता दथुइ समानताया भावना म्वाके मफइगु

(१०५)

सरकारी स्तरस्य नेपालभाषा : एवम् अध्ययन

-साम्प्रतिक

नेपालभाषां सरकारी स्तरस्य गुकथं मान्यता कया वया चन ।
नेपाःया इत्य् व्यत्यया सरकारं श्वइत गुकथं थाय् विपा तल
आदि सीकेत अभिलेख, वंशावली, शिलालेख, ताम्रपत्र, सन्धि-
पत्र, पत्र-पत्रिका, रेडियो प्रसारण, मान पदवि, शिक्षा पाठ्यक्रम
सफू प्रकाशन आदि वः काय्माःगु आवश्यक जू । श्वहे उवल-
यात वः कयाः सरकारी स्तरस्य नेपालभाषा पाखे एकः मिखा
व्य-
लिच्छिविकाल

५ सर्दिनिसें ६ सादि तकया ई लिच्छिविकालीन ई खः ।
श्व ईया अभिलेख नेवाः खःवः खनेहु । गथेकि अंशुवर्माया
सांगाया अभिलेख 'हामू' खःवः दुध्यानाचवंगु खनेहु । सांगाया
मिलवालातयत कर (अन्त गुल्क ?) पाः याःगु न्ह्यथना तःगुं
हु । अन्तगुल्क सरकारया आयथ्योत मध्यम् छता थ्योत खः ।
श्व पदार्थ हे करया रूपम् कयातःगु सी हु । गन-कर हामू
न्ह्यथना तल अन सरकारी स्तरस्य नेपालभाषायात आर्थिक,
प्रशासनिक खःवः कथं मान्यता हु थयागु स्पष्ट जू । थ्येहे
लिच्छिविकालीन अभिलेख-खनपु, तेखु, खोप्रिड, दुम्लड, च्व,

(१०८)

थेच आदि खःवः उल्लेख जुपाचवंगु खनेहु ।

मल्लकाल

सरकारी स्तरस्य नेपालभाषा अध्ययन स्वागुती मल्लकाल
साप न्ह्यज्याः । श्वहे इत्य् नेपालभाषां पूर्ण विकास याय्
खन । श्वहे इत्य् राष्ट्र भाषा, देश भाषा अने जनभाषा कथं
श्व भाय् बलन । उके नेपालभाषाया स्वर्ण इत्य् नेपालभाषा-
यात सरकार स्तरस्य दयाचवंगु मान्यताया अध्ययन व व
थलाः याय्-

क) इतिहास (वंशावली)

वंशावली (न्ह कथ थाय्गु खःसा इतिहास) इतिहास अध्य-
यनया छगु मू ज्यामः खः । मल्ल ईया अध्ययन याय् बलम्
छगु वंशावलीस गोपालराज वंशावली धकाः नामाकरण जुया
चवंगु हु । जयस्थिति मल्ल जुनु जुइ थुंकाः ने. सं. ५०७-५१०
स दय्का तःगु श्व वंशावली नेपाःया किंवदन्ति इतिहास लिच्छिवि
इति निसें जयस्थिति मल्ल तक्कया खः दुध्याः । थ्ये स्वय् बलम्
श्व वंशावली पूरा सरकारी सहयोग दक्कगु स्पष्ट जू । व
वंशावलीस भाषा निताजि हु । छगु संस्कृत मेगु नेपालभाषा ।
वंशावलीया पौ २६ (क) या जयस्थिति मल्ल निसें न्ह्यथं
बलम् नेपालभाषां न्ह्यथना तल । पौ ३० स गनं संस्कृत हु ।
पौ ३६ (ख) निसें पूर्णतया नेपालभाषा छयातःगु हु ।

ख) चिह्नकाले

जुनु पक्षमल्ल (राज्य काःगु ई ने. सं. ५४८) थः मां
संसारदेवी महुगुलि पगुमतिइ सालिक तपाः छगु अभिलेख (ने.
सं. ५६१) न तपा थकल । व अभिलेखय् नीतिश्वः मध्यम्
होपांगु खुइवः संस्कृत व मेगु झिखुइवः नेपालभाषां चयातःगु
हु । राजपरिवार तःगु अभिलेखय् दकले होपां नेपालभाषाया

(१०९)

कृपला ध्वहे खः । नेपालभाषाया इतिहास्य ध्वया तथेणु महत्त्व

दु ।

ग) नेपालभाषा स्वैच्छः छुम्पला
द्वप तःमधी ने. सं. ५६९ या छगु अभिलेख दु । ध्व
अभिलेख जुनु यशमल तःगु खः । शुकी जम्मा पीन्याद्वः दु ।
स्वीप्यद्वलप नेपालभाषा छवो तथाः संस्कृत नाप अलग याःगु
दु । सरकारी स्तर्य ध्व भाषायात नेपालभाषा धकाः नामकरण-
या दसिया निरिति ध्व महत्त्वपूर्ण जू । नेपालसम्बत ५६९ निसं
नेपालभाषा सरकारी तवरं स्वीकृत जूगु खनेदु ।

घ) प्रज्ञासन्निक्र द्वैत्रय नेपालभाषाया छुम्पला
नेपालभाषायात प्रज्ञासन्निक्र द्वैत्रय नं नाला कयातःगु ने.
सं. ५७४ द्वप किल्लाया छगु ताम्रपत्र कपनाचवंगु दु । ताम्र-
पत्रय् किल्ला सुनां सुरक्षा याय्मागु खः व खू नेपालभासं
नह्यना तःगु दु । ध्व नेपालभाषायात प्रज्ञासन्निक स्तर्य
यंकुम्ह जुनु यशमल खः ।

ङ) भाषा सम्मानताय्- नेपालभाषा

ये, हनुमान धवाखाय् द्विपय् भासं च्यातःगु छगु शिलापत्र
दु । ध्व कविन्द्र जुनु प्रताप मलया अभिलेख खः । उगु
इलय् थःगु विद्वता च्यत तयातःगु ध्व अभिलेख भाषा समा-
नताया छगु महत्त्वपूर्ण उदाहरण खः । नेपालभासं संस्कृतया
थाय् कयाः नं सरकारी स्तर्य फुक्क भाषायात समान व्यवहार
यानाः नाप तयातःगु ध्व छगु महत्त्वपूर्ण दसि खः ।

च) साहित्यिक द्वैत्रय- नेपालभाषा

मल इलय् साहित्यया धुकु तसकं वल्लाना च्वने धुंकल ।
ने. सं. ६०२-६४५ रणमल्लया पालय् नेपालभाषा साहित्य
वांलाःगु पलाः छी धुंकगु खनेदु । उदाहरणया निरिति जुनु

(११०)

रणमल्ल हे चिनादीगु कवितायात काय्फु । यथेहे जुनु मरिन्द्र
मल्ल, जयप्रकाश मल्ल आदिपिस ध्व भासं मिलः, तुलः, मे,
प्याखं नं च्यायाः ध्व भाषाया साहित्य वाङ्मय्या धुकुयात
वल्लका यकूगु दु ।

केवल साहित्य मिलः, तुलः, मे, प्याखं नक मखु साहित्यया
विविध पक्ष धर्मशास्त्र, उद्योतिपणास्त्र, मानव न्यायशास्त्र, अमर
कोष, हितोपदेश आदि प्रविधि सम्बन्धि सफुल नं ध्व इलय् रचना
जुइ धुंकूगु दु ।

यथेहे मल्ल इलय् वं मी वलय तममुक आदि ध्व नेवाः
भासं च्यय्गु यानाचवंगु नं खनेदु । (विस्तृत जानकारीया निरिति
मोहनप्रसाद खनालया 'मल्लकालीन अभिलेख' सफु स्वयादिसं)

झाह काल

जुनु पृथ्वीनारायण शाहनं नेपालभाषां मिलः च्या यकूगु
दु । जुनु राजेन्द्र विक्रमं ध्व भासं 'महासत्त्व' प्याखं च्या
यकूगु दु ।

यथेहे जुनु प्रतापसिंहया पालय् नेपाः व भोत दथुइ तथेणु
ल्वागु जुल । जीतपुर इमिगु रणक्षेत्र खः । तर नेपालीतय्
वीरताया न्ह्यःने भोतं छयं ववछुके माल । अनलि निगू
दथुइ छगु सन्धि ने. सं. ८२५ स जुल । ध्व सन्धि नेपालभासं
जुल । सकस्यां स्पू छगुलि मेगु दे नाप जुइगु सन्धि सरकारी
स्तर्य जुइ । अले अमिसं नालातःगु सन्धिया भाषा नं
सरकारी स्वतः जुइ । उके नेपालभासं सन्धि जूगुसि जुगु
इलय् नेपालभाषा सरकारी स्तर्य नाला तयातःगु स्पष्ट जू ।

राणा काल

सरकारी पत्रिका 'गोरखापत्र'य् नेपालभासं नं समाचार
ब्यूगु ।

(१११)

नेपालभाषाया गुण नं पत्र-पत्रिका, सफू. समिति अङ्क ५
पास याका: तिति पिकायुग स्वीकृति ।

क्रान्ति क्काल

नेपाल रेडियो ने. सं. १०७० (वि. सं. २००७ माघ ५)

स विराटनगर नेवा: भासं प्रसारण ।

प्रजातन्त्रोत्तर क्काल

क) ने. सं. १०७२ (वि. सं. २०१०) निसं एस. एल. सी.

तैय नेपालभाषा व्वने दइगु व्यवस्था ।

ख) ने. सं. १०७६ (वि. सं. २०१३) स सरकारी प्रकाशन

नेपालभासं सत्यमोहन जोशीजुं च्वयादीगु शुभ राज्याभिषेकया
स्ये पिकाया व्वगु ।

ग) ने. सं. १०७६ स कवि चित्तधर 'हृदय' यात 'कवि
केजरी' उपाधि व्वगु ।

घ) ने. सं. १०७६ (वि. सं. २०१६) निसं रेडियो नेपाल
'जीवन दत्त' कार्यक्रम प्रसारण मुरु यात ।

पञ्चायत व्यवस्था क्काल

क) त्रिभुवन विश्व विद्यालय सन १९६२ निसं आइ. ए.,
आइ. कम, आइ. एस.सी. तैय भर्नाकुलर नेपालभाषा, आइ. ए.,

वी. ए. तैय प्रदान नेपालभाषा, नेपालभाषा अन्तर्मा याय दइगु
व्यवस्था ।

ख) ने. सं. १०८५ (वि. सं. २०२२) निसं तणि ६, ७ तैय
नेपालभासं व्वने दइगु व्यवस्था ।

ग) पुरातन विभाग ऐतिहासिक घटना स्थलया व पुलां
पुलांगु नेपालभाषाया सफू आदि या संरक्षण यानातःगु ।

घ) ने. सं. १०८६ (वि. सं. २०३५) निसं ति. वि. वि डिग्री
तैय नेपालभासं डिग्रीवाइ डिजिटेशनया रूपय पी. एच.डी.

(११२)

नेपालभासं याय दइगु व्यवस्था ।

ङ) ने. सं. १०८६ (वि. सं. २०३६) निसं रेडियो नेपाल
फुलवारी कार्यक्रम यातय छु नेवा: म्येया प्रसारण ।

च) ने. सं. ११०० (वि. सं. २०३६।१।१) स महाकवि
सिद्धिदासया क्रिया तया: स्वीग: वंगु हुलाक टिकट पिका:गु ।

शुक्रय सरकारी तैय नेपालभाषां मान्यता कया वयाचवंगु
हु । अले थव पुस्तकयात अध्ययन याता स्वयंवल्य नेपालभाषां
सरकारी तैय वालाक थाय कया वयाचवंगु खनेहु ।

थन लव.मंके मज्जुगु छला खं छु था:सा सरकारं हे थथे
वी धुंका: हानं ने. सं. १०८५ (वि. सं. २०२२) स रेडियो नेपालं
नेपालभासं प्रसारण जुयाचवंगु समाचार निकाल । ने. सं.
१०८१ स रेडियो नेपाल 'जीवन दत्त' कार्यक्रम नं निकाल ।
न्हू शिक्षा योजना लागू जुइ धुंका: तणि ६, ७ स नेपालभाषा
व्वने मदइगु यात । माध्यमिक तैय नं मीप्यंगु विषय मध्यय
छु जक काय दइगु यात । वयामस तैय मानविकि तथा
सामाजिक शास्त्र अध्ययन संस्थान त्कला: कनसं व विज्ञानय
नेपालभाषा व्वने दइगु यात नं त्रिका:गु, पत्र-पत्रिकायात रजिष्टर्ड
मज्जुगु स्वयंवल्य था:सा मचा हेकेया निति न्हव:सा व्यर्थ छक:
थ: उदारवादी धका: व्वगु नितिहे जक व्वगुला धै थे च्वे । उके
कहे मेगु नं लिपयाना मकाइ धयागु छु महु ।

अयनं थथे लिपयाना मकासे दयाचवंगु यात विकास यागु
ख:सा, मेमेगु तना यंकूगु खसा सरकार नेपालभाषा विकासया
निति छु उल्लेखनिय ज्या या:गु हु धका: थाय फइगु ख: ।
थेया पुलांगु साहित्य, कला, संस्कृति यात भाका तयात:गु भाय-
यात संरक्षण सभर्धनया निति ववातगु भवहालि यानाचवंगु हु
थाय छिगु ख: । तर हुखया खं थथे मज्जुया वित । अस्तु ।

(११३)

पिकाः पार्श्वे

- 'तय्जू' विचाः ल्याः पिदनाला ?
- विचाः ल्याः गवले पिदनी ?
- न, लिवात छिमिगु विचाः ल्याः ?
- विचाः ल्याख्य गवः महेसिगु विचाः वल ?
- गुलि ज्या दनि विचाः ल्याः या ?
- प्रेत्य वने धुकलला विचाः ल्याः ?
- फलानापिसं छिमित विचाः मवीगु धाल थें मखुला ?
- फलानापिसं छिमित विचाः मविकेत सनाजुल धालनि
- खः ला ?
- विचाः ल्याः ला उच्चः छायाः प्रायमाः नै, पत्रिकाया
- इतिहास्य छु आयाम तनावी धवं !
- त्रिमह पासापिसं विचाः ल्याः या निति धयातय् धुकल,
- नोट यानाति, जिगु नामय् त्रिगु बूक जुल !
- भुक्यं जिमिगु खासा पलाः यात इंगित यायां सुभेच्छुक पाखें
- सुझाव सलाह वयाच्चंगु व सकसिनं उत्सुकता पिजव्यकाच्चंगु
- ध्व विचाः ल्याः खः । अले 'तय्जू' विचाः ल्याः पिकाइ मखु-
- तला धयाजगु इलय् तय्जू याया थःगु घोषणा सिवें यक्व
- लिवाक्क पिदनाच्चंगु ध्व विचाः ल्याः खः ।
- पत्रिकाया स्थिति गथे खः द्यमिपिपाखें सुलाच्चंगु खँ मखु ।
- उकिसनं पत्र-पत्रिकां थःगु स्वतन्त्रता उपभोग याना हसैति
- सरकारं भव्या अभाव मृजना यानावित । फलस्वरूप भव्या
- निति सूचना विभागया सिफारिस कायमाःगु बाध्य जुल ।
- उकिसनं रजिष्टर्ड जुइ मफुगु नेपालभाषाया पत्रिकायात ला
- भवै मळ्यु । छले धमह हे रजिष्टर्ड मवीगु मेखे रजिष्टर्ड

(११४)

मज्जुगु पत्रिकायात भवं मवीगु नीति क्रयाः पत्रिकाया व्ययल्य
छुगु भयानागुगु प्रहार यानाच्चन । गुकें भवं स्टक तयाः चले
याय् मफुगु पत्रिकालयत तसकं मर्का जूवन । ध्व मर्का जिपि
नं मुक्त जुइ मफुत । उकें यानाः नं छु जिथिलता जिमिके
अवश्य वल खः । अयनं थःगु घोषणा सिवें यथे यक्व लिवाक्क
पिकाय् माःगुलो द्यमिपिनि उत्सुकतायात ताःई तक यथे पीका
तय्माःगुली धाःसा जिमित दुख जूगु दु ।

यथे धायवले द्यमिपिके आत्मसं छुगु न्ह्यसः दं वध्फु-
अयनं छाय् यथे लिवाके माल ? छुं अवरोध जकं वलला ?

खः, जिमिगु लिसः स्पष्ट हे जुइ-व अवरोध हे खः ।

द्यमिपिन्त जिमिसं थःगु नुगः खँ मसुच्छुसे धाय् कि जिमिगु
इच्छा दक्व धया थें नेपालभाषाया साहित्यकारतय्त ध्व विचाः
ल्याख्य छयाय् मुनेगु नं खः । तर जिमिसं मुने मफुत ।

उकें ध्व विचाः ल्याख्य द्यमिपिसं खंकादी यक्व हनेमाःपि हे
तनाच्चंगु । (छु गथें जुयाः सुं नं हनेवहःपिन्त जिमिसं वछ्या-
हयागु 'न्ह्यसः पौ' मध्यंगु खःसां क्षमा पवना ।)

यथे तनाच्चंगु खनीवले भाषाया व्ययल्य भाषा प्रति दमन
जुयाच्चंगु इलय् फुक्क छपं छथी खः धयागु प्रमाणीत यायां
विरोधया सामुहिक सः धव्यकेगु 'तय्जू' या ध्व भवसालय्
छाय् फुक्क सहभागी मजुल ? ध्व नं द्यमिपिके वलना वय्
फुगु न्ह्यसः खः ।

थुकिया लिसः नं जिमिसं स्पष्ट हे वी (यथे जिमिगु स्पष्ट-
वादीताय् सुं तंचाहला ? ध्व न्ह्यसलं जिपि तापाःगु महु तर
सुं नं तंचाहगुया भयाः चिकु पट्टः जिमिके महु छाय्कि जिमिके
स्वार्थ महु ।) कि जिमिगु भवसाः कथित छपुचःतय् मयःगु
जुयाच्चन । उकें ध्व विचाः ल्याः हे कवथलेगु कुतः इमि पाखें

(११५)

जुवन । (यदि सुं व्यक्ति / भाषा प्रेमी प्रमाण भाग यात धासा
वीत जिपि तयार हु ।) हुनें हुनें पडयन्त नं जुल ।
यद्यपि ध्व पडयन्त सलमन व्यक्ति लिसे जिमिग छुं व्यक्ति-

गत तं इवि महु । साहित्यिक छयलप्य ब्वलना वइगु मतभेद सामान्य
खः तर 'तयजू' विचाः ल्याः कवयलेत स्वयंगु छगु दुस्साहस पूर्ण
कुतः खः छार्थिक जिमिसं 'व्यक्तिगत स्वार्थ' जाःगु न्ह्यसः न्यनागु
महु । गुगु वाद प्रेरित न्ह्यसः यानागु महु । वरु मुक्कं भाषिक
न्ह्यसः न्यनागु हु । जिमिसं वहे व्यक्तिगतके न्ह्यसः न्यनागु हु
गुपि, मुक्कं नेवाः खः अर्थात इपि नेपालभाषाया अनुरागीत खः ।
नेपालभाषाया साहित्यिक पत्रिकाया सम्पादक खः वा पत्रिकानाप
छुं कथंया सम्बन्धित खः । तर इमि पाखे हे पडयन्त जुवन ।
उर्कि इपि भाषाद्रोही खः । इमिगु भाषा प्रेम छगु होग खः ।

जिमित दुख ताः कि छगु हे अभियानप न्ह्याः वनाः नं,
छगु हे लक्ष्य जुयाः नं सहभाषि जुइगु पलेसा थये अखः
ज्या छाप जुल ! छद्माः ला जिपि कु नं नया कि जिमिसं
न्ह्याकागु पलाः गलतला मजु ? अथवा थिमित हे गनं स्यालय
ला ल्यु मव ? वा थिपि हे सरकार खः । मखुसा जिपि अजुवाः
कि धज्याःगु ज्यां झोगु आजुयात सतीका वी कि नेपालभाषाया
मही मिखातयत अक्व भिं याइ ?

खः, नेपालभाषा प्रति सरकारी मही मिखाया विरोधप
क्रमवद्ध रूपं नेपालभाषा भाषी जनतां ने. सं. १०८५ निसं
सः तयावःगु खः (अथे धकाः जिमिसं प्यंगः थांया युगं निसंया
इतिहास लक्ष्मकागु महु ।) प्रत्येक नेपालभाषाया दबू दबुलि
ध्वहे सञ्जात तिर यायां ध्वयका वयाच्वगु नं खः । अले वहे
तिर सत्यप मेगु सामुहिक छसः तनेगु 'तयजू' या भवसाःयात
छाप स्वयंकेगु कुतः जुल ? थुइके मफइगु खं खः । शायद ध्वहे

(११६)

वय्कःपिनिगु छ्यालय च्वंगु धर्किया दसि खः । यद्यपि वय्कःपिसं
सरकारी अममान भाषा नीतिया विरोधप सः तइच्वंगु हु
शायद ध्व नं छगु होग जर्क हे खइ ।

छुं व्यक्तिगत कारणं विचाः वी मफुत व मेगु हे खं खः
तर थम्हंला मविल म्याल, मेपिनत नं मवीकेगु व वी थुंके-
पिनिगु नं लिख काय्केगु कुतः यापगु वा वियातप थुंकेगु दइ
तयजूया मनुषां काः वइ वी मते जि वयाः काः वय् धकाः
विचाः लाकेगु भाषा द्रोहीया नमूना मबुला ? स्वतन्त्र अभि-
व्यक्तिता हत्या मबुला ?

अले वय्कः नं छम्ह खः सुनां जिमित नाप लावव पतिकं
ध्यावू नकेगु यात- जिमिसं विचाः ल्याखप्य दकलप ल्हापां
'गिरिजा' या हे विचाः तयाः पिकाइगु जुइ मबुला ?

तर दुखया खाँ थकार्लि निसं विचाः तयापकागुलि वय्कः
'गिरिजा' सिवें थं जुइ मफुत । शायद वय्कलं ल्हापां हे
जिमित अलफावतिकलिल लेखकया नां धलः तया यकेगु सल्लाह
विषादीगु जूसा वय्कःया मनोकांक्षा पुवनीगु खइ । तर दुर्भाग्य
थये जुग मविल ।

धजाःगु मनीगु ज्या समाजया चेतनशील वर्ग पाखे छाप
जुल ? गथे जुइ फल ? ध्व आश्चर्यया खाँ खः । नेपालभाषाया
साहित्यया इतिहासप थज्याःगु घुणित ज्या शायद दकलप ल्हापागु
जुइ । ध्व छुमां वांलाःगु मखु । कल्प थुकि इपित प्रवाह
न्ह्याके फु, ब्वलंके फु । उर्कि हलप्य हे सचेत जुइमाःगु
आवश्यक जू ।

थुकथं ध्व विचाः ल्याःया अभियानप जिमिसं शुरु निसं
खालु अनुभव याना वइ चन्नानु खः । तर ध्व खालु जिमित
विचलित याःगु महु वरु अखः जिमिगु पलाःयात धिसिलाकेत

(११७)

वः जक ह्युगु दु ।

च्चम् जिमिस न्हायनागु दु कि ध्व विचाः ल्याख्य पक्व
हनेमाःपि तनाच्चंगु व्वमिपिस खनी । थथे छाप् जुल धयागु
ख्वात क्वथीक त्वम् वने नेपालभाषाया साहित्यकारतयत्
न्याब्बम् व्वयने मागु आवश्यक जू वं अर्थात् ध्व 'तयजू' विचाः
त्याःभात विचाः विद्या विद्यादीपि व विद्यामदीपि हनेवहःपित्त
न्याब्बम् व्वथलागु दु-

१) समाजम् स्वायमाःपि (शायद वयःकःपि जक हे ला !)
कथित संगठनं च धाःसा चवल, व्वयमते धाःसा मच्चल- थःहे
दनावय् मफुपि ।

२) जागीरया सवालं थगु प्रतिभा, थगु नुगः खँ अभि-
व्यक्त याम् मफुपि अर्थात् सरकारी जागीर नःपिसं थजाःगुली
सनेमज्जू धैगु धारणा थःधमं व्वलंकाच्चपि ।

३) उदारपि अर्थात् देशय् उल्लिमछि भाय् दु, सरकारं
मुया भाय्यात नि स्वयम्, स्वयां साध्य मजू धादपि ।

४) थगु विचाः वी मयःपि ।

५) चय्या प्यता खं निर्भोर्क जूपि ।

जिमिगु धारणा खः- लेखक समाजया चेतनशील वर्ग खः ।
अमिगु व्वहल्य देश, जनता अथे हे थः मां भाय्या इयातुगु
कु वा उत्तरदायित्व दइच्चनी । उर्के लेखक, सिद्धिदास खः,
धर्मदिरय धर्माचार्य खः, माओ खः, हेचिमिल्ल खः तर जिमिगु
ध्व धारणा गलत जू वन ।

जिमिगु विश्वास- लुसुन मुनां डाक्टरो लजगा त्वःतुंग कारण
केवल झिम्ह नीम्ह अंग जतय्सं ख्वीम्ह ल्हाय् चिनियातयत्
गाणविक यातना विद्याच्चनं नं छुं प्रतिवाद मयासे त्वलं जक
स्वयाच्चंगलि वयाके छुगु विद्रोह दनावल- जि. छाप् वासः

(११८)

प्रान्तः म्वाकेगु थजाःपि नामदं जनतायत् ? जिगु देशप्राप्त
ता ववाःगु हि दुपि जनताया आवश्यक दु । उर्के लुसुन
लेखक लगजायात जवन- केवल नामदं जनतायात म्वाकेत मखु,
देश निर्माण यादपि, दासत्व स्वीकार मयादपि जनता व्वलंकेत ।
जनताय् चेतना थनावीत ।

जिमिगु विश्वास- महाकवि सिद्धिदास मुनां राणा दमनया
तिहिनय् नं भाषाया छल्यत् अयक तयस्या यानादिल जनताय्
मां भाय्या ममता व्वलंकेत, भाषिक चेतना जगूत जुइकेत ।
तर लुसुनया जीवनी व्वनाः, सिद्धिदास म्हासीकाः नेपाल-
भाषाया लेखकतय् भावना नं अथे हे जुइ धयागु जिमिगु विश्वास
गलत सिद्ध जुल जब यक्व जिमिसं ताकिता याय्, थुवांथु
जिपि वनेवं हारेचायाः अन्त्य छवपया नां जाःम्ह भाषा अन्वे-
षक / भाषा जवाःजुं जिमित धयादिल- जितला वी मास्ते
वःगु खः, वी माःगु नं खः तर छु याय् पासापिसं वी मते
धाः वल । मितिङ्ग याय् मानि धाल । उर्कि मितिङ्ग वीगु
क्वछीवं तिति वीगु जुइ । छु याय् भादपि तंचाया दीमते
समाजय् सहर म्वायमाः ।

-अथला गुवले छिकपिनिगु मितिङ्ग जुइले ? जिपि पिया
चवने । जिमिसं न्यना ।

-वला जि मस्यु ।

थकथं वयकलं जिमित वास्तविक तथ्य कनादिल । थम्हं
विचाः वी मफुगुली दुख प्कादिल । ध्वहे खँया पुष्टि स्वरूप
थम्हं वच्चिछ मयाक च्यातय् थुंकागु लिसः कयनादिसे छवपया
हे छम्ह उपन्यासकारजुं नं पासापि लिसे सल्लाह याय्मानिगु
खँ कनादिल । लिपा वयकःपिनि मितिङ्ग जुल वा मजू जिमिसं
मस्यु तर अय् धकाः छवपं लिसः / विचाः वःगु मडु ध्व मखु ।

(११९)

द्वय पाखे स्वम्ह भाजुपिनिगु विचाः जिमित प्राप्त जूगु दु
शायद वय्कःपि कथित पुचः दुने मलाःपि जुइ ।

शुकथं थःगु नुगलं सहि खँ धकाः थुइकां नं छम्ह चेतन-
शील लेखक थःहे दनावप् मफुगु शायद नेपालभाषाया निति
दुर्भाग्य खइ ।

अले थ्व नं दुर्भाग्य हे खइ नेपालभाषा साहित्यं व्याव-
यिक रूप काय् मफुगु नं । गुके लेखकतय्सं थःगु अथक
तपस्याया मू काय्मखं । च्वसूया पारिश्रमिक वीगु वांलाःगु
व्यवस्था जुइफूगु खःसा शायद गुलि प्रतिभातय्सं जागीरया
निति थःगु प्रतिभायात हत्या याय् मालीगु मखु जुइ । तर
थथे थकाः जिपि थःहे नं कर्तव्य पिने वने त्यनागु मखु ।
जिमिगु नं विचाः दु 'तय्जू'या लेखकयात पारिश्रमिक वीगु
तर थव्यां न्ह्यः यक्व मेगु समस्या दं वयाच्वंगुलि थुकेयात
उयाय् वयले मफुनि । यद्यपि थ्व लय् कुतः जुयाच्वंगु दु ।
तर कुतः छवतःसिया जक जूसा सफलता गवले सती मखु ।
छापकि उदारताया नं छगु हद दइ । गुम्ह नेपालभाषा धकाः
जुइ वं अवश्य चाः जुइ, थु जुइ कि सरकारया उपेक्षित
जातिया भाय् प्रति दमन गथे च्वं । नेपालभाषा व थव्या साहि-
त्यकार प्रति सरकारया मिखा गथे च्वं । अले थथे चाय्क
चाय्क नं सरकार प्रति हे उदार भावना तय्गुया अर्थ छु
खः ?

नेपालभाषाया साहित्यिक पत्रिका (निलापौ / स्वलापौ ?)
या सम्पादकयाके भाषाप्रति सरकारीमहो मिखाया चरण सीमाय्
नं सरकार प्रति हे उदार भावना गथे वलना वल । आश्चर्यया
खँ खः ।
यद्यपि घुटता जुइ- अयनं जिमिके छगु थुइके मफुगु

(१२०)

न्ह्यःसः दनावगु दु-नेपालभाषाया निति थःगु छे, वु पाना
दीम्ह, थःगु जीवन हे नेपालभाषाया निति अर्पण यानादीम्ह,
राणातिगु चरण सोमाय् नं मभ्यासे नेपालभाषाया निति
न्ह्यःजयानादीम्ह, गुम्हसिके थौं सरकार नेपालभाषायात थय्च्वंक
महो मिखां स्वइच्वनं नं छुं कय्या विद्रोह दना मवः अःखः
व प्रति हे नतमस्तक जूगुया कारण छु खः ?

कारण यगु थजु-थःगुहे छुं कय्या वाव्यता वा मेगु हे
कारण विचाः वी मयल मविल जिमित छुं धाय्गु महु ।
तर नेपालभाषाया 'न्हू पिधिया प्रतिनिधि स्वलापौ' या
ल्याय्म्हम्ह सम्पादक-छम्ह चेतनशील व्यक्ति, प्रगतिशील कवि वी
वी धकाः यक्व झुल्य याय् धुंकाः लिपा थःगु पत्रिकाय् सम्पादकीय
तकं च्वय् मलाः, फुसंत हे महु धकाः नकरात्मक लिसः वीगु
गुलित उचित वा अनुचित खः सकस्यां अनुमान याय् फुगु
खँ खः ।

'तय्जू' या च्वमिपिसं अनुमान जक मखु वांलाकहे ध्वा-
थुल जुइ कि 'तय्जू' विचाः रयाः थन तक लिवाका च्वनेमाःगु या
कारण छुः ? कारण थ्व खः कि जिमिगु 'विचाः' लिसः' थकालि
निसे तयाय्केगु खः उकि वय्कः हनेवहःपित्त लनाच्वनेमाल
गुपिसं जिमित, 'वी वी' धकाः लखय् मिखा कंकेगु कुतः यात,
थवले वी धकाः ध्वँ लात, थन विया तय् धकाः झंगः लात
तर छाय् ? जिमिके लिसः महु ।

अन्तय् थ्व 'विचाः' ल्याः' थुलि धिसिलाकेत विचाः / लिसः
विद्यादीपि भाजु मय्जुपि, क्वातुगु वः विद्यादीपि पासापि अले
गुगु नं इलय् थाकु मचासे भयसुभयं सल्लाह विद्यादीपि हने-
वहःपि पाखे सदां थथे हे वः दइगु आसा याना नापं जिमि
पाखे वय्कःपित्त सुभाय् !

—*—

(१२१)

तय्यजु - रजदैं तक्क कयादिसैया - छिस्वः

नह्यसः- सिमा पतिकं विजोर त्वाः जुइक दमा सिमाम् २३ मह

फैचात चिनादी पुना ?

लिसः- थुकेया पाय्छिजु लिसः तःताजि वी ज्युसां दकले अगुगु

कथंया थये छः- प्रत्येक फैचातय गःपतय च्यागु च्यागु

छिपतं चिनाः व छिपः सिमा पतिकं चिनावीगु थये ची

बलय सिमा पतिकं नोस्वमह नोस्वमह फैचा च्यागु जुइ ।

पाय्छिजु लिसः वछगहयादीमह- भानु रमनरत्न शाक्य, झोछे

तय्यजु - रजदैं तक्क कयादिसैया !

[ब्बमिपिनि निति जिमिसं निगु नह्यसः नह्यव्यागु इ निगुलि

नह्यसःया पाय्छिजु लिसः वियादीपित्त स्वदैं तक्क 'तय्यजु' छगु

छगु विइगु भवसाः दु ।

लिसः थव हे ने.सं. ११००ङ्गला (भाद्र ३०) या दुने थव हे

नह्यसः पौ नापं वछया हइ दिसैं । नह्यसः पौ महुगु लिसःयात

मानयता वी मखु ।-सं.]

नह्यसः १. द्विन्यागः ह्ये नह्यगु छगु थल उवनाः पल्पसा ह्ये

न्याः वन । छे लिहां वः बलय लय् थ्यागः तज्यात धया-

दिसैं व थलय नवःगः ह्ये लय् दनी ?

नह्यसः २. थुरथागु स्वपु चुरोतया छगु चुरोत दयकाः त्वनेगु छमह

पवगिया सदांया वानि हे, संजोगं छन्हु वं गुकू थुरथागु

चुरोत लुइकल, धयादिसैं वखुन्ह वं भवःगु चुरोट त्वने

वन जुइ ।

(१२२)

KATHMANDU TRAVELS & TOURS (P) LTD
NEPAL TREKS & NATURAL HISTORY
EXPEDITIONS (PVT) LTD

Welcomes For :

Daily Tours

Hotel / Air Reservation

Special Tours

Trekking Arrangements

Travel Arrangements

Economical Travel Arrangements

Address : Post Box 959, Ganga Path,

Kathmandu, Nepal

Phone : 12985, 14446, 12511

Cable : 'KATHMANDAP'

Telex : NP 239 KTT

Members of IATA, AFTA, ASTA, JATA, NATA,

PATA, TAAI

(१२३)

इमी इमी श्वःया शौतकया ज्या छा न् स्यायेस्वा

१. ने. सं. १०६७ पोहेला १४ खुन्हु संगीत सम्मेलन न्याय्कगु
२. ने. सं. १०६७ जालाश्व ४ खुन्हु ख्यालः, प्याखं व मये कार्यक्रम न्याय्कगु
३. ने. सं. १०६६ कौलागा न खुन्हु ने. सं. ११०० न्ह दैया लसताय संगीत व साहित्य सम्मेलन न्याय्कगु
४. ने. सं. ११०० न्ह दैया लसताय त्वालय कापःया धवाखा तयगु ज्या याःगु ।
५. मंकाः खलःया नवसालय जुगु न्ह दै समारोह, असमान भाषा नीतिया जुनुसय् संलग्न । अये हे दव् छेँ दनेत तयः छि तयः कार्यक्रमया इवलय् ११०० थिंला १७ खुन्हु त्वालय तयः छि तयः पवनेगु व तयः छि तयः पवनेत नाला, भोत, पन्ती, धुलिखेल आदि थासय् मंकाः खलः व वलय् वनाः न्वाहालि याःगु ।
६. तयजू पीया प्रकाशक
७. ने. सं. अन्नालश्व १४ निसें लछि तक प्रचलित नेपाल लिपिया कक्षा संचालन याःगु ।

(११४)

अमी अमी श्वःया नवसालय् हापांनु प्रचलित न्नेपाल लिपिस वचनाः । सय्क्कादीपिनि जाँज्याया लिस्वः शुक्कथं खः—

पूर्याङ्कः— १०० / पासः— ३०		
१. रामशरण साय्मि	—	८२
१. लक्ष्मीप्रसाद साय्मि	—	७६
२. दिनेस साय्मि	—	७८
३. अमर साय्मि	—	७७
४. बुद्धशरण साय्मि	—	७३
५. किरण साय्मि	—	६६
१. पुरुषोत्तम साय्मि	—	५४
२. राजु साय्मि	—	५३
३. चित्रदास महर्जन	—	४८
४. बुद्धरत्न ज्यागु	—	३६
५. श्यामकृष्ण ताम्रकार	—	३६

वय्कःपि पाखें सदां प्रचलित नेपाल लिपि छयादी धयागु आसा कासे सकसितं श्वःया पाखें सुभाय् दु । नापं श्वःयात न्वाहालि स्वरूप थाकु मचासे लिपि स्यनादीन्ह भाजु प्रेम साय्मि (संपादक जः तयाः ८, ९) यात नं आपालं सुभाय् दु ।

सूचं— [भाजु दिवाकरया विचाख्य चवंगु हस्ताक्षर वास्तविक हस्ताक्षर मखु, वय्कःया वास्तविक हस्ताक्षर व्क दय्कीन्ह (सियागु) दय्के मफुगलि दिवाकरजुं अःपुठं हस्ताक्षर यानादीगु खः—सं.]

(१२५)

ब्रह्म प्रेरकस्मिन् ज्वनाः ह्यगु वासः पसः

चाः ह्य मायादीन्वाः ।

त्रिमिथाय् मासं, द्वितः माक्वः वासः

पुरे यानावी ।

सेन्द्रल ज्वा स्टोरे

तिन्व्यः ध्यावा, ये

अफिस, कयानपस व स्कूलया निर्वि

सद्वक्क मगाःगु

स्टेसनरी ज्वलंत-ववसा, भवै, फाइल, पेन्टीङ्ग रंग

पेन स्टाय् एड, विज्ञान खंनधी द्वितः माःगु

ज्वलंया निर्वि

जिम्बित लुम्नंका द्विस्

द्विगु सेवाया निर्वि जिर्वि सदा तत्पर हु ।

मलकामला स्टेशनरी सेक्टर

पाको, ये

(१२६)

नेपालभाषा साहित्यया खयल्य

तय्ज्या बिचाः ल्याखं

छा न्हगु आयाम

तने फय्मा

भित्तुना

चितवन कोड नेपाल (प्रा) लि

३३३ प्युवा

से-ट

फोन-१५२२५, १३८१३

(१२७)

Scanned with CamScanner

‘तयज्ञ’ विचाः लयाःथा
सफलताया निति

कामना याना ।

टण्डन एण्ड कंपनि

फोन १२६७२

बतिसपुरतली, ये”

आलमत आलमत आलमत आलमत आलमत
आलमत आलमत आलमत आलमत आलमत
आ आलमत आलमत आलमत आलमत आ
ल आलमत अनुवाद् लयाः आलमत ल
म आलमत आलमत आलमत आलमत म
त आलमत आलमत आलमत आलमत त
आलमत आलमत आलमत आलमत

नेपाळभाषाया हुं भं सपूक स्वया कीत

‘टंकेश्वर सपूक एवम्’

भ्वास्

सपू धुकूया मू लिधंसा सदस्य खः
उकिं छिम्प सदस्य जुयाः ग्राहलि यानादिसँ ।

तंकेश्वर खलः

(१२५)

तांनयक तांनयक

पिदां वने मालाः द्विकक चापुन्नाल

चरित नाःनाः वयक

द्विनय जुइमालाः धन्दा काय् म्याल

जिमिगु उत्पादल

स्टार लेखु

स्टार अरेन्ज

स्टार पाइनेप

स्टार आबर्वा

छिम्पु लांन्वाः लंका बी
छितः सिरचुक्का बी

नेपाल ब्रअरी कंपनि

(प्रा.) लि.

कारखाना

हेटौडा औद्योगिक क्षेत्र

फोन ४५१, ४५२

मू ज्याकुथि

७/६ बतिसपुरतली, ये”

फोन १२४७६

TAYJOO *The occasional Literary*
Magazine in NEPALI BHASHA

छफुति लः गानावनी-यक्व लखं समुन्द्र जुइ
छस सुनावनी-यक्व सलं सर्गः थवइ

श्व हे उहेइय कथाः
पिङ्ग
तय्जु बिचाः ल्याःयात्त

मिठुना

होटेल कण्टल, येँ कण्टल उलन इण्डिज, येँ
न्यू होटेल कण्टल, पोखरा होटेल सिद्धार्थ, येँ
भीमरत्न, हर्षरत्न येँ

थाकू- चन्द्र ज्योति मिनिट् प्रेस, बागबजार